

PENSIONSSYSTEMETS ÅRSREDOVISNING 2005

Snitt Svensson
Vägen 1
123 45 Sverige

Dina pensionskonton

Förändringar på dina konton under 2005 i kr	Inkomstpension	Premiepension
Värde 2004-12-31	550 419 A	22 512 G
Insatt pensionsrätt för 2004	+ 25 740 B	+ 4 251 H
Arvsvinst	+ 1 582 C	+ 53 I
Administrationsavgift	- 297 D	- 60 J
Värdeförändring	+ 15 615 E	+ 8 056* K
Värde 2005-12-31 **	583 854 F	34 740 L

* Här ingår värdeförändring i fonderna samt ränta på pensionsrätten för 2004.

** Att utgående värde inte överensstämmer med summan ovan beror bl.a. på taxeringsändringar och att det finns personer som tagit ut pension under året.

Totalsumma på dina konton:

Din allmänna pension

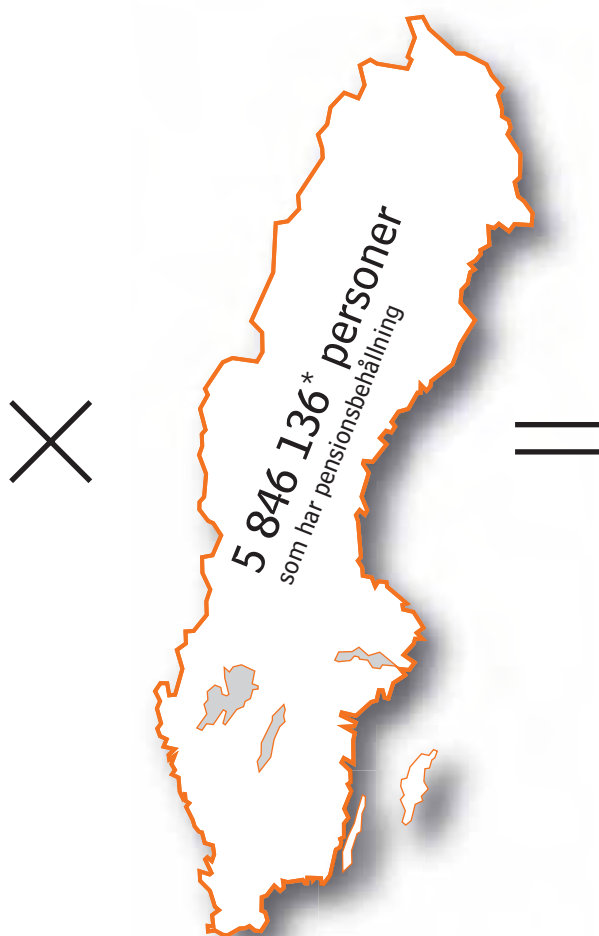
618 594 kr

Framsidan visar en delmängd av de försäkrades pensionstillgångar i form av ett punkt-diagram. Varje punkt (kvadrat) representerar ett värde på pensionskontot. Vit kvadrat representerar en person. Ju mörkare färg, desto fler personer har det aktuella värdet.

Bilden visar pensionskontot för personer i åldrarna 34 till 38 år för värden mellan 600 000 och 1 100 000 kronor. I övre vänstra hörnet visas en genomsnittlig person, Snitt Svensson. Personen är cirka 38 år och har på sitt inkomst-pensionskonto cirka 584 000 kronor.

Summan av alla individers pensionskonton är lika med systemets pensions-skuld till förvärsaktiva.

PENSIONSSYSTEMETS ÅRSREDOVISNING 2005

Inkomstpension,
miljoner kronor

3 217 824

A

150 482

B

9 246

C

-1 738

D

91 285

E

3 413 291

F

Se sidan 22

Premiepension,
miljoner kronor

125 118

G

23 624

H

296

I

-335

J

44 776

K

193 077

L

Se sidan 11

* 5 557 847 personer har premiepensionskapital

Utgivare: Försäkringskassan

Redaktör: Ole Settergren

Projektledare: Anna Röstberg

Databearbetningar och analyser: Åsa Andersson, Gudrun Ehnsson, Jan Eriksson, Nils Holmgren, Lena Lundkvist, Boguslaw D. Mikula, Tomas Pettersson och Anna Röstberg.

Medverkat har även: Atosa Anvarizadeh, Andrzej Dudziuk, Pia Fagerström, Hans Karlsson, Helena Kristiansson-Torp, John Tseung, Monica Welmer samt från PPM: Lars Billberg, Karin Leth och Gerd Wallström.

Temaartikel: Lena Lundkvist.

Mer information om socialförsäkringen finns på Försäkringskassans hemsida www.forsakringskassan.se. Information om premiepensionssystemet finns på www.ppm.nu.

För information om AP-fonderna – se respektive fonds hemsida; www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se och www.ap4.se.

Försäkringskassan
Huvudkontoret
Adolf Fredriks kyrkogata 8
103 51 Stockholm
Telefon: 08-786 90 00
E-post: huvudkontoret@forsakringskassan.se

Grafisk produktion: Kristina Malm
Omslag: JOJ Grafik
Tryckeri: Davidsons Tryckeri AB, 2006

ISSN 1651-3789
ISBN 91-7500-335-X

Förord	5
Förklaring av pensionssystemets resultat år 2005	8
Resultat- och balansräkningar.....	10
Noter och kommentarer	13
Redovisningsprinciper	27
<i>Bestämmelser och riktlinjer .....</i>	<i>27</i>
<i>Varifrån kommer siffrorna? .....</i>	<i>27</i>
<i>Principer för värdering av tillgångar och skulder.....</i>	<i>28</i>
<i>Så beräknas inkomstpensionens tillgångar .....</i>	<i>28</i>
<i>Så beräknas inkomstpensionens skulder.....</i>	<i>29</i>
<i>Värdering av premiepensionens tillgångar och skulder .....</i>	<i>30</i>
Revisionsberättelse	32
Så fungerar den allmänna pensionen.....	33
<i>Nästan som ett banksparande ... ..</i>	<i>33</i>
<i>... men helt och hållet en pensionsförsäkring.....</i>	<i>33</i>
<i>En krona i avgift ger en krona i pensionsrätt.....</i>	<i>34</i>
<i>Vem betalar avgiften? .....</i>	<i>34</i>
<i>Vart tar avgiften vägen?.....</i>	<i>35</i>
<i>Ränta på avgifterna som gav pensionsrätt .....</i>	<i>38</i>
<i>Annan ränta än inkomstindex – balansering .....</i>	<i>38</i>
<i>Administrationskostnaderna minskar pensionen .....</i>	<i>39</i>
<i>Hur beräknas inkomstpensionen? .....</i>	<i>40</i>
<i>Hur beräknas premiepensionen?.....</i>	<i>40</i>
<i>Garantipension .....</i>	<i>41</i>
<i>Tilläggs pension .....</i>	<i>41</i>
Pensionssystemets framtid i tre scenarier.....	43
<i>Avgiftsnettot .....</i>	<i>44</i>
<i>Buffertfonden .....</i>	<i>45</i>
<i>Inkomstpensionens finansiella ställning .....</i>	<i>46</i>
<i>Pensionsnivåns utveckling för olika årskullar.....</i>	<i>47</i>
<i>Livslängdseffekt och behövlig pensionsålder.....</i>	<i>49</i>
<i>Balansering, avkastning och garantipension.....</i>	<i>50</i>
Temaartikel: Vad påverkar balanstalet?	52
<i>Är det låga balanstalet överraskande? .....</i>	<i>53</i>
<i>Vad har påverkat balanstalet?.....</i>	<i>53</i>
<i>Hur påverkas balanstalet? .....</i>	<i>58</i>
Ordlista.....	60
Bilaga A. Beräkningsfaktorer.....	67
Bilaga B. Matematisk beskrivning av balanstalet	72

Förord

Förordet till en årsredovisning används inte sällan till att förklara att ett bra resultat beror på organisationens och de anställdas förtjänstfulla insatser – eller att en förlust beror på ogynnsamma omständigheter bortom organisationens kontroll. År 2005 var pensionssystemets resultat 20 miljarder kronor. Är det bra eller dåligt? Och till vilken del är resultatet berörda myndigheters förtjänst eller fel?

Med en balansslutning på 6 730 miljarder kronor, lika mycket som värdet av allt som produceras i Sverige under en period av två och ett halvt år, är pensionssystemets årsredovisning lite ovanlig. Samtidigt är denna redovisning mer lik än olik andra bokslut. Slutraden – årets resultat – motsvarar precis som för ett vanligt företag årets ökning av verksamhetens tillgångar minus ökningen av dess skulder. Pensionssystemets tillgångar beräknas dock på ett speciellt sätt, utvecklat för ett i huvudsak ofonderat pensionssystem. Skuldernas beräkning följer däremot vanliga redovisningsprinciper.

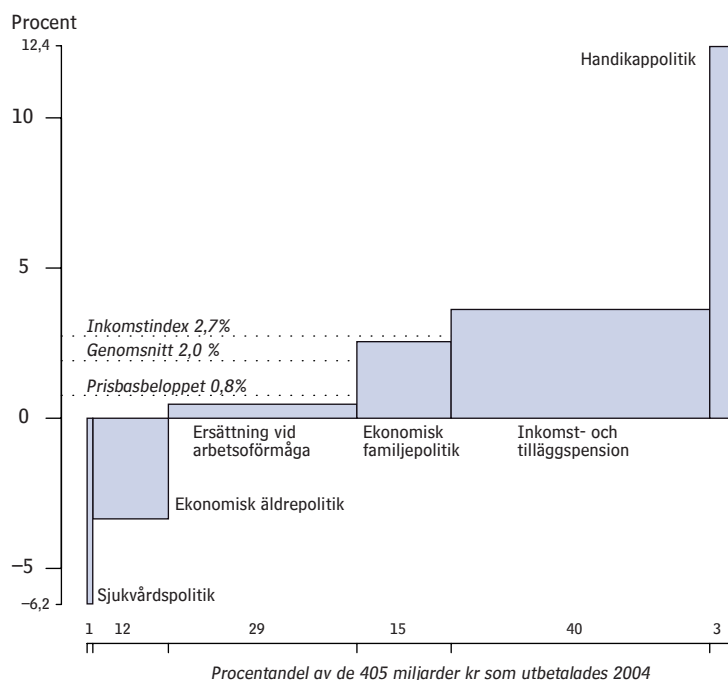
Vad är ett bra resultat?

Pensionärer och pensionssparare vill självfallet ha så höga pensioner som möjligt. Det innebär att de vill ha så stor ökning av pensionssystemets skuld som möjligt. Samtidigt finns det naturligtvis en gräns för hur mycket skulderna – pensionerna – kan tillåtas öka. Vill man så kan man dock se ett positivt resultat som att systemet snålar med sina resurser, alltså inte gav riktigt så hög ränta på pensionsskulden som systemet hade haft råd med.

Pensionsskuldens förräntning, dvs. den årliga indexeringen av pensionerna och inkomstpensionskontona, bestäms normalt av snittinkomstens utveckling. Pensionssystemets resultat bestäms däremot huvudsakligen av om snittinkomstens procentuella ökning är större eller mindre än avgiftsunderlagets procentuella ökning. Om snittinkomsterna ökar snabbare än avgiftsunderlaget tenderar det till att ge negativa resultat, och om avgiftsunderlaget ökar snabbare än snittinkomsten finns en tendens till positiva resultat. Ett positivt resultat i pensionssystemet är således ingenting i sig bra eller dåligt. Vill vi ha en bra utveckling av pensionerna krävs främst en god utveckling av genomsnittsinkomsterna samt högre pensionsålder. Vid en sådan utveckling kan pensionssystemet uppvisa såväl positiva som negativa resultat. Plusresultat ökar tillgångarna i förhållande till skulderna och stärker därmed balanstalet, minusresultat försvagar det.

Socialförsäkringens kostnadsutveckling år 2005

År 2005 utbetalades total 414 miljarder kronor i ersättningar inom socialförsäkringens 6 politikområden

Den starka inkomstillväxten de senaste åren, tillsammans med att allt större årskullar nu når sin pensionsålder, har medfört att de inkomstgrundade pensionsutgifterna ökar kraftigt, se diagrammet här intill. Samtidigt finns ingen anledning till oro för att denna kostnadsökning är ofinansierad, eller tränger ut andra angelägna statliga insatser. Detta tack vare pensionsreformen och buffertfonderna. Systemet är utformat så att det alltid kan finansiera sina utgifter med en fast avgiftssats och medlen i buffertfonderna. Den finansiella stabiliteten är naturligtvis ingen skänk från ovan. Den förklaras av att pensionernas värdeutveckling följer ekonomins utveckling och alltså inte är garanterad. När inkomstillväxten försvagas kommer också pensionernas värdeutveckling att försvagas. Det är i stort sett säkert att vi i någon kommande lågkonjunktur kommer att få år med negativ real utveckling av de inkomstgrundade pensionerna. Om inflationen då är lika låg som nu kan vi även få nominella minskningar. De med lägst pensioner berörs dock inte av en sådan utveckling eftersom garantipensionen gör att deras totala allmänna pension alltid följer priserna.

Vem är resultatansvarig?

Försäkringskassan har naturligtvis inget inflytande över hur genomsnittsinkomsterna i Sverige utvecklas, eller på hur summan av inkomster utvecklas. Kapitalförvaltningen i buffertfonderna liksom i premiepensionsfonderna ansvarar vi inte heller för. Försäkringskassans möjligheter att direkt påverka balanstalets utveckling är därmed nära nog obefintliga. Vad vi däremot har möjlighet och skyldighet att göra är att sprida information om pensionsystemet samt att förvalta det så kostnadseffektivt som möjligt. Efter att pensionsreformen nu administrativt i princip är helt genomförd är det naturligt att kostnadseffektiviteten fått ökad vikt. Försäkringskassans kostnadsutveckling går åt rätt håll och det arbetet kommer att fortsätta.

När det gäller den personliga informationen i de orange kuverten tillsammans med Premiepensionsmyndigheten (PPM) och i systeminformationen genom årsredovisningen vill jag hävda att Försäkringskassan är framgångsrik. Försäkringskassan har genom de orange kuverten och pensionsportalen www.minpension.se, samt genom pensionsystemets årsredovisning en mycket bra pensionsinformation. Kuvertet är individorienterat, årsredovisningen, Den Orange Luntan, är i stort sett summan av individerna och därmed systemorienterad. För att ytterligare höja och säkerställa kvaliteten och tilltron till systeminformationen revideras, på Försäkringskassans initiativ, fr.o.m. bokslutsåret 2004 pensionsystemets årsredovisning av externa revisorer.

Ändå återstår det mycket arbete just vad gäller informationen. De försäkrades kunskaper om sina allmänna pensioner är inte dåliga men skulle kunna vara bättre. Detta kanske är särskilt angeläget eftersom det enligt våra mätningar finns ett tydligt samband mellan upplevd kunskap och angivet förtroende för systemet. Informationsspridningen försvåras delvis av att pensioner är en marknad där det finns betydande ekonomiska intressen. Alltför ofta förekommer att försäkringsbolag och banker söker åstadkomma en efterfrågan på sina sparprodukter genom att skapa oro vad gäller de framtida pensionernas storlek och säkerhet. Försäkringskassans roll här är att verka för en korrekt och balanserad information.

När det gäller pensionssystemets ekonomiska resultat är det uppenbart att Försäkringskassan varken kan sola sig i glansen av svarta siffror, eller ta på sig tagelskjortan för röda. Samtidigt innebär inte detta att vi inte har någon del i resultatet. I den mån vi förmår sprida kunskap om vad som krävs för att systemet både ska vara finansiellt hållbart och ge goda pensioner, har det troligen betydelse för pensionssystemets resultatrad. Kunskapsförmedlingens möjliga betydelse för systemets resultat belyses av årets temaartikel som beskriver balansårets utveckling. I artikeln redogörs bl.a. för den överraskande stora och negativa resultatpåverkan som höjningen av skattereglernas grundavdrag haft.

Vidare är det så att såväl inom sjuk- som pensionsförsäkringen medför ett högt nyttjande en press neråt på ersättningsnivåerna. Ett högt nyttjande ska i pensionsmanus läsas som en låg pensionsålder. Det faktum att vi lever längre och att pensionen därmed ska betalas under längre tid ställer ökade krav på att vi också arbetar längre. Fram till 1976 var pensionsåldern i det allmänna pensionssystemet 67 år. Vid tiden för ATP-systemets införande 1960 var den återstående medellivslängden vid 65 års ålder 14,5 år. För närvarande är den återstående medellivslängden vid samma ålder 18,8 år, och ökningstakten är drygt en månad per år. Om vi i framtiden inte arbetar längre än vi gör i dag kommer pensionsnivån att sjunka.

Det är Försäkringskassans uppgift att förverkliga lagstiftarens mål om en socialförsäkring som ser varje människas arbetsförmåga, inte endast oförmåga. Denna viktiga uppgift kommer framgent i allt högre utsträckning även att genomsyra Försäkringskassans pensionsverksamhet.

Stockholm i april 2006

Curt Malmberg
Generaldirektör

Förklaring av pensionssystemets resultat år 2005

Inkomstpensionen

Inkomstpensionen är utformad så att det finns en stark koppling mellan hur systemets tillgångar respektive skulder utvecklas. Utvecklingen kan emellertid ske i något olika takt, vilket innebär att resultatet för inkomstpensionen kan bli både positivt och negativt. I och med att systemets balansomslutning är så stor, 6,5 biljoner kronor, är resultaten ofta stora i kronor räknat. Ändras det balanserade överskottet till ett underskott aktiveras balanseringen. Systemet styrs då mot ett balanserat över-/underskott om noll kronor genom att indexeringen av pensioner och pensionsbehållningar justeras ner. Eventuella balanserade överskott, som uppstår efter att balanseringen aktiverats, används direkt för att så långt som möjligt öka indexeringen och på så vis återställa pensionernas värde.

Inkomstpensionssystemets tillgångar består av avgiftstillgången och Första-Fjärde och Sjätte AP-fonderna. Avgiftstillgången är värdet av systemets avgiftsflöde. År 2005 ökade avgiftstillgången med 114 miljarder kronor eller 2,0 procent. Avgiftstillgångens värdetförändring bestäms huvudsakligen av antalet förvärvsarbete, inkomstillväxten per person och systemets omsättningstid. En ökning i avgiftsflödet tillförde avgiftstillgången ett värde på 163 miljarder kronor, medan en minskning av omsättningstiden innebar att värdet minskades med 49 miljarder kronor. Det har skett en väsentlig minskning av den genomsnittliga intjänandetiden (0,4 år), vilket, trots en längre utbetalningstid (0,1 år), har resulterat i totalt sett kortare omsättningstid. Ett annat sätt att uttrycka samma sak är att genomsnittlig förväntad intjänandeålder förskjutits från 43 år till 43,4 år och att genomsnittlig förväntad utbetalningsålder förskjutits från 75,4 till 75,5 år. Det förkortar omsättningstiden från cirka 32,4 till 32,1 år. Förändringen skedde mellan åren 2002 och 2004, men genom eftersläpning och användandet av medianvärdet för de tre senaste åren slår förändringen igenom först i redovisningen 2005.

Buffertfonden, dvs. Första-Fjärde och Sjätte AP-fonderna, ökade med sammanlagt 123 miljarder kronor eller 19 procent. Avkastningen svarade för drygt 114 miljarder kronor. Det motsvarar en kapitalvägd avkastning på 17,4 procent. Pensionsavgifterna översteg pensionsutbetalningarna, vilket efter avdrag för administrationskostnader bidrog till en fondökning med drygt 8 miljarder kronor. Fondernas goda resultat för 2005 innebär att deras andel av systemets tillgångar har ökat och nu motsvarar närmare 12 procent.

Sammantaget ökade systemets tillgångar med 237 miljarder kronor eller 3,8 procent. Ökningen på skuldsidan var 3,5 procent, vilket motsvarar 217 miljarder kronor. Pensionsskulden har påverkats av indexeringen med 2,6 procent eller 162 miljarder kronor. Den genomsnittliga utbetalningstiden har ökat med cirka 45 dagar, vilket ökat skulden med 37 miljarder kronor. Resterande del av ökningen förklaras av att nyintjänade pensionsrätter, inklusive vissa justeringar, översteg årets pensionsutbetalningar.

Årets resultat på 20 miljarder kronor innebär att systemets överskott har ökat till 28 miljarder kronor. I förhållande till pensionsskulden är överskottet 0,44 procent. Systemets balanstal för år 2007, som avser ställningen den 31 december 2005, har således beräknats till 1,0044.

Nyckeltal för inkomstpensionen 2005–2001*

Miljarder kronor

	2005	2004	2003	2002	2001
Första-Fjärde och Sjätte AP-fonderna	769	646	577	488	565
Avgiftstillgång	5 721	5 607	5 465	5 301	5 046
Summa tillgångar	6 490	6 253	6 042	5 789	5 611
Pensionsskuld	6 461	6 244	5 984	5 729	5 432
Balanserat överskott	28	9	58	60	179
Balanstal	1,0044	1,0014	1,0097	1,0105	1,03

* Avrundade värden gör att summeringen inte alltid stämmer.

Premiepensionen

Premiepensionssystemet är ett fondbaserat system där pensionsspararna själva väljer placering för sina premiepensionspengar. Förändringar i fondandelarnas värden påverkar direkt och lika mycket pensionsspararens tillgång i systemet. Därför ska fondverksamhetens resultat i princip alltid vara 0 kronor. Inom premiepensionssystemet finns även en traditionell försäkring. Resultatet för denna redovisas som en särskild del av det egna kapitalet.

De fonderade premiepensionstillgångarna har under året ökat med 68 miljarder kronor, varav 23 miljarder kronor avser nya pensionsrätter och 45 miljarder kronor avser värdeökning. Värdet på pensionsspararnas fondinnehav uppgick den sista december 2005 till 193 miljarder kronor och värdeutvecklingen under året har varit drygt 30 procent. Den genomsnittliga avkastningen i premiepensionssystemet har sedan de första inbetalningarna till systemet år 1995 varit 5,1 procent per år. Värdet på tillgångarna inom den traditionella försäkringen uppgick till 307 miljoner kronor. Återbäringsräntan uppgick under 2005 i genomsnitt till 5,2 procent.

Under uppbyggnadsskedet och fram till 2018 finansieras PPM genom en kombination av avgiftsuttag och räntekontokredit för rörelsekapitalbehov samt låneramar hos Riksgäldskontoret. Årets totala resultat uppgick till 57 miljoner kronor. Resultatet har förutom resultat från fondverksamheten på 85 miljoner kronor, påverkats av den traditionella försäkringen med 9 miljoner kronor, handeln med fondandelar via handelslagret med 20 miljoner kronor och av ett räntenetto med -57 miljoner kronor. Det tekniska resultatet för försäkringsrörelsen, det vill säga resultatet för fondverksamheten och den traditionella försäkringen ska vara positivt bland annat för att täcka räntekostnaderna. Utfallet för år 2005 blev dock bättre än beräknat på grund av ett högre marknadsvärde på tillgångarna vilket medförde ett högre avgiftsuttag samtidigt som kostnaderna blev lägre än beräknat.

Nyckeltal för premiepensionen 2005–2001

Miljoner kronor

	2005	2004	2003	2002	2001
Fondförsäkring*	192 770	125 024	94 124	59 416	65 129
Traditionell försäkring*	307	94	31	4	1
Summa pensionstillgångar	193 077	125 118	94 155	59 420	65 130
Fondförsäkringsåtaganden*	192 770	125 026	94 127	59 418	65 130
Livförsäkringsavsättning*	307	94	30	4	1
Summa pensionsskuld	193 077	125 120	94 157	59 422	65 131

* Inklusive uppkomna arvsvinster.

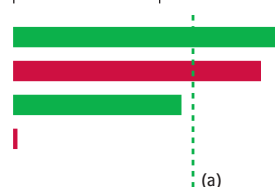
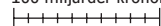
Vad inkomstpensionens ord heter i annan försäkring

Det som benämns avgiftstillgång i redovisningen avser värdet av systemets avgiftsflöde. Begreppet har ingen direkt motsvarighet inom fonderad försäkring. Men ska man göra en liknelse motsvarar avgiftstillgången närmast placeringstillgången, försäkringskapitalet, i fonderad försäkring. Med den liknelsen motsvarar avgiftstillgångens värdeförändring närmast det som i fonderad försäkring kallas kapitalavkastning. Värdet av avgiftstillgången förändras dels genom att avgifts-inkomsterna förändras, dels genom att omsättningstiden förändras. Effekten på avgiftstillgångens värde från dessa båda bestämningsfaktorer redovisas var för sig i resultaträkningen.

Övriga begrepp som används för inkomstpensionens resultat- och balansräkning har en mer direkt motsvarighet i traditionell redovisning av en livförsäkringsrörelse. Pensionsavgifter motsvaras i fonderad försäkring av begreppet premieinkomster, pensionsutbetalningar av försäkringsersättningar, förändring i pensionsskuld av förändringar i försäkringstekniska avsättningar, balanserat över-/underskott av balanserad vinst/förlust.

Inkomstpension, resultat- och balansräkning

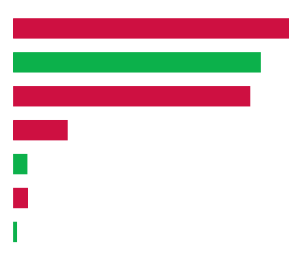
100 miljarder kronor

(a)

(b)

(c)

(a)+(b)+(c)

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	Not	2005	2004	Förändring
Pensionsavgifter	1	179 552	171 600	7 952
Pensionsutbetalningar	2	-169 127	-164 762	-4 365
Avkastning på fonderat kapital	3	114 598	65 162	49 436
Administrationskostnader	4	-2 032	-2 736	704
Summa förändring av fondtillgångar (a)		122 991	69 264	53 727

Förändring av avgiftstillgång

Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	5	163 453	141 518	21 935
Värdet av förändringen i omsättningstid	6	-49 367	0	-49 367
Summa förändring av avgiftstillgång (b)		114 086	141 518	-27 432

Förändring av pensionsskuld*

Nya pensionsrätter och ATP-poäng	7	-189 556	-244 879	55 323
Pensionsutbetalningar	2	169 071	162 783	6 288
Indexering	8	-161 809	-161 616	-193
Värdet av förändringen i medellivslängd	9	-36 519	-17 614	-18 905
Uppkomna arvsvinster	10	8 854	7 789	1 065
Fördelade arvsvinster	10	-9 246	-8 222	-1 024
Avdrag för administrationskostnader	11	1 738	1 949	-211
Summa förändring av pensionsskuld (c)		-217 467	-259 810	42 343

Årets resultat (a)+(b)+(c)		19 610	-49 028	68 638
----------------------------	--	--------	---------	--------

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar, positiv post (+) innebär att pensionsskulden minskar, med angivet belopp.

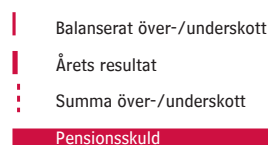
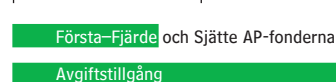
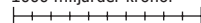
Balansräkning, miljoner kronor

Tillgångar	Not	31/12 2005	31/12 2004	Förändring
Första-Fjärde och Sjätte AP-fonderna	12	769 190	646 200	122 991
Avgiftstillgång	13	5 720 678	5 606 592	114 086
Summa tillgångar		6 489 868	6 252 792	237 077

Skulder och överskott

Balanserat över-/underskott		8 783	57 812	-49 028
Årets resultat		19 610	-49 028	68 638
Summa över-/underskott		28 392	8 783	19 610
Pensionsskuld	14	6 461 476	6 244 009	217 467
Summa skulder och överskott		6 489 868	6 252 792	237 077

1000 miljarder kronor

Summa tillgångar

Summa skulder och överskott

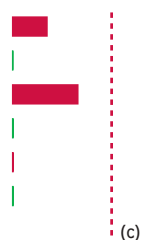
Premiepension, resultat- och balansräkning

100 miljarder kronor

|+++++|

(a)

(c)

(a)+(c)

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	Not	2005	2004	Förändring
Pensionsavgifter	1	23 624	22 355	1 269
Pensionsutbetalningar	15	-105	-42	-63
Avkastning på fonderat kapital	16	44 785	8 983	35 802
Administrationskostnader	17	-287	-285	-2
Summa förändring av fondtillgångar (a)		68 017	31 011	37 006

Förändring av pensionsskuld*

Nya pensionsrätter	18	-23 624	-22 355	-1 269	← H
Pensionsutbetalningar	19	105	42	63	
Värdeförändring	20	-44 776	-8 981	-35 795	← K
Uppkomna arvsvinster	21	296	259	37	
Fördelade arvsvinster	22	-296	-259	-37	← I
Avdrag för administrationskostnader	23	335	331	4	← J
Summa förändring av pensionsskuld (c)		-67 960	-30 963	-36 997	
Årets resultat (a)+(c)		57	48	9	

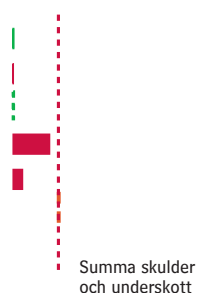
* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar, positiv post ( ) innebär att pensionsskulden minskar, med angivet belopp.

1000 miljarder kronor

|+++++|

Summa tillgångar

Summa skulder
och underskott

Balansräkning, miljoner kronor

Tillgångar	Not	31/12 2005	31/12 2004	Förändring	
Försäkringstillgångar	24	193 077	125 118	67 959	← L G
Övriga tillgångar	25	47 410	45 378	2 032	
Summa tillgångar		240 487	170 496	69 991	

Skulder och överskott

Balanserat över-/underskott		-1 679	-1 727	48
Årets resultat		57	48	9
Summa över-/underskott		-1 622	-1 679	57
Pensionsskuld	26	193 077	125 120	67 957
Övriga skulder	27	49 032	47 055	1 977
Summa skulder		242 109	172 175	69 934
Summa skulder och överskott		240 487	170 496	69 991

Inkomstgrundad ålderspension, resultat- och balansräkning

Inkomst- och premiepension

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	Not	2005	2004	Förändring
Pensionsavgifter	1	203 176	193 955	9 221
Pensionsutbetalningar	2, 15	-169 232	-164 804	-4 428
Avkastning på fonderat kapital	3, 16	159 383	74 145	85 238
Administrationskostnader	4, 17	-2 319	-3 021	702
Summa förändring av tillgångar (a)		191 008	100 275	90 733

Förändring av avgiftstillgång

Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	5	163 453	141 518	21 935
Värdet av förändringen i omsättningstid	6	-49 367	0	-49 367
Summa förändring av avgiftstillgång (b)		114 086	141 518	-27 432

Förändring av pensionsskuld*

Nya pensionsrätter och ATP-poäng	7, 18	-213 180	-267 234	54 054
Pensionsutbetalningar	2, 19	169 176	162 825	6 351
Indexering/värdeförändring	8, 20	-206 585	-170 597	-35 987
Värdet av förändring i medellivslängd	9	-36 519	-17 614	-18 905
Uppkomna arvsvinster	10, 21	9 150	8 048	1 102
Fördelade arvsvinster	10, 22	-9 542	-8 481	-1 061
Avdrag för administrationskostnader	11, 23	2 073	2 280	-207
Summa förändring av pensionsskuld (c)		-285 427	-290 773	5 346
Årets resultat (a)+(b)+(c)		19 667	-48 980	68 647

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar, positiv post ( ) innebär att pensionsskulden minskar, med angivet belopp.

Balansräkning, miljoner kronor

Tillgångar	Not	31/12 2005	31/12 2004	Förändring
Första-Fjärde och Sjätte AP-fonderna	12	769 190	646 200	122 991
Försäkringstillgångar	24	193 077	125 118	67 959
Övriga tillgångar	25	47 410	45 378	2 032
Avgiftstillgång	13	5 720 678	5 606 592	114 086
Summa tillgångar		6 730 355	6 423 288	307 067

Skulder och överskott

Balanserat över-/underskott		7 104	56 085	-48 981
Årets resultat		19 667	-48 980	68 647
Summa över-/underskott		26 770	7 104	19 666
Pensionsskuld	14, 26	6 654 553	6 369 129	285 424
Övriga skulder	27	49 032	47 055	1 977
Summa skulder och överskott		6 730 355	6 423 288	307 067

Noter och kommentarer

Not 2–14 avser inkomstpension, not 15–27 avser premiepension. Not 1 avser båda delar av det inkomstgrundade ålderspensionssystemet. Samtliga belopp i not 1–14 anges i miljoner kronor och i not 15–27 i tusen kronor.

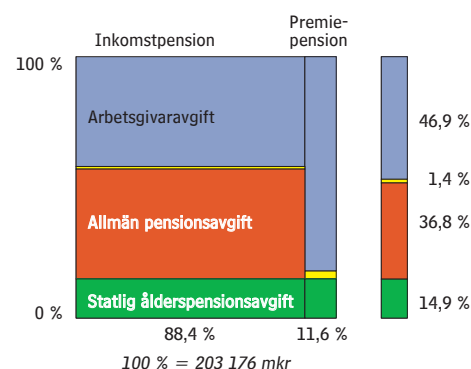
Not 1 Pensionsavgifter

Avgifter till ålderspensionssystemet

Miljoner kronor

Avgifter som går till:	Inkomst- pension	Premie- pension	2005 Summa	2004 Summa
Arbetsgivaravgift under inkomsttaket	74 450	19 635	94 085	91 318
Egenavgift under inkomsttaket	2 255	595	2 850	2 549
Allmän pensionsavgift	74 762	–	74 762	72 287
Statlig ålderspensionsavgift	26 450	3 641	30 091	27 464
Regleringar m.m.	1 635	–247	1 388	337 *
Summa	179 552	23 624	203 176	193 955

* Summan av reglering år 2004 avseende år 2002, uppbördsförlust, reglering och differens mellan RFV:s och AP-fondernas resp. PPM:s redovisning samt justering.

Regleringar m.m. har fördelats på arbetsgivaravgift och statlig ålderspensionsavgift i diagrammet.

Inom ålderspensionssystemet finns flera olika avgifter, vilket framgår av tabellen ovan. Alla avgiftsinkomster går inte till pensionssystemet, avgifter över det så kallade inkomsttaket på 8,07 inkomstbasbelopp förs till statsbudgeten. Dessa avgifter, egentligen skatter, är inte medtagna i tabellen. Ålderspensionsavgift betalas av arbetsgivare och egenföretagare, den allmänna pensionsavgiften av alla förvärvsaktiva som får pensionsrätt. Dessutom betalas statliga ålderspensionsavgifter från olika anslag i statsbudgeten för pensionsrätt som vissa transfereringar ger upphov till, exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning. Staten betalar också en pensionsavgift för så kallade pensionsgrundande belopp, till exempel pensionsrätt för barnår. Avsnittet som följer ger en mer detaljerad redovisning av avgifterna.

Mer detaljerad avgiftsredovisning

Tabell A Pensionsavgifter fördelat efter avgiftsslag

Miljoner kronor

Avgifter som går till:	Inkomst- pension	Premie- pension	Stats- budgeten (skatt)	Totalt	Varav avgifter till pensions- systemet
Arbetsgivaravgift	74 450	19 635	11 985	106 070	94 085
Egenavgift	2 255	595	364	3 214	2 850
Allmän pensionsavgift	74 762	–	–	74 762	74 762
Statlig ålderspensionsavgift	26 450	3 641	–	30 091	30 091
Reglering år 2005 avseende år 2003	1 063	–66	–997	0	997
Uppbördsförlust, reglering	–312	–	–	–312	–312
Differens mellan Försäkringskassans och AP-fondernas resp. PPM:s redovisning	884	–181	–	703	703
Summa	179 552	23 624	11 352	214 528	203 176

¹ Inkomstbasbeloppet år 2005 är 43 300 kronor. 8,07 inkomstbasbelopp är 349 431 kronor och 7,5 inkomstbasbelopp 324 750 kronor.

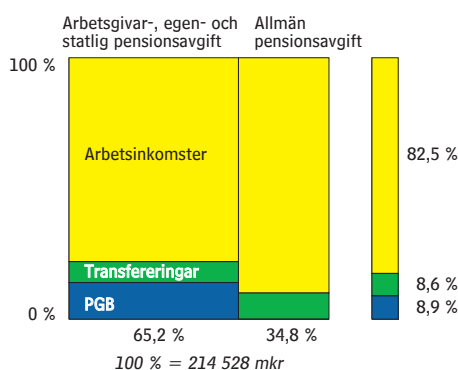
Tabell A visar pensionsavgifter som bokförts år 2005. En del avgifter avser tidigare år. Arbetsgivaravgifter, exempelvis, bokförs minst en månad senare än när motsvarande lön utbetalas.

Den allmänna pensionsavgiften förs i sin helhet till AP-fonderna. För arbetsgivaravgifter och egenavgifter sker en preliminär fördelning enligt fastställda procentsatser mellan AP-fonderna, premiepensionssystemet och statsbudgeten. De statliga ålderspensionsavgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet.

Den del av ålderspensionsavgiften som förs till statsbudgeten avser avgifter på inkomstdelar ovanför den högsta inkomst för vilken pensionsrätt tillgodoräknas. Detta tak är före avdrag för allmän pensionsavgift 8,07 inkomstbasbelopp¹ och 7,5 efter sådant avdrag. Eftersom dessa avgifter inte motsvaras av någon pensionsrätt är de skatter.

För att säkerställa att premiepensionssystemet för ett visst år har tillförts avgifter som motsvarar intjänad pensionsrätt och att statsbudgeten tillförts avgifterna på inkomstdelar över inkomttaket görs en avstämning två år senare. En reglering görs därefter mellan statsbudgeten, premiepensionssystemet och AP-fonderna.

Differensen mellan Försäkringskassans och AP-fondernas redovisning (884 miljoner kronor) förklaras huvudsakligen av periodiseringsskillnader. Differensen mellan Försäkringskassans och PPM:s redovisning (-181 miljoner kronor) förklaras huvudsakligen av att PPM:s redovisning avser avgiftsinkomster för pensionsrätter fastställda 2004 och överförda till premiepensionsfonderna under år 2005, medan Försäkringskassans redovisning avser avgiftsinkomster som inlutit år 2005. Avgifter som inlutit år 2005 avser pensionsrätter som fastställs i slutet av 2006 och placeras i början av 2007.

Tabell B Pensionsavgifter fördelat efter avgiftsunderlag

Milljoner kronor

	Arbetsgivar-, egen- och statlig pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Summa
Arbetsinkomster*	109 675	67 215	176 890
Transfereringar, se tabell C	10 910	7 547	18 457
Pensionsgrundande belopp, se tabell D	19 181	–	19 181
Summa	139 766	74 762	214 528

Fördelningen av allmän pensionsavgift på de två typerna av avgiftsunderlag är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

* Förvärsinkomster, inkl. sjuklön och egenföretagarinkomster, exkl. transfereringar.

Allmän pensionsavgift tas ut med 7 procent på förvärsinkomster och pensionsgrundande transfereringar som sjukpenning m.m., men inte sjuk- och aktivitetsersättning. Allmän pensionsavgift tas endast ut på dessa inkomster upp till taknivån på 8,07 inkomstbasbelopp.

Pensionsavgift, som betalas av arbetsgivare och egenföretagare på arbetsinkomster och av staten på nämnda transfereringar, uppgår till 10,21 procent. Statlig pensionsavgift på sjuk- och aktivitetsersättning och på så kallade pensionsgrundande belopp, som inte belastas med allmän pensionsavgift, är 18,5 procent.

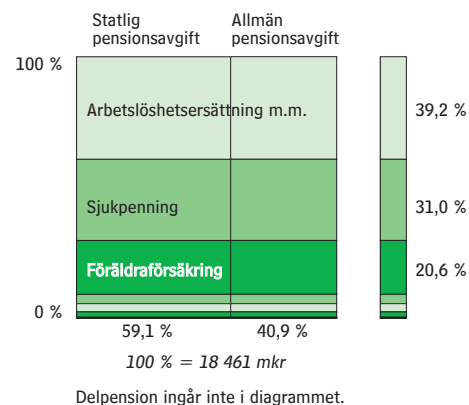

Tabell C Pensionsavgifter belöpande på transfereringar

Miljoner kronor

	Statlig pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Summa
Sjukpenning	3 388	2 343	5 731
Rehabiliteringspenning	343	237	580
Närståendepenning	7	5	12
Arbets-skadeersättningar m.m.	390	269	659
Delpension	-4	0	-4
Föräldraförsäkring	2 250	1 556	3 806
Vårdbidrag	222	153	375
Arbetslöshetsersättning m.m. (AMS)	4 282	2 961	7 243
Utbildningsbidrag	27	19	46
Konstnärsnämnden	4	3	7
Smittbärappening	1	1	2
Summa	10 910	7 547	18 457

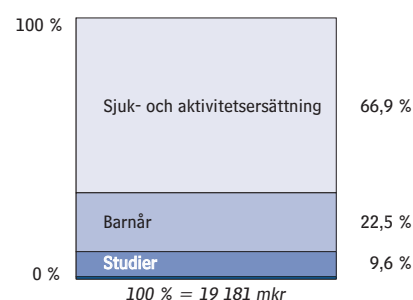
Fördelningen av allmän pensionsavgift på de olika typerna av transfereringar är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

Tabell D Pensionsavgifter belöpande på sjuk-/aktivitetsersättning och pensionsgrundande belopp

Miljoner kronor

Sjuk- och aktivitetsersättning	12 840
Barnår	4 319
Studier	1 850
Plikttjänst	172
Summa	19 181

Beloppet för sjuk- och aktivitetsersättning avser både avgift på utbetald pensionsgrundande ersättning och på pensionsgrundande belopp. I båda fallen är avgiften 18,5 procent.
En mindre del av beloppen för studier resp. pliktjänst avser pensionsgrundande inkomst.

Not 2 Pensionsutbetalningar

Miljoner kronor

	2005	2004
Tilläggspension	162 563	159 217
Inkomstpension	6 507	3 566
Summa pensionsutbetalningar	169 071	162 783
Överföringar till de Europeiska gemenskaperna	57	379
Särskild reglering	-	1 600 ²
Summa	169 127	164 762

Under år 2005 utbetalades 169 071 miljoner kronor i pensioner från AP-fonderna. Detta belopp minskar pensionsskulden till de pensionerade.

Enligt lag (2002:125) kan värdet av pensionsrättigheter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna överföras från AP-fonderna och premiepensionssystemet till Europeiska gemenskapernas tjänstepensionssystem. År 2005 överfördes knappt 57 miljoner kronor från AP-fonderna. Beloppet minskar pensionsskulden till de aktiva. Sammantaget belastades AP-fonderna med 169 127 miljoner kronor till följd av pensionsutbetalningar eller överföring av pensionsrätt.

² År 2004 belastades AP-fonderna med 1 600 miljoner kronor som en särskild reglering för perioden 1999–2002. Under den perioden fördelades pensionsutbetalningar mellan AP-fonderna och statsbudgeten enligt vissa schabloner på grund av brister i RFV:s redovisningssystem. En utvärdering har visat att AP-fonderna blev för lågt belastade under denna period.

Not 3 Avkastning på fonderat kapital

Miljoner kronor

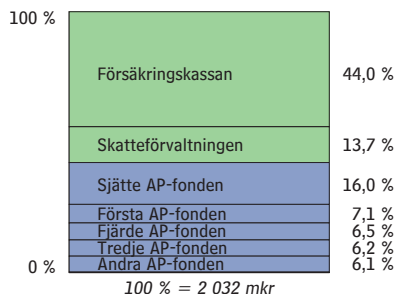
AP-fond:	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	*	2005	2004
							Summa	Summa
Aktier och andelar	18 541	26 366	23 137	20 464	1 432	588	90 528	51 473
varav Direktavkastning	2 705	2 696	2 730	2 131	125	113	10 500	8 007
Realiserade och realiserade kursvinster	15 836	23 670	20 407	18 333	1 307	475	80 028	43 466
Obligationer och andra ränte- bärande värdepapper	3 084	3 018	3 007	2 538	135	197	11 979	16 526
varav Direktavkastning (räntenetto)	2 461	2 486	2 988	2 358	135	197	10 625	10 038
Realiserade och realiserad kursvinster	623	532	19	180	0	0	1 354	6 488
Övrigt	6 221	467	2 923	2 977	0	24	12 612	-2 837
varav Direktavkastning	365	-790	-462	-1 095	0	23	-1 959	1 192
Realiserade och realiserade kursvinster	2 942	-565	744	351	0	-1	3 471	2 880
Valutakursresultat, netto	2 914	1 822	2 641	3 721	0	2	11 100	-6 909
Provisionskostnader	-120	-160	-149	-87	0	-5	-521	- **
Summa	27 726	29 691	28 918	25 892	1 567	804	114 598	65 162

* Första och Fjärde AP-fondernas särskilda förvaltning.

** Uppgifter saknas. För mera information se not 4.

Källa: Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte AP-fondernas årsredovisningar 2004, 2005.

Posten Övrigt avser huvudsakligen derivat. Realisationsresultat för aktier och andelar är belastat med kostnad för courtage både vid köp och försäljning.

Not 4 Administrationskostnader

Miljoner kronor

	2005	2004
Riksförsäkringsverket	- *	557
Försäkringskassan	895	347
Skatteförvaltningen (inkl. Kronofogdemyndigheten)	279	344
Konjunkturinstitutet	0	0
Summa kostnader försäkringsadministrationen	1 174	1 248
Första AP-fonden	145	244
Andra AP-fonden	123	330
Tredje AP-fonden	127	314
Fjärde AP-fonden	133	246
Sjätte AP-fonden	326	340
Första och Fjärde AP-fondernas särskilda förvaltning	4	14
Summa kostnader fondförvaltningen	858	1 488
Summa	2 032	2 736

* Ingår i administrationskostnader för Försäkringskassan från och med 2005.

Första–Fjärde AP-fonderna har från 2005 ändrat sin redovisning av förvaltningskostnader. Som förvaltningskostnader redovisas fortsättningsvis endast interna kostnader. Externa förvaltningskostnader och depåkostnader benämns provisionskostnader och redovisas som en negativ intäkt (se not 3). Dessutom görs en uppdelning av provisionskostnaderna i fasta avgifter respektive resultatberoende avgifter. De sistnämnda nettoredo visas i resultatet i stället för i provisionskostnader i resultaträkningens uppställning. Förändringen innebär att årets kostnader för fondförvaltningen inte är jämförbara med förra årets kostnader. En sammanställning av pensionssystemets brutto- respektive nettoredo visade kostnader finns på sidan 34.

Beroende på infasningsregler som gäller fram till år 2020 belastar endast en del av administrationskostnaderna (68 procent år 2005, se not 11) de försäkrades pensionsbehållningar. Resterande del av kostnaderna finansieras med medel ur Första–Fjärde AP-fonderna, lika mycket ur varje fond. Varje fond finansierar sina egna förvaltningskostnader med uttag ur den egna fonden.

Not 5 Värdet av förändringen i avgiftsinkomst

Omsättningstid i år, avgiftsinkomster i miljoner kronor

Utjämnad avgiftsinkomst 2005	178 116
Utjämnad avgiftsinkomst 2004	-173 049
Förändring av utjämnad avgiftsinkomst	5 067
(Utjämnad omsättningstid 2005 + Utjämnad omsättningstid 2004)/2 *	x 32,25829
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	163 453

* $(32,11771 + 32,39887)/2 = 32,25829$

Tabell A Underlag för beräkning av utjämnat värde för avgiftsinkomsten

Miljoner kronor

	2002	2003	2004	2005
Influtna avgifter till AP-fonderna	160 745	165 107	171 600	179 552
Avgiftsunderskott till följd av ej infasad avgift och avgiftsunderlag	3 500	2 600	1 500	–
Underlag för beräkning av utjämnat värde för avgiftsinkomsten	164 245	167 707	173 100	179 552
Utjämnat värde för avgiftsinkomsten	163 998	168 681	173 049	178 116
Använd avgiftsinkomst	163 738	168 681	173 049	178 116
KPI, juni	273,24	277,74	278,91	280,45

Under en infasningsperiod fram t.o.m. bokslutsåret 2004 gjordes justeringar så att den avgift som användes i beräkningen av avgiftstillgången speglade avgiftsflödets nivå när systemet är i full funktion. Hur den utjämnade avgiftsinkomsten beräknas framgår av bilaga B, avsnitt 1.

Not 6 Värdet av förändringen i omsättningstid

Omsättningstid i år, avgiftsinkomster i miljoner kronor

Utjämnad omsättningstid 2005	32,11771
Utjämnad omsättningstid 2004	-32,39887
Förändring av utjämnad omsättningstid	-0,28116
(Utjämnad avgiftsinkomst 2005 + Utjämnad avgiftsinkomst 2004)/2 *	x 175 582
Värdet av förändringen i omsättningstid	-49 367

* $(178 116 + 173 049)/2 = 175 582$

Tabell A Underlag för beräkning av utjämnat värde för omsättningstiden

	2002	2003	2004	2005
Intjänandetid	21,96768	22,09653	21,54817	21,46187
Utbetalningstid	10,43119	10,43638	10,56954	10,58625
Omsättningstid, OT	32,39887	32,53291	32,11771	32,04812
Utjämnad omsättningstid	32,32459	32,39887	32,39887	32,11771

Den utjämnade omsättningstiden är medianen av de tre senaste årens omsättningstider. Hur omsättningstiden beräknas beskrivs i avsnitt 3 i bilaga B.

Eftersom intjänandetiden inte kan beräknas innan alla pensionsrätter fastställts, grundar sig beräkningar av 2005 års värden på pensionsrätter intjänade under år 2004 (som fastställs år 2005). Utbetalningstiden beräknas utifrån uppgifter per december 2005.

Not 7 Nya pensionsrätter och ATP-poäng

Miljoner kronor

	2005	2004
Skattad pensionsrätt för inkomstpension	157 547	150 975
Skattat värde av intjänad ATP-poäng	6 182	5 336
Justeringsbelopp, nya pensionsrätter, se tabell A	355	819
Justeringsbelopp, nya ATP-poäng, se tabell B	25 472	87 749
Summa	189 556	244 879

Till posten Nya pensionsrätter och ATP-poäng har lagts vissa andra belopp som har påverkat pensionsskuldens storlek. Innebörden av dessa justeringsbelopp förklaras i följande tabeller.

Tabell A Justeringsbelopp, nya pensionsrätter

Miljoner kronor

Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2004	150 482
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2004	-150 975
Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna m.m.	-1 118
Ändring i utbetalade belopp	1 966
Justeringsbelopp A	355

I och med att taxeringen för bokslutsåret inte är slutförd när bokslutet upprättas, kan värdet av intjänad pensionsrätt detta år endast skattas. I pensionssystemets årsredovisning 2004 skattades pensionsrätt intjänad under året till 150 975 miljoner kronor. Efter att taxeringen för 2004 genomförts visade det sig att det verkliga värdet var 150 482 miljoner kronor.

Justeringsbeloppet -1 118 miljoner kronor avser huvudsakligen taxeringsförändringar och andra justeringar som påverkat pensionsbehållningarnas storlek, se not 14 tabell A. Pensionsskulden till pensionerade har förändrats med 1 966 miljoner kronor till följd av andra ändringar i pensionsbeloppen än indexering (se not 14 tabell C).

Tabell B Justeringsbelopp, nya ATP-poäng

Miljoner kronor

Effekt av skillnad mellan antagande avseende 2005 och skattningen 2004 m.m.	4 472
Inbetalda pensionsavgifter avseende ATP exkl. värdet av ATP-poäng	13 103
Ändring i utbetalade belopp	7 896
Justeringsbelopp B	25 472 *

* Avrundningsjustering med 1 miljon.

Tilläggs-pensionsskulden till aktiva, dvs. till dem som ännu inte tagit ut pension, beräknas i Försäkringskassans pensionsmodell. Hur det går till beskrivs i not 14.

Tilläggs-pensionsskulden till pensionerade har förändrats med 7 896 miljoner kronor till följd av andra ändringar i pensionsbeloppen än indexering (se not 14 tabell C).

Av den ATP-poäng som tjänats in under år 2005 är det enbart en mindre del som kommer att ha betydelse för den framtida pensionen. Den del som beräknas bidra till höjd pension har redovisats som värdet av intjänad ATP-poäng (6 182). Emellertid bidrar samtliga pensionsavgifter avseende ATP till en ökning av den beräknade pensionsskulden. Det sista år som ATP-poäng kan tjänas in är år 2017. Detta innebär att pensionsavgifterna, med undantag av administrativt betingade diskrepanser, kommer att vara lika stora som tillgodoräknad pensionsrätt först år 2018.³

Not 8 Indexering

Miljoner kronor

	2005	2004
Pensionsskuld, aktiva	121 804	104 347
Pensionsskuld, pensionerade	40 005	57 269
Summa	161 809	161 616

Pensionsskulden ökar med ökningen i inkomstindex.⁴ Värdet av indexeringen avser den indexering som påverkat pensionsskulden den 31 december 2005. När det gäller pensionsskulden till aktiva är det förändringen i inkomstindex mellan åren 2005 och 2006 (2,7 procent) som påverkat den. Pensionsskuld den 31 december 2005 för pensionerade har påverkats av indexeringen årsskiftet dessförinnan, dvs. 2004–2005 (2,4 procent).

Not 9 Värdet av förändringen i medellivslängd

Miljoner kronor

	2005	2004
Tilläggs-pensionsskuld, aktiva	11 861	6 434
Inkomst-pensionsskuld, aktiva	–	–
Tilläggs-pensionsskuld, pensionerade	23 442	10 819
Inkomst-pensionsskuld, pensionerade	1 216	361
Summa	36 519	17 614

Den livslängd som här avses är den tid som ett genomsnittligt pensionsbelopp antas utbetalas, s.k. ekonomisk livslängd, varvid normen 1,6 procent beaktas. Den ekonomiska medellivslängden uttrycks i form av ekonomiska delningstal. Hur de ekonomiska delningstalen beräknas beskrivs i bilaga B, avsnitt 4.

Högre ekonomisk medellivslängd ökar pensionsskulden för tilläggs-pension, både avseende aktiva och pensionerade. I inkomst-pensionssystemet är det endast pensionsskulden till pensionerade som ökar om medellivslängden ökar.

Effekten av förändringar i ekonomisk medellivslängd beräknas genom att först beräkna pensionsskulden med de ekonomiska delningstal som används i systemet det år redovisningen avser. Denna skuld minskas därefter med den pensionsskuld som beräknas med de ekonomiska delningstal som gällde föregående år. Ökningen i ekonomiska delningstal mellan 2004 och 2005 motsvarade 45 dagars längre genomsnittlig utbetalningstid.

³ Avgifter som avser ATP uppgick år 2005 till 19,3 miljarder kronor medan värdet av nyintjänade ATP-poäng samma år endast var 6,2 miljarder kronor. Således översteg avgiftsinbetalningarna värdet av de intjänade ATP-poängen med 13,1 miljarder kronor. Förhållandet förklaras av att i ATP-systemet upparbetas ofta pensionsfordran relativt tidigt under det förvärvsaktiva livet. En individ som vid 55 års ålder har sina 15 bästa intjänandeår bakom sig (och som arbetat i minst 30 år) kommer inte att öka sin ATP-pension alls, även om hon eller han fortsätter att arbeta och betala avgift till 65-årsdagen. Förhållandet illustrerar en av de negativa drivkrafter för den äldre arbetskraftens arbetsutbud som ATP-systemet ger upphov till.

⁴ För individer födda senast 1953 och som tar ut tilläggs-pension innan 65 års ålder indexeras pensionsskulden med förändringen av prisbasbeloppet fram tills de fyllt 65 år.

Not 10 Uppkomna arvsvinster, Fördelade arvsvinster

Miljoner kronor

Födelseår	Dödsår	Uppkomna arvsvinster	Fördelade arvsvinster
1938–1945	2005	2 898	3 537
1945–	2004	5 956	5 710
Summa		8 854	9 246 *

* Avrundningsjustering med 1 miljon.

Pensionsbehållningar efter personer som avlidit (*uppkomna arvsvinster*) fördelas till de kvarlevande i samma ålder. Fördelningen görs som ett procentuellt påslag på pensionsbehållningen med hjälp av en arvsvinstfaktor.

Före det år en årskull *fyller 60* år fördelas faktiskt uppkomna arvsvinster. Arvsvinstfaktorn bestäms således av summa pensionsbehållningar för avlidna i samma ålder. Arvsvinsterna efter dem som avled *före det 60:e levnadsåret* år 2004 (5 956 miljoner kronor) fördelades till motsvarande årskullar år 2005. De fördelade arvsvinsterna uppgår till 5 710 miljoner kronor – skillnaden förklaras av årliga justeringar i pensionsbehållningarna för taxeringsändringar m.m.

Från och med det år en årskull *fyller 60* år fördelas inte de faktiskt uppkomna arvsvinsterna utan i stället de arvsvinster som beräknas uppkomma. Arvsvinstfaktorerna beräknas med utgångspunkt från den mortalitet som Statistiska centralbyrån (SCB) observerat för en tidigare period. I och med att denna mortalitet inte exakt överensstämmer med den faktiska dödligheten det aktuella året och att dödligheten också kan variera beroende på de försäkrades inkomstnivå, finns en skillnad mellan uppkomna och fördelade arvsvinster i åldrarna 60 år och äldre (2 898 respektive 3 537 miljoner kronor år 2005).

Not 11 Avdrag för administrationskostnader

Administrationskostnaderna finansieras genom ett procentuellt avdrag från de försäkrades pensionsbehållningar. För att inte belasta yngre årskullar med en oproportionerligt stor kostnad under den tid ATP fasas ut införs kostnadsavdraget successivt. År 2005 finansierades 68 procent av administrationskostnaden med avdrag från pensionsbehållningarna. Kostnadsavdraget ökar med 2 procentenheter per år, först år 2021 motsvarar avdraget 100 procent av administrationskostnaden.

Beräkningen av förvaltningskostnadsfaktorn baseras på budgeterade administrationskostnader, inklusive AP-fondernas kostnader, för det aktuella året och en skattning av de pensionsbehållningar som kostnaderna ska fördelas på. Skillnaden mellan verkställt avdrag i kronor och fastställd kostnad beaktas i beräkningen av följande års förvaltningskostnadsfaktor.

Administrationskostnadsavdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor. Avdrag med förvaltningskostnadsfaktor summeras till 1 738 miljoner kronor och redovisas i not 14 tabell A.

Not 12 Första-Fjärde och Sjätte AP-fonderna

Miljoner kronor

AP-fond:	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	*	2005 Summa	2004 Summa
Aktier**	112 092	124 603	108 769	114 536	13 803	438	474 241	375 629
varav Svenska aktier och andelar	25 001	46 973	32 529	40 317	13 803	438	159 061	129 551
Utländska aktier och andelar	87 091	77 630	76 240	74 219	0	0	315 180	246 078
Obligationer och andra räntebärande tillgångar	75 544	62 230	78 811	64 611	2 055	3 422	286 673	249 230
varav Svenska emittenter	32 179	37 345	30 270	29 612	2 055	3 422	134 883	127 313
Utländska emittenter	43 365	24 885	48 541	34 999	0	0	151 790	121 917
Övrigt	3 385	5 046	5 732	4 586	56	301	19 106	30 118
Summa tillgångar	191 021	191 879	193 312	183 733	15 914	4 161	780 020	654 977
Skulder	-3 758	-1 286	-1 362	-3 635	-788	-1	-10 830	-8 777
Summa fondkapital	187 263	190 593	191 950	180 098	15 126	4 160	769 190	646 200

* Första och Fjärde AP-fondernas särskilda förvaltning.

** Aktierna redovisas under den marknadsplats där de har förvärvats.

Not 13 Avgiftstillgång

Avgiftsinkomster i miljoner kronor, omsättningstid i år

	2005	2004
Utjämnad avgiftsinkomst	178 116	173 049
Utjämnad omsättningstid	x 32,11771	x 32,39887
Avgiftstillgång	5 720 678	5 606 592

Se not 5 och 6 samt bilaga B för de värden respektive formler som använts vid beräkningen av avgiftsinkomsten och omsättningstiden.

Not 14 Pensionsskuld

Miljoner kronor

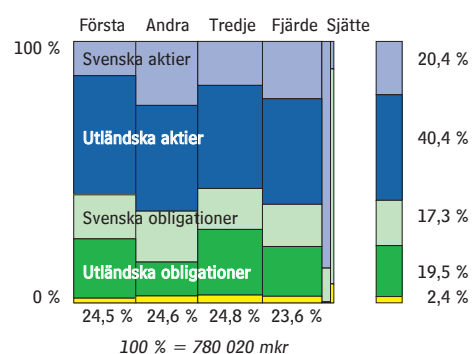
	Aktiva	Pensionerade	2005 Summa	2004 Summa
Tilläggs pension	1 042 121	1 728 147	2 770 268	2 797 010
Inkomst pension	3 570 838	120 370	3 691 208	3 446 999
Summa	4 612 959	1 848 517	6 461 476	6 244 009

Pensionsskulden till pensionerade avseende tilläggs pension och inkomst-pension beräknas på samma sätt. Först summeras årskullens pensions-utbetalningar i december månad och multipliceras med tolv för att få ett teoretiskt årsbelopp. Årsbeloppet multipliceras vidare med respektive årskulls ekonomiska medellivslängd, varvid pensionsskulden till varje årskull erhålls. Den ekonomiska medellivslängden uttrycks i form av ekonomiska delningstal. Pensionsskulden summeras därefter över alla årskullar. Inkomst pensionsskulden avseende aktiva utgörs av summan av alla försäkrades pensionsbehållning den 31 december 2005 med tillägg för den skattade intjänade pensionsrätten för år 2005.

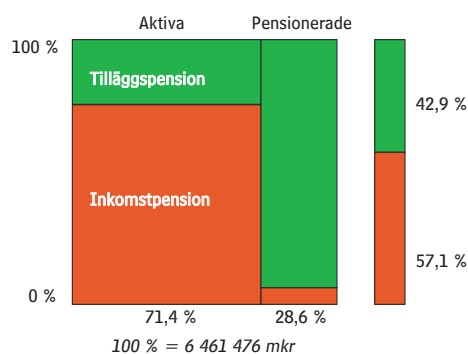
Hur pensionsskulden till aktiva och pensionerade och de ekonomiska delningstalen beräknas framgår i bilaga B avsnitt 4.

Tilläggs pensionsskulden avseende aktiva kan inte beräknas direkt utifrån uppgifter ur intjänanderegistret. Denna skuld beräknas i Försäkringskassans pensionsmodell. Beräkningen görs för årskullarna som får en del av sin pension beräknad enligt ATP-reglerna (födda senast 1953) och som inte har uppnått 65 års ålder.

För att kunna beräkna tilläggs pensionsskulden uppskattas varje årskulls tilläggs pension det år de fyller 65 år. Det beräknade årsbeloppet

Diagrammet visar AP-fondernas tillgångar.

multiplieras med respektive årskulls ekonomiska delningstal. Nuvärdet av den beräknade pensionsskulden erhålls genom att reducera skulden med årskullens antagna framtida avgiftsinbetalningar och diskontera med den antagna framtida ökningen i inkomstindex. Vid beräkningen antas inkomstindex öka med 2 procent per år.

År 2018 representerar slutåret i beräkningen eftersom årskullen född 1953 fyller 65 år det året.

Tabell A Förklaring av pensionsskuldens förändring, inkomstpension aktiva

Miljoner kronor

Pensionsskuld inkomstpension aktiva 31 december 2004	3 375 201
Varav skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2004	-150 975
Pensionsbehållning 31 december 2004	3 224 226
Avdrag vilande arvsvinster*	-5 956
Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna**	-446
A Ingående pensionsbehållning 2005	3 217 824
Taxeringsförändringar m.m. som påverkat pensionsbehållningarna	-672
B Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2004	150 482
C Fördelade arvsvinster avseende avlidna 2005 födda t.o.m. 1945	3 537
Fördelade arvsvinster avseende avlidna 2004 födda fr.o.m. 1945	5 710
E Indexering	91 285
D Avdrag för administrationskostnader	-1 738
Skuldminskning på grund av uttagen pension 2005	-50 469
Återkallade pensioner	231
Uppkomna arvsvinster avseende avlidna 2005 födda t.o.m. 1945	-2 898
F Pensionsbehållning 31 december 2005	3 413 291
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2005	157 547
Pensionsskuld inkomstpension aktiva 31 december 2005	3 570 838

* Arvsvinster efter födda fr.o.m. 1945 som avled under 2004, fördelas 2005.

** Överföringar till de Europeiska gemenskaperna (se not 2), justeringar för avlidna, spärrade ärenden m.m.

Tabell B Förklaring av pensionsskuldens förändring, tilläggspension aktiva

Miljoner kronor

Pensionsskuld tilläggspension aktiva 31 december 2004	1 110 829
Effekt av skillnad mellan antagande avseende 2005 och skattningen 2004 m.m.	4 472
Ingående tilläggspensionsskuld 2005	1 115 301
Indexering	30 519
Skattat värde av intjänad ATP-poäng 2005	6 182
Skuldminskning på grund av uttagen pension 2005	-134 845
Värdet av övriga inbetalda avgifter avseende ATP	13 103
Värdet av förändringen i medellivslängd	11 861
Pensionsskuld tilläggspension aktiva 31 december 2005	1 042 121

Tabell C. Förklaring av pensionsskuldens förändring, tilläggs- och inkomstpension pensionerade

Miljoner kronor

	Tilläggs- pension	Inkomst- pension	Summa
Pensionsskuld pensionerade 31 december 2004	1 686 181	71 798	1 757 979
Skuld tillkommande från aktiva	134 845	50 238 *	185 083
Ändring i utbetalade belopp	7 896	1 966	9 862
Pensionsutbetalningar netto**	-162 563	-6 507	-169 070
Indexering	38 346	1 659	40 005
Värdet av förändringen i medellivslängd	23 442	1 216	24 658
Pensionsskuld pensionerade 31 december 2005	1 728 147	120 370	1 848 517

* Varav skuld tillkommande från aktiva 50 469 miljoner kronor och återlagda pensioner -231 miljoner kronor. Se not 14 tabell A.

** Totala pensionsutbetalningar från AP-fonderna (se not 2) med avdrag för överföringar till de Europeiska gemenskaperna.

Skulden till pensionerade ökar med indexeringen och medellivslängdsökningen och minskar med de utbetalningar som görs under året. Skuldminskning på grund av uttagen pension (se not 14 tabell A respektive B) redovisas här som skuld tillkommande från aktiva.

Därtill kommer ytterligare skuldförändringar som redovisas som ändring i utbetalade belopp. Pensionsbeloppen kan ändras av orsaker som nyintjänande, ändrad omfattning av pensionsuttag och återkallande, ändrat civilstånd (gäller tilläggs-pension), taxeringsändringar m.m.

Noter och kommentarer avseende premiepension

Observera att samtliga belopp i not 15–27 anges i tusen kronor.

Not 15 Pensionsutbetalningar

Tusen kronor

	2005	2004
Pensionsutbetalningar från fondförsäkring	93 761	39 255
Pensionsutbetalningar från traditionell försäkring	9 941	3 190
Delsumma*	103 702	42 445
Överföring till de Europeiska gemenskaperna	1 355	–
Summa	105 057	42 445

* Inklusive beslutade ännu ej utbetalade pensioner.

Premiepensionen kan liksom inkomstpension tas ut från 61 års ålder. Vid pensioneringen kan pensionsspararen låta sitt tillgodohavande ligga kvar i fondförsäkringen. Då är den årliga pensionen beroende av värdeutvecklingen i de fonder som spararen har valt. Pensionsspararen kan också välja att gå över till traditionell försäkring, antingen i samband med pensioneringen eller senare. I traditionell försäkring betalas pensionen med ett nominellt garanterat belopp. I detta pensionsbelopp ingår en garanterad ränta på för närvarande 2,75 procent. Om PPM:s förvaltning av den traditionella försäkringen ger en högre avkastning än den garanterade får pensionsspararna återbäring. Den betalas ut som ett tilläggsbelopp, vilket kan variera från år till år. Under år 2005 har 180 000 kronor betalats ut i tilläggsbelopp.

Not 16 Avkastning på fonderat kapital

Tusen kronor

	Fondförsäkring	Traditionell försäkring	2005 Summa	2004 Summa
Aktier och andelar	43 870 159	24 389	43 894 548	9 294 051
varav Direktavkastning	1 929 146	8 331	1 937 477	1 429 017
Realiserade och orealiserade kursvinster	41 941 013	16 058	41 957 071	7 865 034
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	50 447	-3 590	46 857	6 165
varav Direktavkastning (räntenetto)	5 080	-293	4 787	4 393
Realiserade och orealiserade kursvinster	45 367	-3 297	42 070	1 772
Valutakursresultat, netto	834 234		834 234	-318 907
Delsumma avkastning	44 754 840	20 799	44 775 639	8 981 309
Förändring traditionell försäkring		9 290	9 290	2 089
Summa avkastning	44 754 840	30 089	44 784 929	8 983 398

Avkastningen inkluderar realiserat och orealiserat valutakursresultat. Den genomsnittliga fondförvaltaravgiften efter återförd rabatt uppgår till 0,42 procent av genomsnittligt kapital.

Not 17 Administrationskostnader

Tusen kronor

	2005	2004
Driftskostnader	250 339	220 114
Kapitalavkastning, intäkter/kostnader netto	36 667	65 049
Summa	287 006	285 163

I administrationskostnaderna ingår finansiella intäkter och kostnader (netto) avseende lån som upptagits för PPM:s finansiering. Fondförvaltningskostnaderna tas direkt ur försäkringstillgångarna och ingår inte i PPM:s administrationskostnad.

Not 18 Nya pensionsrätter

I premiepensionssystemet motsvarar avgiftsinkomsten nya pensionsrätter inklusive ränta för den period avgiftsmedlen förvaltas av PPM innan de placeras i de försäkrades fonder. I beloppet ingår även ändrade positiva pensionsrätter från tidigare intjänandeår samt fördelade återförda fondförvaltaravgifter.

Not 19 Pensionsutbetalningar

Pensionsskulden minskar med pensionsutbetalningarna, se not 15.

Not 20 Värdeförändring

Pensionsskulden förändras med avkastningen i premiepensionsfonderna, se not 16.

Not 21 Uppkomna arvsvinster

Uppkomna arvsvinster motsvarar dödsfallskapital. I posten ingår även minskningsmedel som avser den minskning av premiepensionsrätten som görs när premiepension överförs mellan makar. Överfört kapital minskas

med för närvarande 14 procent. Procentsatsen kan ändras men förändringen berör endast kapital som överförs efter ändringen. Att premiepensionen minskar när kapital förs över beror på att PPM räknar med att fler överföringar kommer att göras till kvinnor än till män. Kvinnor lever i medeltal längre än män och överförd premiepension kommer därför troligen att betalas ut under en längre tid än om premiepensionen behållits av den som tjänat in pensionen. Enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension ska kostnaden täckas av dem som tar emot överföringen och inte av alla pensionssparare gemensamt. Under 2004 förde totalt 6 987 personer över ett sammanlagt belopp på 37 451 000 kronor mellan makar eller mellan registrerade partners.

Not 22 Fördelade arvsvinster

Arvsvinsterna är avsatta för pensionsspararnas räkning. Arvsvinsterna fördelas en gång om året.

Not 23 Avdrag för administrationskostnader

Beloppet 334 683 000 (330 515 000) kronor motsvarar de avgifter som PPM tog ut för att finansiera sina driftskostnader. Avgiften för 2005 var 0,22 procent av värdet på pensionsspararnas konton. Under uppbyggnads-skedet och fram till 2018 finansieras myndigheten genom en kombination av avgiftsuttag och räntekontokredit för rörelsekapitalbehov samt låneramar hos Riksgäldskontoret. Avgiftsuttaget baserades på den prognostiserade kostnadsnivån för år 2005 och medförde ett positivt resultat. Myndigheten får ta ut avgifter som per år motsvarar högst 0,3 procent av de sammanlagda tillgodohavandena på pensionsspararnas konton. Detta görs för att inte belasta nuvarande försäkrade med oproportionerligt höga avgifter för uppbyggnaden av PPM, medan premiepensionskapitalet är mindre omfattande.

Not 24 Försäkringstillgångar

Tusen kronor

	2005	2004
Fondförsäkring	192 769 385	124 024 114
Traditionell livförsäkring, PPM:s egen förvaltning	307 225	93 893
Summa	193 076 610	125 118 007

Per den 31 december 2005 fanns totalt 5 456 306 pensionssparare varav 5 430 468 hade sitt sparande placerat i fondförsäkring och 25 838 i traditionell försäkring. Av pensionsspararna var 249 747 personer pensionärer.

Not 25 Övriga tillgångar

Tusen kronor

	2005	2004
Tillfällig förvaltning av preliminära avgiftsmedel	46 481 981	44 684 330
PPM:s administrativa fondandelslager (handelslager)	39 965	26 866
Övriga tillgångar	887 978	666 561
Summa	47 409 924	45 377 757

PPM ansvarar för den tillfälliga förvaltningen av de preliminära avgiftsmedel som Försäkringskassan överför månadsvis, till dess att pensions-

rätterna fastställts och medlen placerats inom PPM:s försäkringsgrenar. Preliminära avgiftsmedel är avgifter som flutit in men som ännu inte placerats. Sådana medel placeras av PPM på ett konto i Riksgäldskontoret och förvaltas i genomsnitt under 18 månader. Under 2005 förvaltades medel för intjänandeåren 2003–2005. I januari 2005 placerades medlen för intjänandeåret 2003.

Not 26 Pensionsskuld

Tusen kronor

	2005	2004
Pensionsskuld, fondförsäkring	192 769 440	125 026 124
Pensionsskuld, traditionell livförsäkring	307 224	93 893
Summa	193 076 664	125 120 017

Not 27 Övriga skulder

Tusen kronor

	2005	2004
Skulder avseende preliminära avgiftsmedel	46 481 660	44 684 082
Övriga skulder	2 550 397	2 371 215
Summa	49 032 057	47 055 297

Redovisningsprinciper

Vad gäller beräkningen av den så kallade avgiftstillgången följer inkomstpensionens redovisning principer som är särskilt framtagna för ett i huvudsak ofonderat pensionssystem. Av detta skäl är detta avsnitt mer beskrivande och omfattande än vad som vanligen är fallet med motsvarande avsnitt i andras årsredovisningar.

Bestämmelser och riktlinjer

Pensionssystemets redovisning har upprättats i enlighet med 15 kap. 20 § lagen om inkomstgrundad ålderspension (1998:674). Där anges att den myndighet regeringen bestämmer för varje år ska upprätta en redovisning av det inkomstgrundade ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling.

Det inkomstgrundade ålderspensionssystemet omfattar förmånerna inkomst-, tillägg- och premiepension. Garantipensionen, som är en del av den allmänna pensionen, är inte inkomstgrundad och ingår därför inte i redovisningen.⁵

Inkomst- och tilläggspension är exempel på förmåner inom ett fördelningssystem. I fördelningssystem fonderas inte avgifterna utan dessa används i princip direkt för att finansiera pensionsutbetalningar. AP-fonderna är buffertfonder som hanterar skillnader mellan avgiftsinbetalningar och pensionsutbetalningar. Liksom på andra ställen i redovisningen används här benämningen inkomstpension för hela fördelningssystemet, dvs. benämningen avser ofta också tilläggspension. Av lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension framgår att de redovisade tillgångarna i fördelningssystemet utgörs av avgiftstillgången och värdet av tillgångarna hos Första till Fjärde och Sjätte AP-fonderna. Formler för beräkning av inkomstpensionens avgiftstillgång och pensionsskuld återfinns i förordning (2002:780) om beräkning av balanstal. Dessa formler återges även i årsredovisningens bilaga B, se sidan 72.

Premiepensionen är ett fullfonderat system där avgifterna investeras och pensionen utbetalas genom att det ackumulerade kapitalet säljs av.

I enlighet med förordning (2002:135) om årlig redovisning, ingår i redovisningen en framskrivning av systemets antagna långsiktiga utveckling. Se avsnittet Pensionssystemets framtid i tre scenarier, sidan 43.

I AP-fondernas årsredovisningar anges de principer som använts vid redovisningen. Dessa beskrivs därför inte här. Varje AP-fonds årsredovisning finns tillgänglig på respektive hemsida; www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se, www.ap4.se och www.ap6.se. I PPM:s årsredovisning beskrivs de principer som använts där varför dessa endast kortfattat återges här. Mer information finns på www.ppm.nu.

Varifrån kommer siffrorna?

Redovisningen av inkomstpensionen bygger på data från Försäkringskassans administrativa register. De register som legat till grund för de belopp som redovisas är huvudsakligen Försäkringskassans intjänande- respektive utbetalningsregister.

I pensionssystemets redovisning har uppgifter som avser Första–Fjärde samt Sjätte AP-fondens verksamhet tagits in helt från respektive fonds

⁵ I de pensionsprognoser som i princip varje försäkrad årligen får i sitt orange kuvert ingår dock garantipension för de personer som enligt prognosen har rätt till en sådan.

årsredovisning. Buffertfonderna upprättar sina redovisningar enligt lag (2000:192) om allmänna pensionsfonder. Vidare har fonderna utifrån gällande föreskrifter för jämförbara finansiella företag utarbetat gemensamma redovisnings- och värderingsprinciper.

I pensionssystemets redovisning har uppgifter rörande premiepension tagits in i huvudsak enligt den av PPM upprättade årsredovisningen. PPM upprättar årsredovisning bland annat enligt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Vissa förenklingar och sammanslagningar av poster har gjorts i syfte att göra sammanställningen mer överskådlig.

Principer för värdering av tillgångar och skulder

Inkomstpensionens tillgångar och skulder värderas i stort sett endast utifrån verifierbara händelser och transaktioner som föreligger vid värderingstillfället. Att exempelvis avgiftsinkomsterna normalt antas öka i takt med den ekonomiska tillväxten beaktas inte i beräkningen av avgiftstillgången. Att pensionsutgifterna, bland annat genom indexering, antas öka i framtiden beaktas inte heller i värderingen av pensionsskulden. Att det ansetts rimligt att värdera tillgångar och skulder utan framåtblickande, beror till stor del på att systemets finansiella ställning inte bestäms av tillgångarnas och skuldernas storlek var för sig. Systemets finansiella ställning bestäms uteslutande av förhållandet mellan tillgångar och skulder, dvs. den kvot som benämns balanstalet.

Genom inkomstpensionens konstruktion finns det en stark koppling mellan hur systemets tillgångar respektive skulder utvecklas. I de fall balanstalet överstiger ett (1,0000) kommer dock tillgångar och skulder att över tiden förändras i något olika takt. I det fall balanstalet underskrider ett (1,0000) medför reglerna för balansering en i princip absolut koppling mellan skuldernas och tillgångarnas förändringstakt.⁶

Sättet att värdera inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder utgår från att dessa förändras i samma takt från varje värderingstidpunkt. Samma sak annorlunda uttryckt: värderingsmetoden utgår från att systemets framtida internränta överensstämmer med pensionsskuldens framtida värdeförändring, trots att detta endast är säkert om balanseringen är aktiverad. När balanseringen inte är aktiverad kan internräntan både över- och understiga pensionsskuldens värdeförändring.

Att värderingen av avgiftsflödet och pensionsskulden görs i stort sett enbart med utgångspunkt från de förhållanden som råder vid värderingstidpunkten är inte uttryck för en tro att alla dessa skulle vara helt beständiga. Utformningen av redovisningen innebär däremot att förändrade förhållanden införlivas i redovisningen först när förändringarna avspeglas i de händelser och transaktioner som redovisningen utgår från.

Så beräknas inkomstpensionens tillgångar

I ett fördelningssystem saknas krav på att hålla tillgångar motsvarande någon viss andel av pensionsskulden. Därmed kan ett fördelningssystem avgifter direkt användas till att betala pensioner med. Avgiftsflödet är inom inkomstpensionssystemet en tillgång – en avgiftstillgång.

Avgiftstillgången värderas med utgångspunkt från hur stor pensionsskuld bokslutsårets avgiftsflöde skulle kunna finansiera om de förhållanden som råder vid värderingstidpunkten vore beständiga. De förhållanden som härvid avses är ekonomiska och demografiska samt pensionssystemets regler. De ekonomiska förhållandena utgörs av varje årskulls genomsnittliga

⁶ Det sätt på vilket omsättningstiden beräknas innebär ett underförstått antagande om att den förvärvsaktiva befolkningens storlek kommer att vara konstant. Om befolkningen minskar finns därför en risk att redovisningen (något) överskattar systemets tillgångar i förhållande till dess skulder. Det är dock rimligt att utgå från att befolkningsminskningen vid någon tidpunkt upphör. Vid ett sådant förlopp kommer underskattningen, och det eventuella underskottet i buffertfonden som den medfört, att vara tillfällig. Buffertfonden kommer på sikt att återgå till en nivå om minst noll kronor. För beskrivning av buffertfond se definition i Ordlistan sidan 61.

pensionsgrundande inkomst och summan av dessa inkomster. De demografiska avser dödligheten i olika åldrar. De regler för pensionssystemet som avses är de som används för att beräkna och indexera inkomstpension, samt de som avgränsar avgifts- och pensionsunderlaget och som anger avgiften i procent. Avgiftstillgången beräknas genom att multiplicera bokslutsårets avgiftsinkomster med samma års omsättningstid.⁷ Omsättningstiden visar hur lång tid det i genomsnitt förväntas ta från det att en krona i avgift betalas till systemet tills dess att den pensionsrätt som avgiften givit upphov till utbetalas i form av pension. Således speglar omsättningstiden den skillnad i ålder mellan den genomsnittlige avgiftsbetalaren och pensionären som skulle framkomma om bokslutsperiodens ekonomiska, demografiska och juridiska förhållanden vore konstanta.

Att värderingen av avgiftsflödet sker genom att multiplicera årets flöde med omsättningstiden är liktydigt med att avgiftsflödet värderas genom att en förmodad evig ström av avgifter, årligen lika stor som det gångna årets avgifter, diskonteras med en ränta som är ett (1) dividerat med omsättningstiden. Ökar omsättningstiden, sjunker diskonteringsräntan och värdet av avgiftsflödet ökar. Om omsättningstiden i stället sjunker, ökar diskonteringsräntan och värdet av avgiftsflödet sjunker.

För att minska rörligheten i balanstalet, vilket är liktydigt med att minska svängningarna i pensionssystemets årliga resultat, utjämnas det avgiftsflöde som ingår i beräkningen av avgiftstillgången. Utjämnningen följer den som sker i beräkningen av inkomstindex. Eftersom inkomstindex har stor påverkan på utvecklingen av pensionskulden och därmed på balanstalets nämnare är det viktigt att också avgiftsflödet i balanstalets täljare följer den utjämnning som görs av inkomstindex. För att skapa denna följsamhet beräknas genomsnittet av de tre senaste årens avgiftsinkomster, varefter detta tal räknas upp med årstakten i den procentuella förändringen av avgiftsflödet de senaste tre åren, efter att konsumentprisförändringen under samma period räknats bort. Därefter läggs det senaste årets förändring i konsumentpriserna tillbaka. Vidare, också för att minska rörligheten i balanstalet, används medianen av de tre senaste årens omsättningstider vid beräkningen av avgiftstillgången.

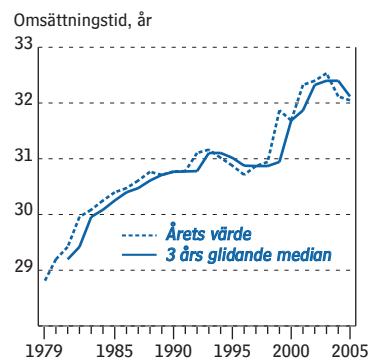
AP-fondernas tillgångar värderas till så kallat verkligt värde. Med det avses att tillgångarna i första hand värderas till den senaste betalkursen under årets sista handelsdag, i andra hand till den senaste köpkursen.

Så beräknas inkomstpensionens skulder

I likhet med vad som gäller för avgiftstillgången och buffertfonderna värderas pensionsskulden med utgångspunkt från de förhållanden som råder vid värderingstillfället, utan hänsyn till framtida utvecklingsförlopp.⁸ Det innebär att inkomstpensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension värderas till summan av alla försäkrades pensionsbehållningar, dvs. indexerade pensionsrätter och arvsvinster minus avdragna administrationskostnader. Inkomster intjänade det år redovisningen avser har inte hunnit fastställas när redovisningen görs. Till summan av de försäkrades pensionsbehållningar läggs därför en uppskattning av den pensionsrätt för inkomstpension som tjänats in samma år som redovisningen avser. Detta belopp motsvarar endast ungefär tre procent av den totala pensionsskulden och bedöms med god träffsäkerhet. Skillnaden mellan skattad och fastställd pensionsrätt avräknas i följande årsredovisning.⁹

Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera beviljade pensioner med det antal gånger som beloppet förväntas betalas ut.

⁷ Hur omsättningstiden beräknas beskrivs av ekvation 3 i bilaga B, se även ordlistan.

	Uppmätta förändringsprocent	Förändringsprocent med 3 års glidande median
3	0	
2	0	4
1	148	148
0	02222244455568	0000022223445668
-0	225556	0359
-1	3	

1 | 148 läses som tre stycken årliga förändringar om 1,1, 1,4 respektive 1,8 procent.

⁸ Som redogörs för nedan gäller detta fullt ut först när ATP-poäng inte längre kan intjänas, dvs. fr.o.m. år 2018.

⁹ Se not 14, tabell A.

¹⁰ Se formel 4.3 i bilaga B.

Utbetalningstiden diskonteras (minskas) för att beakta att indexeringen av utbetalade belopp sker med med ökningen i inkomstindex minus 1,6 procentenheter. Förväntat antal utbetalningar beräknas härvid med utgångspunkt från mätningar av hur länge pensionsbeloppen i Försäkringskassans register betalas ut, så kallade ekonomiska delningstal.¹⁰ I de ekonomiska delningstalen beaktas eventuella samband mellan pensionsbeloppens nivå och hur länge de utbetalas.

En princip för redovisningen är att endast inträffade och registrerade händelser eller transaktioner ska ligga till grund för den. I och med att pensionsrätt kommer att tjänas in enligt ATP- och folkpensionsreglerna (tilläggs pension) till och med år 2017 kan denna redovisningsprincip ännu inte tillämpas fullt ut. Det beror på att tilläggs pensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension inte kan beräknas utan antaganden om framtida ekonomisk och demografisk utveckling. Enligt förordning (2002:135) om årlig redovisning får skulden avseende tilläggs pension för förvärvsaktiva därför beräknas utifrån vissa antaganden om framtida utveckling. I pensionssystemets årsredovisning beräknas tilläggs pensionsskulden avseende förvärvsaktiva enligt de grunder som är angivna i propositionen (2000/01:70), Automatisk balansering av ålderspensionssystemet. Dessa innebär att tilläggs pensionsskulden till aktiva beräknas med samma medellivslängd som används för inkomstpensionsskuldberäkningen och med ett antagande om två procents årlig tillväxt i inkomstindex.

Med dessa förutsättningar beräknas tilläggs pensionsskulden per den 31 december 2005 genom att skatta hur stor tilläggs pension varje årskull född något av åren 1941–1953 kommer att få det år de fyller 65 år. Detta belopp multipliceras med redovisningsårets fastställda delningstal för 65-åringar. Därefter diskonteras detta belopp dels med den antagna förändringen i inkomstindex om två procent per år, från redovisningsperiodens slut till det år respektive årskull fyller 65 år, dels med det på samma sätt diskonterade värdet av årskullens egna förväntade avgiftsinbetalningar fram tills de fyller 64 år. Inkomster intjänade efter denna ålder ger i sin helhet pensionsrätt enligt reglerna för inkomstpension.

Tilläggs pensionsskulden till aktiva minskar successivt både på grund av att de åldersgrupper som har tjänat in ATP-poäng går i pension och att andelen intjänad tilläggs pension minskar för varje årskull i dessa åldersgrupper. Den 31 december 2005 utgjorde tilläggs pensionsskulden till aktiva 16 procent av den totala pensionsskulden. Andelen sjunker snabbt framöver och är i princip helt borta år 2018.

Värdering av premiepensionens tillgångar och skulder

Premiepensionens tillgångar värderas till verkligt värde eller upplupet anskaffningsvärde enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2003:13). Tillgångar som värderas till verkligt värde värderas till balansdagens kurs under årets sista handelsdag. Värdering av tillgångar till upplupet anskaffningsvärde innebär att skillnaden mellan anskaffningsvärde och inlösenpris periodiseras såsom ränteintäkt under resterande löptid.

Fondförsäkringstillgångar utgörs av pensionsspararnas placeringar i fonder och avser inlösenpris för fondandelar. Avsättning för pensionsskulden i fondförsäkring utgörs av inlösenvärdet av fondandelar hänförliga till gällande försäkringar och medel som ännu inte omvandlats till fondandelar.

Pensionsskulden för den traditionella försäkringen bestäms för varje försäkring som kapitalvärde av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader. Avkastningen utgör en försiktig bedömning av den nominella avkastningen under försäkringstiden och är bestämd till 2,75 procent. Antagande om livslängder baseras på SCB:s befolkningsprognos från år 2003, alternativet med låg dödlighet. Driftskostnaderna uppskattas med en prognos för den del av PPM:s driftkostnader som avser den traditionella försäkringsrörelsen.

BDO Nordic Stockholm AB
Auktoriserade revisorer

REVISIONSBERÄTTELSE

för

PENSIONSSYSTEMETS ÅRSREDOVISNING

Till Försäkringskassan

Vi har granskat Pensionssystemets årsredovisning för år 2005. Enligt förordning (2002:135) om årlig redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling har Försäkringskassan uppdragits att upprätta denna årsredovisning. Det är generaldirektören för Försäkringskassan som har ansvaret för årsredovisningens upprättande och för att den har upprättats i enlighet med lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen på grundval av vår revision.

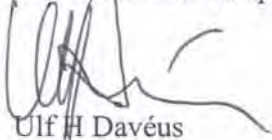
Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i årsredovisningen. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och generaldirektörens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som generaldirektören gjort när årsredovisningen upprättats samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen.

Vår revision omfattar såväl inkomstpensionens, premiepensionens och den inkomstgrundande ålderspensionens resultat- och balansräkningar som noter och kommentarer jämte redovisningsprinciper och annan förklarande information. Det ingår inte i vår revision att granska principer för den allmänna pensionen och ej heller att granska framskrivningar eller annan information som ej är förenlig med de områden som ingår i vår revision.

Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats enligt lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, förordning (2002:135) om årlig redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling samt i övrigt enligt vad som finns beskrivet i årsredovisningen under avsnittet Redovisningsprinciper mm. I årsredovisningen redovisat balanstal har beräknats enligt förordning (2002:780) om beräkning av balanstal.

Stockholm den 18 april 2006

Ulf H Davéus
Auktoriserad revisor

Ove Olsson
Auktoriserad revisor

Så fungerar den allmänna pensionen

Det svenska pensionssystemet följer enkla principer. Att läsa schemat här bredvid räcker för att förstå grunderna. För den som vill få en djupare kunskap räcker det med att läsa detta avsnitt.

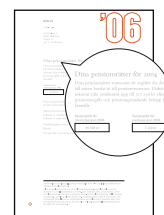
Nästan som ett banksparande ...

Det allmänna pensionssystemet fungerar i stora stycken som ett vanligt banksparande. Det gäller systemets båda inkomstgrundade delar, inkomst- och premiepension. Varje år betalar de försäkrade, deras arbetsgivare och i vissa fall staten in pensionsavgifter. Avgifterna bokförs som pensionsrätter i den försäkrades "bankbok", det vill säga kontot för inkomst- respektive premiepension. Sparandet växer under åren i takt med avgiftsinbetalningarna och med den "ränta" som gäller. I det orange kuvertet kan den försäkrade följa hur det egna kontot för inkomst- och premiepension utvecklas år från år. När den försäkrade pensioneras, vänds betalningsströmmarna och inkomst- respektive premiepension betalas ut till den försäkrade under återstoden av livet.

... men helt och hållet en pensionsförsäkring

I en pensionsförsäkring är sparandet låst. Man kan inte ta ut hela eller delar av sitt pensionssparande före den lägsta tillåtna åldern för uttag av pension. Inkomst- och premiepensionen kan tas ut först vid 61 års ålder.

Ett syfte med en pensionsförsäkring är att omfördela tillgångar från individer som lever kortare än genomsnittligt till dem som lever längre än så. Avlidna personers pensionstillgångar fördelas varje år på de överlevande i samma årskull. Sådana pengar kallas för *arvsvinst* (se bilaga A). Även efter det att man har börjat ta ut sin pension fördelas tillgångar från dem som lever kortare än genomsnittligt till dem som lever längre. Det sker genom att den månatliga pensionen beräknas med utgångspunkt från en genomsnittlig livslängd, men betalas ut så länge man lever. Följaktligen blir summan av pensionsutbetalningarna till dem som lever kort tid som pensionär

Din inkomst
↓
Pensionsavgift
=
Pensionsrätter

Pensionsrätter
+
Ränta, m.m.
=
Pensionskonto

Pensionskonto
/ Tid som pensionär
=
Din pension/månad

Ålderspensionssystemets administrationskostnader

I resultaträkningens not 4 respektive 17 redovisas de administrationskostnader som minskat buffertfonden inom inkomstpensionssystemet och fondtillgångarna inom premiepensionssystemet. Dessa kostnader dras, i princip, av från pensionsbehållningarna och premiepensionskontona och minskar således även pensionsskulden. Varför kostnadsavdragen storleksmässigt inte överensstämmer med de angivna kostnaderna förklaras i noterna 11 och 23.

Motsvarande kostnader redovisas i följande tabell som *summa pensionsadministration* och, vad gäller AP-fonderna, som *bruttoredoisade kapitalförvaltningskostnader*. Tabellens *nettoredoisade kapitalförvaltningskostnader* redovisas inte som kostnader i AP-fondernas och PPM:s årsredovisningar. I stället redovisas de som en negativ intäkt eller så har de minskat intäkten eller avkastningen på tillgångarna. Posterna *resultatbaserade avgifter* och *courtage m.m.* för inkomstpensionen är således

belopp som har reducerat avkastningen på fonderat kapital som redovisas i not 3. För premiepensionssystemets del avser posten *ej resultatbaserade avgifter* de kostnader som fonderna tar ut före rabatter. För närvarande återförs ungefär hälften av avgiften till pensionsspararna som rabatt.

Den sammanlagda kostnaden för pensionssystemets administration och kapitalförvaltning uppgår således till mer än 4,6 miljarder kronor, varav 2,3 miljarder kronor redovisas som administrationskostnad i pensionssystemets resultaträkning.

För att ge ytterligare perspektiv på kostnaderna redovisas även samtliga kostnadsposter i relation till antalet pensions-sparare inklusive pensionärer respektive till systemets pensions-skuld vid årets utgång. I en tredje tabell uttrycks kapitalförvaltningskostnaderna i procent av genomsnittligt förvaltad kapital under året.

mindre än vad de sparar till. De som lever längre än genomsnittligt får ut mer än värdet av sin pensionsbehållning och sitt premiepensionskapital.

Saldot på det egna pensionskontot utgörs av summan av pensionsrätter (avgifter), förräntning och arvsvinster. Från kontot dras varje år en administrationskostnad. Saldot på inkomstpensionskontot kallas för pensionsbehållning medan saldot på premiepensionskontot kallas för premiepensionskapital.

En krona i avgift ger en krona i pensionsrätt

Pensionsavgiften är 18,5 procent av pensionsunderlaget. Pensionsunderlaget består av pensionsgrundande inkomster och belopp. Förutom lön räknas ersättning från social- eller arbetslöshetsförsäkringarna som inkomster. Pensionsgrundande belopp är beräkningsunderlag, inte några inkomster i egentlig mening. Pensionsrätt för pensionsgrundande belopp tillgodoräknas vid sjuk- och aktivitetsersättning, barnår, studier och plikt-tjänst. Pensionsunderlaget är maximerat till 7,5 inkomstbasbelopp (324 750 kronor år 2005). Pensionsrätten för inkomstpension motsvarar 16 procent av pensionsunderlaget och pensionsrätten för premiepension motsvarar 2,5 procent.

Vem betalar avgiften?

Den försäkrade betalar allmän pensionsavgift till pensionssystemet med 7 procent av sin lön och av ersättningar från social- och arbetslöshetsförsäkringarna. Avgiften betalas för inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp.¹¹ Den allmänna pensionsavgiften på 7 procent ingår inte i pensionsunderlaget.

För sina anställda betalar arbetsgivare en pensionsavgift på 10,21 procent av varje anställds lön till pensionssystemet.¹² Avgiften betalas även för inkomster ovanför 8,07 inkomstbasbelopp. Eftersom inkomster som överstiger 8,07 inkomstbasbelopp inte ger pensionsrätt är de avgifterna i själva verket en skatt.¹³ De förs därför som en skatt till statsbudgeten och tillfaller inte pensionssystemet.

¹¹ År 2005, $8,07 \times 43\,300 = 349\,431$ kronor.

¹² Egenföretagare betalar allmän pensionsavgift om 7 procent och egenföretagaravgift om 10,21 procent.

¹³ I not 1 redovisas att denna skatt år 2005 uppgick till cirka 11,4 miljarder kronor.

Ålderspensionssystemets administrationskostnader, miljoner kronor

	Inkomst- pension	Premie- pension	Totalt
Avgiftsuppbörd, beräkning av pensionsgrundande inkomst	279	58	337
Försäkringsadministration	895	229	1 124
Summa pensionsadministration	1 174	287	1 461
Bruttoredovisade kapitalförvaltningskostnader ¹	858	0	858
Nettoredovisade kapitalförvaltningskostnader ²	1 143	1 200	2 343
Därav:			
Ej resultatbaserade avgifter	521 *	1 420	1 941
Resultatbaserade avgifter	248 *	–	248
Rabatter fondavgifter	–	–723	–723
Courtage m.m.**	374 *	503 ***	877
Summa kapitalförvaltning	2 001	1 201	3 202
Summa kostnader	3 175	1 487	4 662

¹ Kostnader inom pensionssystemet som redovisas brutto i PPM:s eller AP-fondernas resultaträkningar.

² Kostnader inom pensionssystemet som minskat avkastningen i PPM:s eller AP-fondernas resultaträkningar. Observera att här sätts inte kostnaderna i förhållande till de intäkter de kan ha genererat.

* Dessa kostnader belastar ej pensionsspararna genom administrationsavdrag.

** Med courtage avses framför allt transaktionskostnader på aktiemarknaden. Transaktionskostnader på ränte- och valutamarknaden uppstår till följd av skillnad mellan köp och säljkurs. Dessa kostnader redovisas inte i denna tabell.

*** Här redovisas endast kostnader i de fonder som rapporterar s.k. TKA till PPM. Dessa fonder innehar 98,4 procent av kapitalet i premiepensionssystemet. Siffran inkluderar också räntekostnader och kupongskatt i fonderna.

För de personer som får pensionsgrundande ersättning från social- eller arbetslöshetsförsäkringarna betalar staten en avgift på 10,21 procent av ersättningen till pensionssystemet. För personer som tillgodoräknas pensionsgrundande belopp betalar staten en avgift till pensionssystemet på 18,5 procent av det pensionsgrundande beloppet. Dessa statliga ålderspensionsavgifter finansieras med allmänna skattemedel.

Pensionsavgiften summerar således till 17,21 procent, samtidigt som pensionsrätten och pensionsavgiften är 18,5 procent av pensionsunderlaget. Skillnaden förklaras av att den allmänna pensionsavgiften, 7 procent, dras av från pensionsunderlaget när pensionsrätten beräknas.¹⁴ Det innebär att maximalt pensionsunderlag är 93 procent av 8,07 inkomstbasbelopp, dvs. 7,5 inkomstbasbelopp. Maximal pensionsrätt år 2005 var 60 079 kronor.

$$^{14} 0,1721/0,93=0,185$$

Vart tar avgiften vägen?

Av pensionsavgiften på 18,5 procent går 16 procentenheter till inkomstpensionens fyra buffertfonder: Första, Andra, Tredje och Fjärde Allmänna Pensionsfonden.¹⁵ Varje fond får en fjärdedel av avgifterna och finansierar en fjärdedel av pensionsutbetalningarna. De inkomstpensioner som betalas ut varje månad kommer alltså från buffertfonderna. I princip är det samma pengar som betalades in under månaden som betalas ut i form av pension till pensionärerna.

¹⁵ Dessutom finns Sjätte AP-fonden som är en tillgång i inkomstpensionssystemet, men som inte tillförs några avgifter eller betalar några pensioner.

PPM placerar de pengar som sätts av till premiepensionen, 2,5 procent av pensionsunderlaget, i räntebärande tillgångar till dess att taxeringen är fastställd. Först då vet PPM hur mycket pensionsrätt för premiepension varje försäkrad har tjänat in. När pensionsrätterna är fastställda köper PPM andelar i de fonder de försäkrade har valt. De som inte valt får sina pengar placerade i premiesparfonden. Vid årsskiftet 2005/2006 fanns inom premiepensionssystemet 725 fonder, förvaltade av 83 olika fondförvaltare. Vid pensioneringen säljer PPM fondandelar och pengarna från försäljningen betalas ut som pension.

Kostnader i kronor per försäkrad och i procent av pensionsskulden vid årets slut

	Inkomstpension		Premiepension		Totalt	
	kronor per försäkrad ¹	procent av pensionsskuld ²	kronor per försäkrad ¹	procent av pensionsskuld ²	kronor per försäkrad ¹	procent av pensionsskuld ²
Avgiftsuppbörd, beräkning av pensionsgrundande inkomst	38	0,00	11	0,03	46	0,01
Försäkringsadministration	122	0,01	42	0,12	153	0,02
Summa pensionsadministration	160	0,02	53	0,15	199	0,02
Bruttoredovisade kapitalförvaltningskostnader	117	0,01			117	0,01
Nettoredovisade kapitalförvaltningskostnader	155	0,02	220	0,62	319	0,04
Därav:						
Ej resultatbaserade avgifter	71	0,01	260	0,74	264	0,03
Resultatbaserade avgifter	34	0,00			34	0,00
Rabatter fondavgifter			-132	-0,37	-98	-0,01
Courtage m.m.	51	0,01	92	0,26	119	0,01
Summa kapitalförvaltning	272	0,03	220	0,62	435	0,05
Summa kostnader	432	0,05	273	0,77	634	0,07

¹ 7 353 480 försäkrade för inkomstpension och totalt 5 456 306 försäkrade för premiepension.

² Pensionsskuld i miljoner kronor för inkomstpension 6 461 476 och för premiepension 193 077.

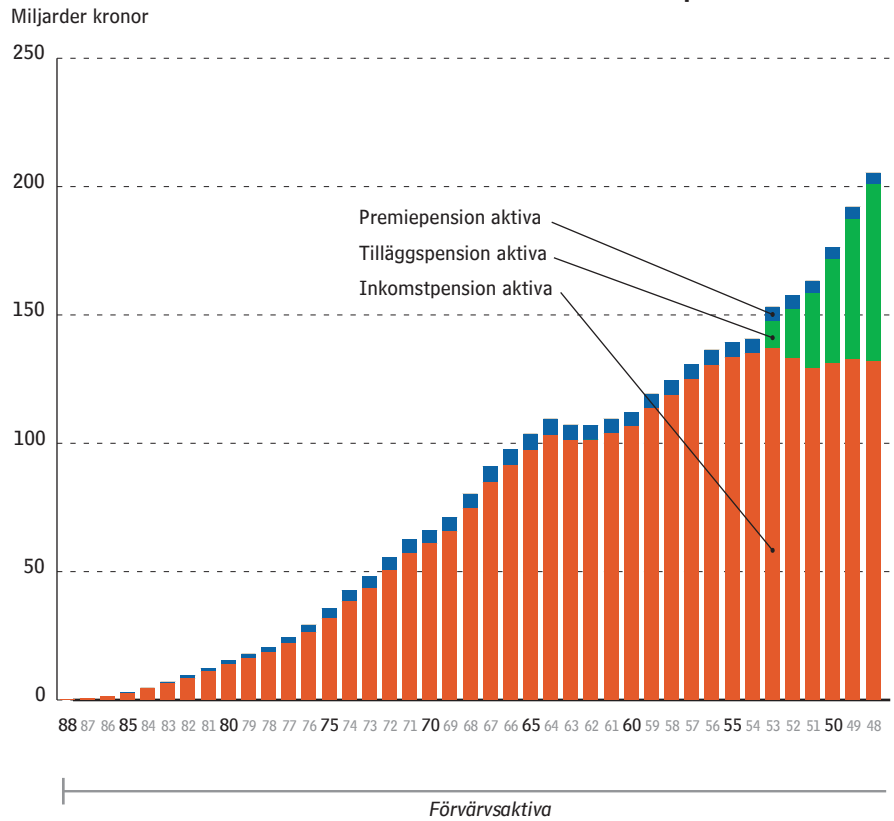
Pensionsskuld till aktiva

Inkomstpensionsskulden till aktiva utgörs av summan av respektive årskulls pensionsbehållningar den 31 december 2005 med tillägg för en uppskattning av summan av pensionsrätter för år 2005. För mer information se not 14 tabell A samt bilaga B avsnitt 4.

Tilläggs-pensionsskulden till aktiva beräknas i Försäkringskassans pensionsmodell. En beräkning görs av varje årskulls tilläggs-pension det år de fyller 65 år. Det beräknade årsbeloppet multipliceras med respektive årskulls ekonomiska delningstal och nuvärdesberäknas. För mer information se not 14 tabell B samt bilaga B avsnitt 4.

Premiepensionsskulden till aktiva utgörs av summan av respektive årskulls fondtillgångar den 31 december 2005.

Total pensionsskuld

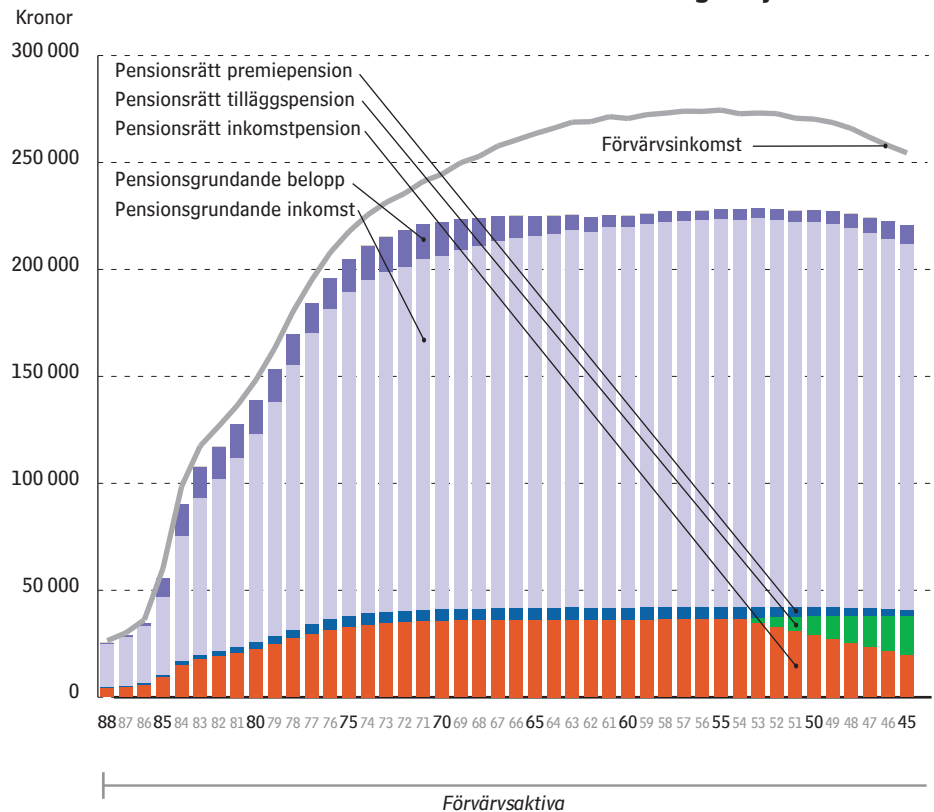

Intjänande av pensionsrätt

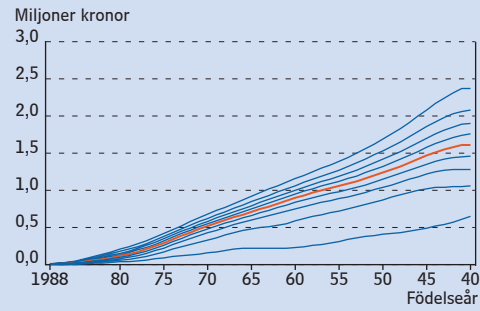
Uppgifter om inkomst och pensionsrätter är hämtade ur Försäkringskassans intjänanderegister och avser genomsnittsbelopp för samtliga försäkrade med positivt intjänande under år 2004. För summa intjänad pensionsrätt under 2004, se resultat- och balansräkning för inkomst- respektive premiepension.

Med inkomst avses inkomst av anställning och annat förvärsarbete samt transfereringar. Inkomsten visas före avdrag för allmän pensionsavgift och för personer med en inkomst över inkomstgolvet (42,3 procent av prisbasbeloppet).

Genomsnittligt intjänande av

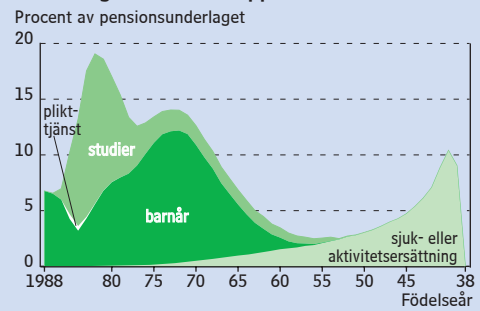
Pensionseskuld 17–65 år

Den röda kurvan representerar medianen. Medianen är det mittersta värdet av de värden som lagts i ordning från det lägsta till det högsta. Övriga kurvor markerar värdena för 10:e–90:e percentilerna, dvs. den översta kurvan visar det värde på pensionseskulden som 10 procent av de försäkrade överskrider och den understa kurvan visar det motsatta.

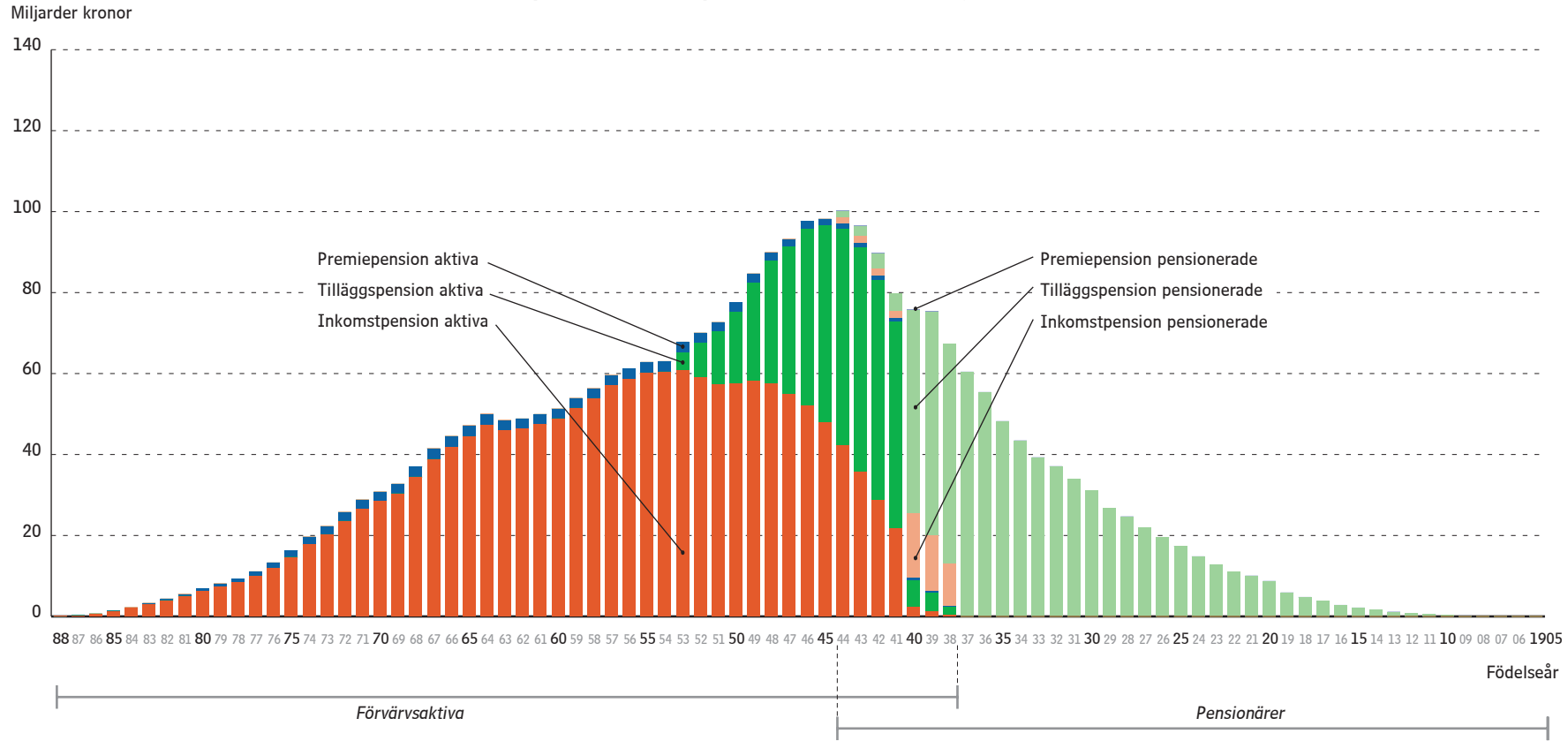
Medianvärdet på pensionseskulden till en kvinnlig intjänare på 43,4 år är cirka 840 000 kronor. Vid samma ålder har 10 procent en pensionseskuld/tillgång som överstiger cirka 1 080 000 kronor och 10 procent en pensionseskuld/tillgång som understiger cirka 220 000 kronor.

Pensionsgrundande belopp

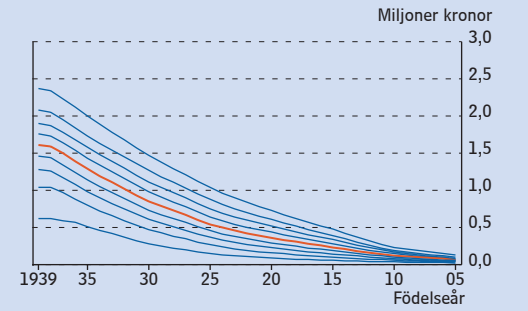

Pensionsgrundande belopp ger pensionsrätt under speciella skeden i livet, som till exempel vid vård av små barn och vid plikttjänstgöring. Intjänandeår 2004 stod pensionsgrundande belopp för 7,5 procent av pensionsunderlaget för kvinnor. Den största delen, 3,7 procent, stod pensionsgrundande belopp för barnår för.

Total pensionseskuld per 31 december 2005, kvinnor

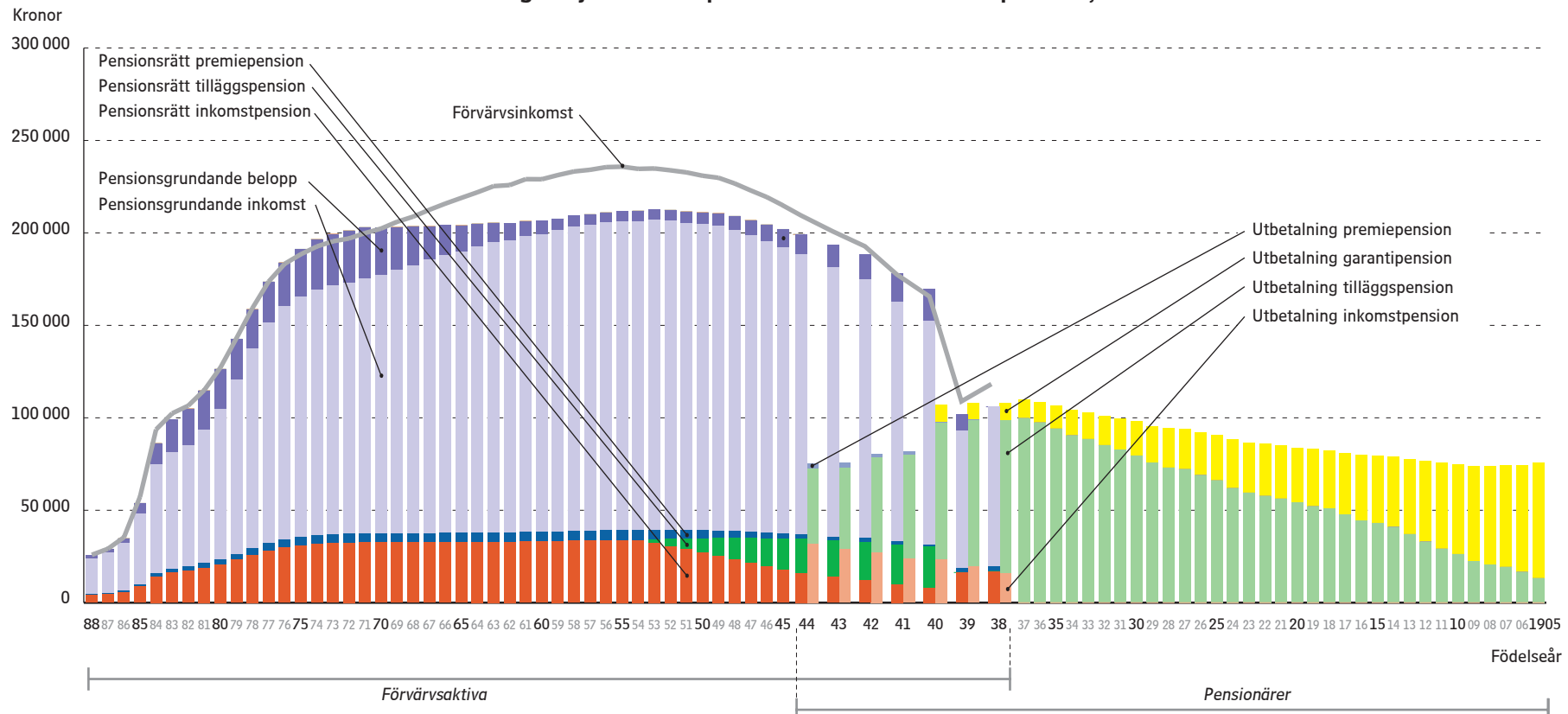

Pensionseskuld 66 år eller äldre

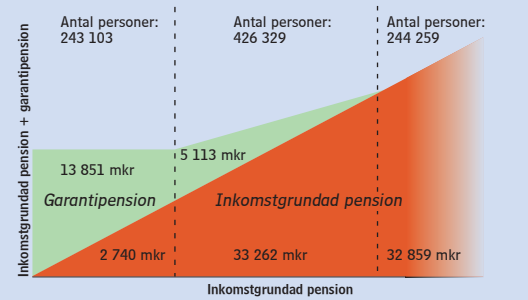

10 procent av de kvinnliga pensionärerna har en pensionseskuld/tillgång som överstiger cirka 2 370 000 kronor vid 66 års ålder. Medianen vid samma ålder är cirka 1 610 000 kronor och 10 procent har en pensionseskuld/tillgång som understiger cirka 620 000 kronor. För en pensionär på 75,5 år har motsvarande uppgifter minskat till 1 420 000 kronor, 820 000 kronor och 270 000 kronor.

Genomsnittligt intjänande av pensionsrätt och utbetald pension, kvinnor

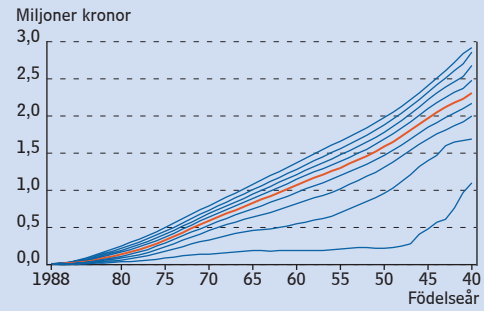

Garantipension

Se avsnittet *Garantipension* på sidan 41 för en förklaring av diagrammet. Garantipensionen stod år 2005 för 22 procent (18 964 miljoner kronor) av utbetald pension till kvinnliga pensionärer. Cirka 73 procent av de kvinnliga pensionärerna uppbar garantipension och cirka 27 procent har en garantipension som överstiger 2 856 respektive 2 495 kronor (gränsen mellan 100 % och 48 % avtrappning för födda 1938 eller senare, ogifta respektive gifta). För yngre pensionärer är andelen med garantipension drygt 50 procent, främst på grund av ökat kvinnligt arbetskräftsdeltagande och högre löner. Statistiken avser personer födda 1940 eller tidigare och totalsummorna visar decemberutbetalningar av garantipension, inkomstpension och tilläggspension 2005 multiplicerade med 12.

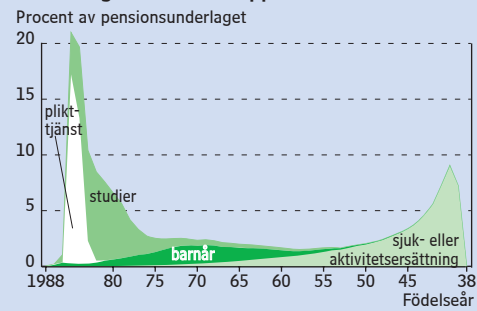
Pensionsskuld 17–65 år

Den röda kurvan representerar medianen. Medianen är det mittersta värdet av de värden som lagts i ordning från det lägsta till det högsta. Övriga kurvor markerar värdena för 10:e-90:e percentilerna, dvs. den översta kurvan visar det värde på pensionsskulden som 10 procent av de försäkrade överskrider och den understa kurvan visar det motsatta.

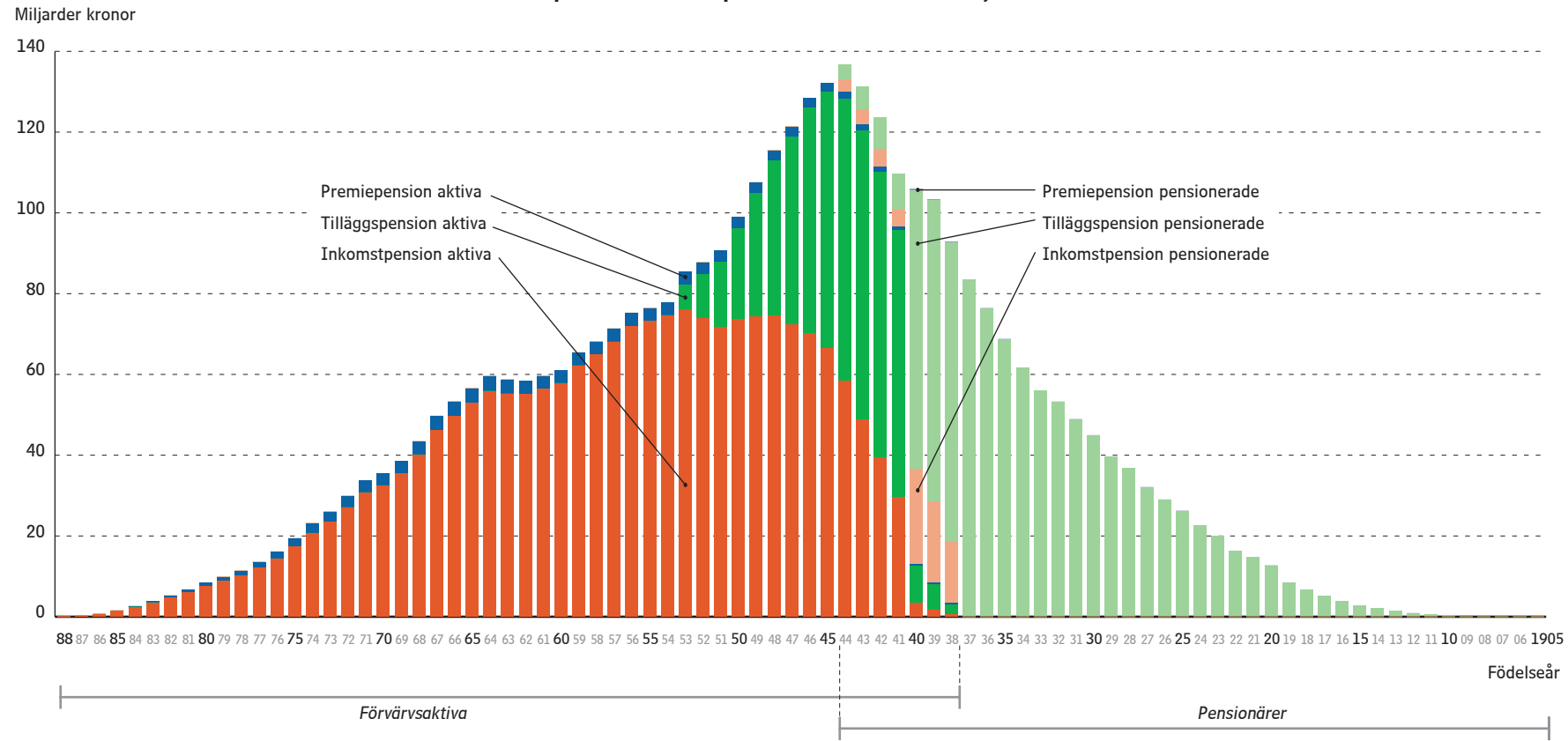
Medianvärdet på pensionsskulden till en manlig intjänare på 43,4 år är cirka 990 000 kronor. Vid samma ålder har 10 procent en pensionsskuld/tillgång som överstiger cirka 1 280 000 kronor och 10 procent en pensionsskuld/tillgång som understiger cirka 190 000 kronor.

Pensionsgrundande belopp

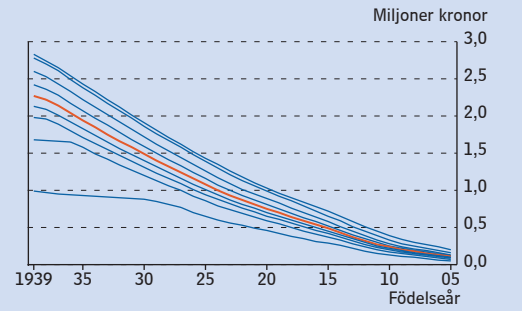

Pensionsgrundande belopp ger pensionsrätt under speciella skeden i livet, som till exempel vid vård av små barn och vid pliktjänstgöring. Intjänandeår 2004 stod pensionsgrundande belopp för 3,1 procent av pensionsunderlaget för män. Den största delen, 1,4 procent, stod pensionsgrundande belopp för sjuk- eller aktivitetsersättning för.

Total pensionsskuld per 31 december 2005, män

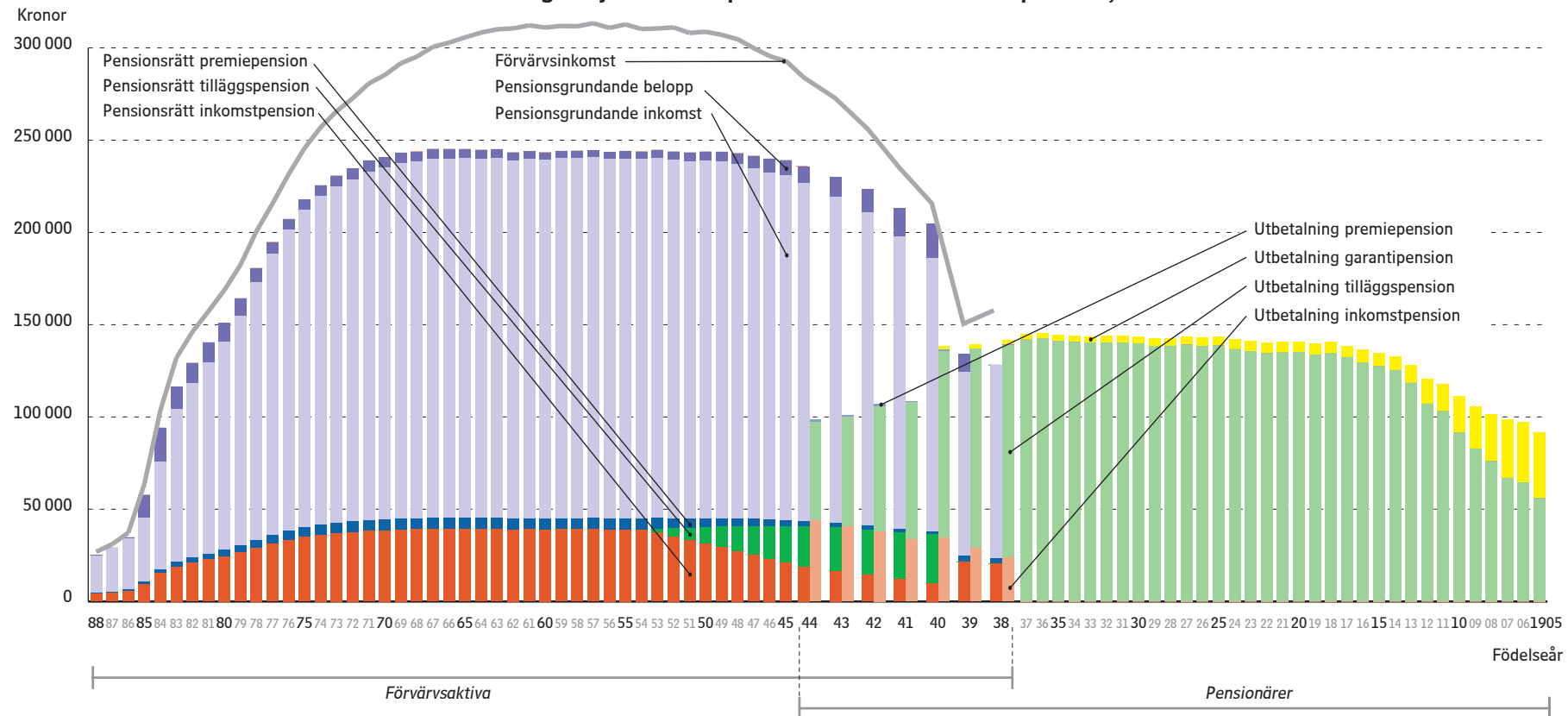

Pensionsskuld 66 år eller äldre

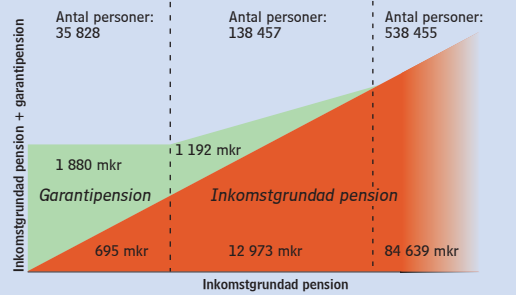

10 procent av de manliga pensionärerna har en pensionsskuld/tillgång som överstiger cirka 2 830 000 kronor vid 66 års ålder. Medianen vid samma ålder är cirka 2 270 000 kronor och 10 procent har en pensionsskuld/tillgång som understiger cirka 990 000 kronor. För en pensionär på 75,5 år har motsvarande uppgifter minskat till 1 860 000 kronor, 1 440 000 kronor och 870 000 kronor.

Genomsnittligt intjänande av pensionsrätt och utbetald pension, män

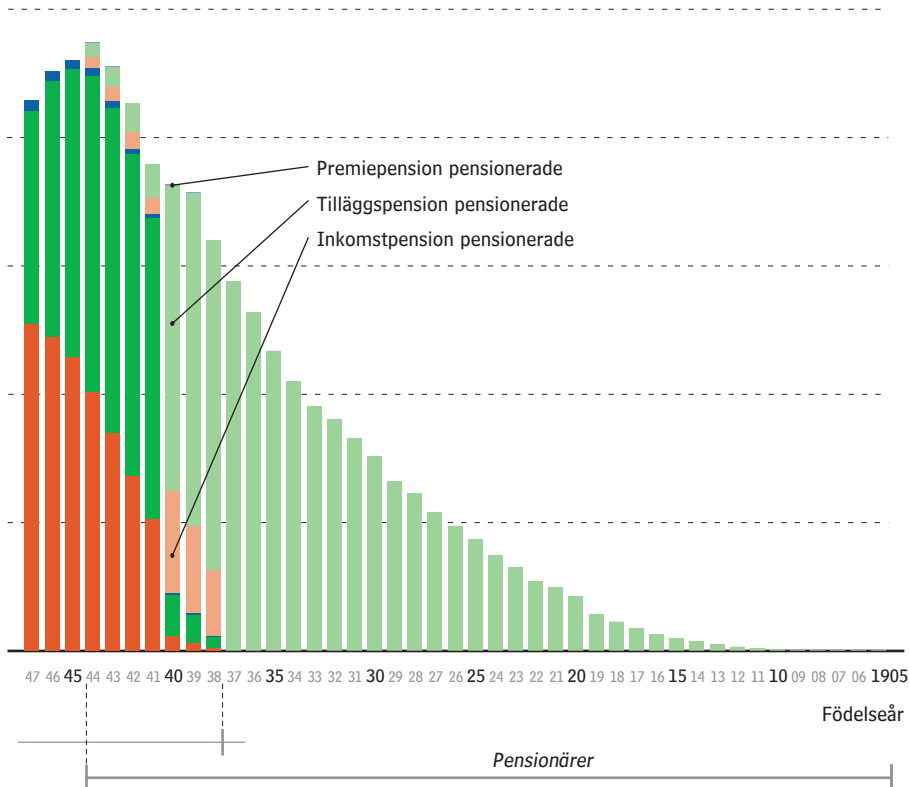
Garantipension

Se avsnittet *Garantipension* på sidan 41 för en förklaring av diagrammet. Garantipensionen stod år 2005 för 3 procent (3 072 miljoner kronor) av utbetald pension till manliga pensionärer. Cirka 24 procent av de manliga pensionärerna uppstår garantipension och cirka 5 procent har en garantipension som överstiger 2 856 respektive 2 495 kronor (gränsen mellan 100 % och 48 % avtrappning för födda 1938 eller senare, ogifta respektive gifta). För yngre pensionärer är andelen med garantipension cirka 15 procent. Statistiken avser personer födda 1940 eller tidigare och totalsummorna visar decemberutbetalningar av garantipension, inkomstpension och tilläggspension 2005 multiplicerade med 12.

per 31 december 2005

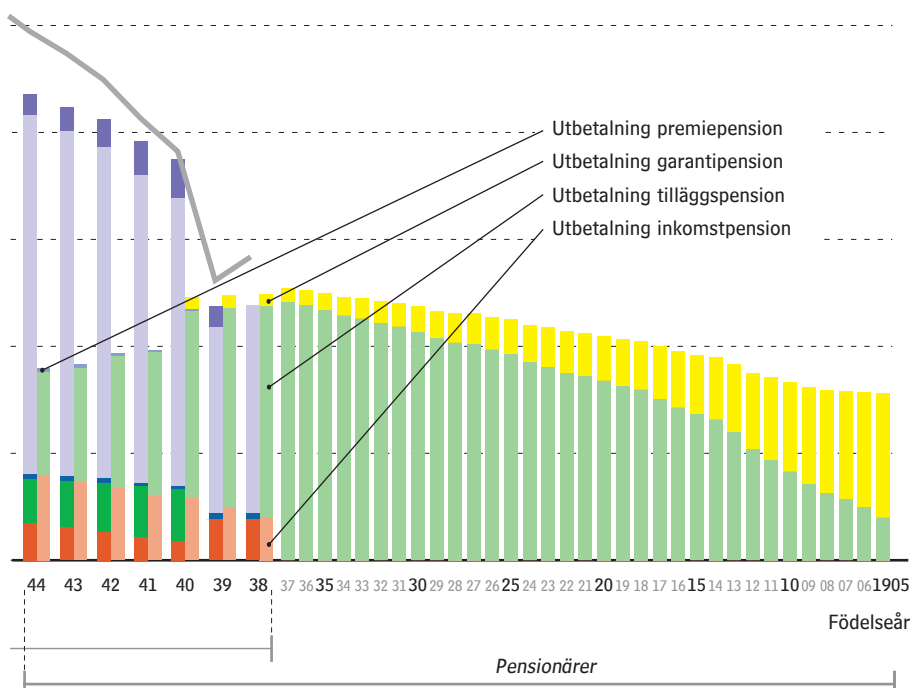

Pensionskuld till pensionerade

Pensionskulden till pensionerade avseende tilläggspension och inkomstpension beräknas på samma sätt. Summan av respektive årskulls pensionsutbetalningar i december 2005 multipliceras med tolv och detta årsbelopp multipliceras med ett treårsnitt av det ekonomiska delningstalet. För mer information se not 14 tabell C samt bilaga B avsnitt 4.

Premiepensionskulden till pensionerade är skattad utifrån summan av respektive årskulls premiepensionsutbetalningar i december 2005 multiplicerade med tolv och med delningstal för premiepension.

pensionsrätt och utbetald pension

Utbetald pension

Uppgifter om utbetald pension är hämtade från Försäkringskassans utbetalningsregister och avser genomsnittsbelopp för samtliga pensionärer som fått en utbetald pension under år 2005. För summa utbetald inkomst- och premiepension se not 2.

Fonder i premiepensionssystemet 2005

	Antal registrerade fonder 2005	Förvalt kapital per den 31 dec. 2005, miljarder kr	Förvalt kapital per den 31 dec. 2004, miljarder kr	Förvalt kapital per den 31 dec. 2003, miljarder kr
Aktiefonder	524	99	61	46
Blandfonder	53	7	5	4
Generationsfonder	30	23	15	12
Räntefonder	118	5	4	3
Premiesparfonden	*	58	40	30
Totalt	725	192	125	94

* Premiesparfonden ingår i antalet aktiefonder.

Ränta på avgifterna som gav pensionsrätt

Den som sparar i bank får ränta på pengarna. Så fungerar också pensionssystemet. Röntan på inkomstpensionskontot bestäms som regel av genomsnittsinkomstens utveckling. Genomsnittsinkomsten mäts med *inkomstindex* (se bilaga A). Premiépensionskontots motsvarighet till ränta bestäms av värdeförändringen i de fonder den försäkrade valt.

Förräntningen av pensionsrätterna beror således på olika sidor av den ekonomiska utvecklingen. Inkomstpensionskontot förräntas med löneutvecklingen, priset på arbete om man så vill. Utvecklingen på premiépensionskontot följer av utvecklingen på de finansiella marknaderna som bland annat speglar priset på kapital. Ingen av räntorna är garanterad, de kan till och med vara negativa. Genom att fördela avgifterna till olika delsystem, vars ränta bestäms av delvis olika omständigheter, erhålls en viss riskspridning.

Annan ränta än inkomstindex – balansering

Vid viss demografisk och ekonomisk utveckling är det inte möjligt att förränta inkomstpensionskontot och inkomstpensionen med genomsnittsinkomstens utveckling och samtidigt finansiera inkomstpensionerna med en fast avgift. För att kunna hålla avgiften fast vid nivån 16 procent måste i en sådan situation avsteg göras från inkomstindexeringen. Det sker genom att aktivera den så kallade balanseringen. Balanseringen utgörs av regler för hur systemets tillgångar och skulder ska beräknas, samt för när och hur man ska göra avsteg från förräntningen med snittinkomstutvecklingen.

Kostnader av genomsnittligt förvalt kapital, i procent

	Inkomst- pension	Premie- pension	Totalt
Bruttoredoisade kapitalförvaltningskostnader	0,12	–	0,10
Nettoredoisade kapitalförvaltningskostnader	0,16	0,72	0,27
Därav:			
Ej resultatbaserade avgifter efter rabatter ¹	0,07	0,42	0,14
Resultatbaserade avgifter	0,04	–	0,03
Courtage m.m. ²	0,05	0,30	0,10
Summa kapitalförvaltning	0,28	0,72	0,37

¹ Avser rabatter på fondavgifter inom premiepensionssystemet.

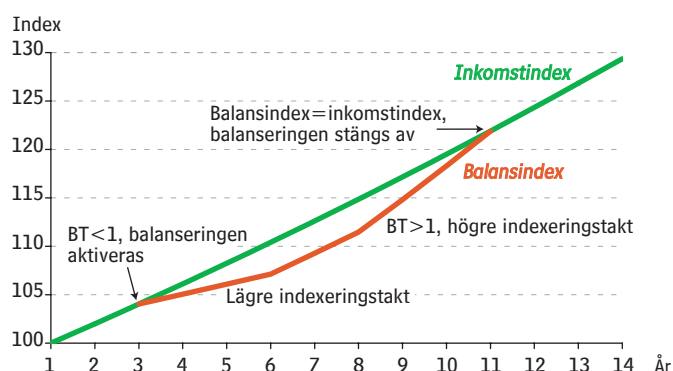
² Med courtage avses framför allt transaktionskostnader på aktiemarknaden. Transaktionskostnader på ränte- och valutamarknaden uppstår till följd av skillnad mellan köp och säljkurs. Dessa kostnader redovisas inte i denna tabell.

Genom att dividera systemets tillgångar med pensions-skulden får man ett mått på dess finansiella ställning, en kvot som kallas *balanstalet*. Om balanstalet är över ett (1) är tillgångarna större än skulderna. Om balanstalet är under ett är skulderna större än tillgångarna. Balanseringen aktiveras när balanstalet faller under ett. När balanseringen aktiveras indexeras pensionsbehållningar och pensioner med förändringen i ett *balansindex* i stället för med förändringen i inkomstindex. Balansindexet förändras som en följd av förändringen i inkomstindex och balanstalets storlek.

Ett exempel: Om balanstalet faller under 1 till 0,99 samtidigt som inkomstindex ökar från 100 till 104, räknar man fram ett balansindex genom att multiplicera balanstalet (0,99) och inkomstindex (104). Balansindex blir då 103. Indexeringen av pensionsbehållningarna blir då 3 i stället för 4 procent.¹⁶ Även indexeringen av pensionerna minskar i samma utsträckning.

Om balanstalet under en period då balanseringen är aktiv överstiger 1,00 indexeras pensionsbehållningar och pensioner snabbare än vad inkomstindex ökar. Det fortsätter ända tills pensionerna återfår det värde de skulle ha haft om de enbart indexerats med inkomstindex. När balansindex når inkomstindexets nivå stängs balanseringen av och systemet återgår till att indexera med enbart förändringen i inkomstindex.

Balansering

¹⁶ Nästa års balansindex beräknas genom att multiplicera balansindexet (103) med kvoten mellan nytt och gammalt inkomstindex, multiplicerat med nytt balanstal.

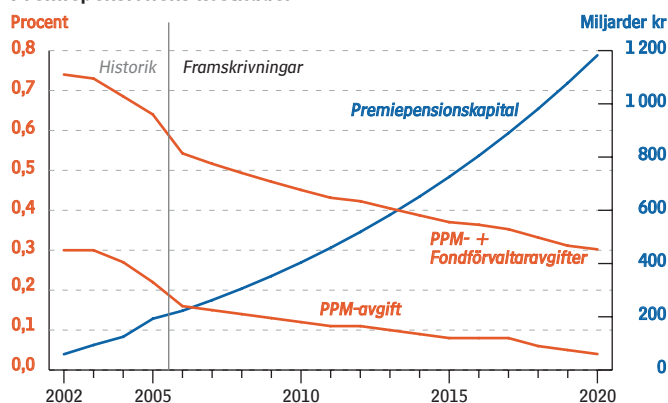
Administrationskostnaderna minskar pensionen

Inkomstpensionens administrationskostnader dras varje år från pensionsbehållningen med samma procent för alla försäkrade (se bilaga A). År 2005 var kostnadsavdraget 0,051 procent. Kostnadsavdraget görs endast fram till det att pension börjar tas ut. Med nuvarande kostnadsnivå innebär kostnadsavdraget att inkomstpensionen blir cirka 1 procent lägre än om inget avdrag hade gjorts.¹⁷

Premiepensionens administrationskostnader dras på motsvarande sätt varje år från premiepensionskapitalet. Här fortsätter dock avdraget även efter att pension har börjat tas ut. År 2005 var avdraget för premiepensionens administrationskostnader 0,22 procent och baserades på förvalt kapital i premiepensionssystemet den 1 maj 2005. Premiepensionssystemets administrationskostnader för år 2005 uppgick till 287 miljoner kronor. Härav utgör driftkostnaderna 252 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,17 procent av genomsnittligt kapital i premiepensionssystemet. Administrationskostnadsavdraget inkluderar inte fondförvaltarnas kostnader, vilka i stället minskar fondandelarnas värde. I genomsnitt motsvarade fondförvaltarnas kostnadsavdrag år 2005 efter rabatter 0,42 procent. Det totala kostnadsavdraget i premiepensionen för 2005 uppgick således till i genomsnitt 0,64 procent. Det årliga procentuella kostnadsavdraget kommer emellertid att minska framöver. Allteftersom det fonderade kapitalet växer beräknas avdraget för premiepensionens administrationsavgift sjunka till omkring 0,04 procent och rabatterna som återförs från fondförvaltarna och tillgodoses pensionsspararna bedöms bli markant större. För en försäkrad född 1963 beräknas därmed avdrag för administrationskostnaderna minska premiepensionen med i genomsnitt 11 procent.

¹⁷ I genomsnitt ligger pensionsbehållningen i systemet 21,5 år, dvs. systemets intjänandetid. Med administrationskostnader om 0,060 procent per år innebär detta att administrationskostnader minskar inkomstpensionen till $(1 - 0,00060)^{21,5} \approx 99$ procent av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag.

Premiepensionens kostnader

¹⁸ Det är litet missvisande att skriva minus, omräkningen av inkomstpension sker med kvoten mellan det nya och gamla inkomstindexet dividerat med 1,016.

Hur beräknas inkomstpensionen?

Inkomstpensionen beräknas genom att dividera pensionsbehållningen med ett delningstal (se bilaga A). Delningstalen är specifika för varje årskull. Delningstalet speglar dels återstående livslängd vid den ålder pensionen tas ut, dels en ränta om 1,6 procent. Den återstående livslängden avser ett genomsnitt för män och kvinnor och baseras på den observerade dödligheten under en femårsperiod före det år årskullen fyller 65 år (före 61 år då pensionen tas ut före 65 års ålder). Röntan om 1,6 procent gör att delningstalet blir lägre än vad medellivslängden är och att begynnelsepensionen blir högre än vad den annars skulle ha varit.

Ett exempel: Snitt Svensson, 65 år, har en pensionsbehållning på 2 miljoner kronor. Delningstalet är 16. Snitts årspension blir då 125 000 kronor och hans pension 10 400 kronor per månad.

Inkomstpensionen räknas årligen om med förändringen i inkomstindex minus den ränta på 1,6 procentenheter som tillgodoräknas i delningstalet.¹⁸ Det innebär att om lönerna ökar med exakt 1,6 procent *mer* än inflationen, mätt med konsumentprisindex, ökar pensionerna exakt med inflationen. Pensionerna är alltså bara konstanta i fasta priser om lönerna ökar med exakt 1,6 procent *mer* än inflationen. Om lönerna ökar med till exempel 2 procent mer än inflationen så ökar pensionerna med 0,4 procent i fasta priser. Om lönerna ökar med 1 procent mer än inflationen så minskar pensionerna med 0,6 procent i fasta priser. När balanseringen är aktiverad ersätter balansindex inkomstindex vid indexeringen av pensionerna.

Hur beräknas premiepensionen?

Premiepension kan tas ut antingen som *fondförsäkring* eller *traditionell försäkring*.

I båda försäkringsformerna divideras värdet av pensionskontot med ett delningstal. Premiépensionens delningstal bygger, till skillnad från inkomstpensionens delningstal, på prognostiserade framtida livslängder. Den tillgodoräknade räntan är 3 procent före PPM:s kostnadsavdrag, efter detta avdrag är räntan 2,69 procent.

Att ta ut premiépension i form av traditionell försäkring betyder att pensionen beräknas som ett livsvarigt garanterat nominellt månadsbelopp. PPM säljer den försäkrades fondandelar och tar själv över investeringsansvaret och den finansiella risken. Pensionen beräknas med en antagen nominell avkastning om, för närvarande, 2,44 procent. Utbetalda belopp kan bli högre om den traditionella livförsäkringsrörelsen visar positivt resultat.

Fondförsäkringen innebär att den försäkrade behåller sitt sparande i valfria PPM-fonder. I fondförsäkringen räknas premiépensionens storlek årligen om med utgångspunkt från fondandelarnas värde i december. Det följande året säljs varje månad det antal fondandelar som krävs för att finansiera den beräknade premiépensionen. Ökar fondandelarnas värde säljs färre andelar, minskar fondandelarnas värde säljs fler andelar. Prisvariationerna påverkar värdet av följande års premiépension.

Premiépensionen kan tas ut med ett efterlevandeskydd under pensionstiden. Det innebär att premiépensionen betalas ut till endera av två makar eller sambor så länge någon av dem lever. Om man väljer att ha detta efterlevandeskydd blir månadspensionen lägre.

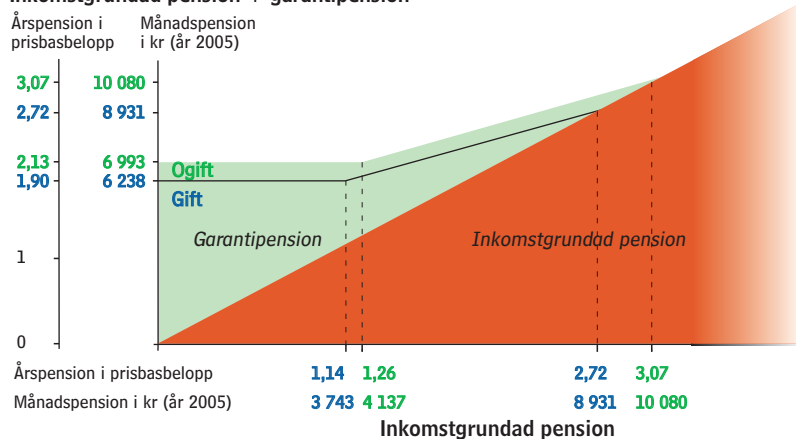
Garantipension¹⁹

Garantipensionen är ett grundskydd för den som haft låg eller ingen inkomst. Garantipension kan betalas ut från 65 års ålder till den som är bosatt i Sverige. För att ha rätt till full garantipension måste den försäkrade, i princip, ha bostad 40 år i Sverige från 25 års ålder. Bosättning i annat EU-/EES-land ger också rätt till garantipension.

År 2005 var den maximala garantipensionen för en ensamstående pensionär 6 993 kronor per månad (2,13 prisbasbelopp²⁰) och för en gift pensionär 6 238 kronor per månad (1,90 prisbasbelopp). Garantipensionen minskar för den som har en inkomstgrundad pension. Minskningen görs i två steg. För låga inkomster görs en avräkning krona för krona, för högre inkomster är det endast 48 procent som reducerar garantipensionen. Det innebär att till en ensamstående pensionär med en månatlig inkomstgrundad pension år 2005 på 10 080 kronor eller mer utbetalades ingen garantipension. För en gift pensionär var motsvarande inkomstgräns 8 931 kronor.

Ett exempel: En ensamstående pensionär har en inkomstgrundad pension på motsvarande 2,26 prisbasbelopp. Garantipensionen avräknas krona för krona mot inkomsten upp till 1,26 prisbasbelopp. Det återstående beloppet (2,13–1,26) 0,87 prisbasbelopp minskar med 48 procent av inkomsten över 1,26 prisbasbelopp, det vill säga med 0,48 prisbasbelopp, vilket ger en garantipension på 0,39 prisbasbelopp. Den sammanlagda årspensionen blir då 2,65 prisbasbelopp.

Inkomstgrundad pension + garantipension

När garantipensionen beräknas bortses från premiepensionen. I stället beräknas inkomstpensionen som om den tjänats in med 18,5 procent i stället för 16 procent. Ett skäl för dessa regler är att de ansetts underlätta administrationen av garantipensionen. När premiepensionen fått större omfattning kan reglerna komma att ses över.

Garantipensionen finansieras med allmänna skattemedel direkt över statsbudgeten och ingår därför inte i pensionssystemets resultat- och balansräkning.

Tilläggs pension

Pensionärer födda före 1938 har inte tjänat in vare sig inkomst- eller premiepension. De får i stället tilläggs pension, som beräknas enligt äldre regler. Tilläggs pensionens nivå baseras på inkomsten för de femton bästa åren och det krävs 30 inkomstår för oavkortad pension.

¹⁹ Beskrivningen avser garanti-pension till personer födda 1938 eller senare. För äldre personer gäller andra regler.

²⁰ År 2005 var prisbasbeloppet 39 400 kronor.

För personer som är födda 1938–1953 gäller särskilda övergångsregler. De får en viss del av sin inkomstgrundade ålderspension som tilläggspension och resterande del som inkomst- och premiepension. Ju yngre personen är desto mindre del betalas ut som tilläggspension. Pensionärer födda 1938 får 80 procent av tilläggspensionen, pensionärer födda 1939 får 75 procent och så vidare. De som är födda 1954 och senare tjänar in hela sin pension enligt reglerna för inkomst- och premiepension.

Pensionssystemets framtid i tre scenarier

För att belysa hur olika utvecklingsförlopp kan påverka pensionssystemets finansiella ställning och pensionernas storlek presenteras framskrivningar av systemets utveckling på 75 års sikt.

Inkomstpensionssystemets långsiktiga finansiella utveckling beskrivs i tre olika utvecklingsförlopp. De tre framskrivningarna benämns bas, optimistiskt respektive pessimistiskt scenario. Basscenariot utgår från SCB:s senaste befolkningsprognos och förutsätter en årlig inkomstillväxt på 1,8 procent samt 3,25 procents avkastning på buffertfondens medel. I övriga scenarier har antaganden gjorts som innebär en mer positiv, respektive en mer negativ utveckling för inkomstpensionssystemets finansiella ställning.

En hög avkastning i buffertfonden kan mildra effekterna av en i övrigt negativ utveckling för pensionssystemet. I det pessimistiska scenariot har därför det framtida utvecklingsförloppet beräknats för olika antaganden om buffertfondens avkastning

Resultaten av framskrivningarna redovisas som beräkningar av avgiftsnetto, buffertfondens storlek, balanstal samt genomsnittlig pensionsnivå för nyblivna pensionärer. Sammanfattningsvis kan sägas att i alla tre scenarierna är avgiftsnettot negativt från cirka år 2010 och under ganska många år framöver. Pensionsutbetalningarna beräknas således överstiga avgiftsinkomsterna, men det är endast i det pessimistiska scenariot som detta så småningom leder till att buffertfonden töms. Att fonden töms beror på att antalet personer i aktiv ålder är lågt och att buffertfondens avkastning också är låg i detta scenario. Det är endast i det pessimistiska scenariot som balanseringen aktiveras. I förra årets framskrivning aktiverades balanseringen i basscenariot. Den främsta orsaken till att det inte längre sker är buffertfondens höga avkastning under 2005.

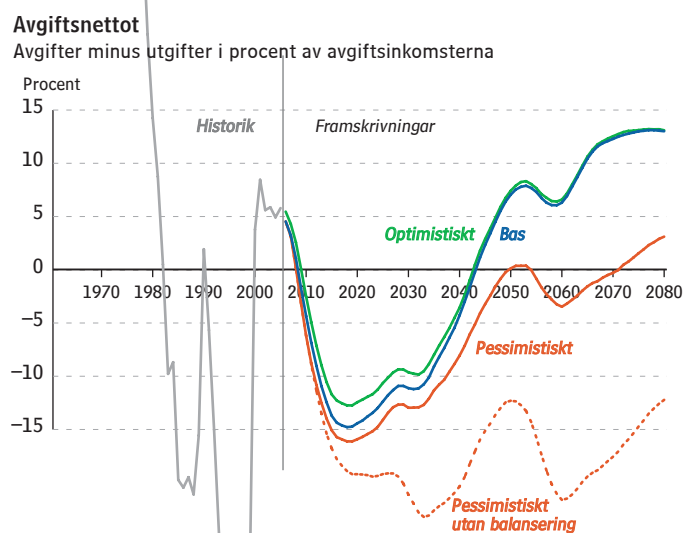
Basscenariot

Bassceniots demografiska utveckling följer SCB:s befolkningsprognos från år 2005. I den antas nativiteten öka från 2004 års nivå på 1,76 barn per kvinna till 1,85 år 2019 och därefter ligga kvar på den nivån. Medellivslängden för individer som uppnår 65 års ålder antas öka med i genomsnitt 36 dagar per år fram till år 2015. Därefter är ökningen i genomsnitt 23 dagar per år. Nettoinvandringen, som de senaste 20 åren har uppgått till i genomsnitt 24 400 per år, förväntas bli på samma nivå under det närmaste decenniet. Under de första åren fram till 2015 antas en årlig nettoinvandring på i genomsnitt 27 000 personer. Från år 2015 beräknas genomsnittet till cirka 23 000 per år. Andelen personer 16–64 år som har en årsinkomst över ett (1) inkomstbasbelopp antas ligga kvar på nuvarande nivå omkring 84 procent, vilket ungefär motsvarar en sysselsättningsgrad enligt s.k. AKU-definition om 77 procent. Den reala tillväxten i snittinkomst antas vara 1,8 procent per år. I förra årets framskrivning

antogs denna tillväxt vara 2,0 procent. Buffertfondens reala avkastning har oförändrat antagits vara 3,25 procent per år. Samma avkastning, efter förvaltningskostnader, har antagits för premiepensionsfonderna i beräkningen av den framtida premiepensionen för en nybliven pensionär.

Optimistiskt scenario

De demografiska antagandena är desamma som i basscenariot, endast ekonomiska faktorer skiljer scenarierna åt. I det optimistiska scenariot är andelen personer i åldrarna 16–64 år med en årsinkomst över ett inkomstbasbelopp 86 procent, den reala tillväxten i snittinkomst 2,0 procent efter år 2010 och real buffertfondavkastning 5,5 procent. Även premiepensionsavkastningen antas vara 5,5 procent realt, efter förvaltningskostnader. Tillväxtantagandet är ur ett historiskt perspektiv högt, eller mycket högt. Ur ett historiskt perspektiv är dock avkastningsantagandet inte särskilt högt utan ligger i nivå med det historiska genomsnittet.

Pessimistiskt scenario

Det pessimistiska scenariots antaganden om nativitet och nettoinvandring är lägre än i basalalternativet. Nativiteten antas till 1,5 barn per kvinna. Nettoinvandringen antas under åren fram till 2010 uppgå till i genomsnitt 22 000 personer per år och för åren därefter till 12 000 per år (SCB:s huvudantagande i befolkningsprognoser under 1990-talet). Medellivslängden utvecklas som i de två övriga scenarierna. Antagandet om arbetskraftsdeltagandet är samma som i bas-scenariot, men den reala tillväxten i snittinkomsten är här 1 procent på sikt. Buffertfondens och premiepensionsfondernas reala avkastning, efter förvaltningskostnader, är också 1 procent. Med en avkastning lika med snittinkomstökningen bidrar i princip inte buffertfondens avkastning till den långsiktiga finansieringen av pensionerna. Buffertfonden blir en demografiskt betingad och för systemets finansiering neutral

Avgiftsnettot

Pensionsutgifternas storlek är en funktion av systemets regler och hur dessa samverkar med demografiska och ekonomiska utvecklingsförlopp. Eftersom årskullarna i befolkningen är olika stora, och i viss utsträckning har arbetat olika mycket, kommer systemets avgiftsinkomster och pensionsutgifter att variera över tiden. Under vissa perioder är avgifterna större än utgifterna, andra perioder är det tvärtom. Över- och underskott hanteras via systemets buffertfond.

För att de tre scenariernas avgiftsnetton, dvs. avgiftsinkomsterna minus pensionsutgifterna, ska kunna jämföras med varandra har respektive avgiftsnetto dividerats med scenariots avgiftsinkomster. Därmed elimineras den volymeffekt som de olika tillväxttakterna har för avgiftsnettot uttryckt i kronor.

När ATP-systemet infördes 1960 var avgiftsuttaget större än de inledningsvis blygsamma pensionsutgifterna, i procent av avgifterna var överskottet stort. Avgiftsnettot varierar kraftigt från 1980. Variationerna förklaras främst av regelförändringar, dels i avgiftsprocenten som påverkat inkomsterna och dels i beräkningar av basbeloppet som påverkat utgifterna. En mindre del av variationerna i avgiftsnettot förklaras av förändringar i antalet pensionärer och antalet förvärvsarbetande.

Avgiftsnettot, som för närvarande är positivt, blir negativt från omkring år 2010, då 1940-talets stora årskullar lämnar arbetskraften och går över i pension. Omkring år 2020 avtar försvagningen och så småningom minskar avgiftsunderskottet. Efter år 2040 är avgiftsinkomsterna större än utgifterna i basscenariot och i det optimistiska scenariot. I det pessimistiska scenariot är avgiftsnettot dock fortsatt negativt ytterligare cirka 30 år. Tack vare balanseringen begränsas avgiftsunderskottet till mellan 0 och 5 procent av avgiftsinkomsterna.

Det är endast i det pessimistiska scenariot som balanseringen aktiveras. Den minskning av pensionsnivån som balanseringen här leder till beskrivs i avsnittet Pensionsnivåns utveckling för olika årskullar.

förvaring av pensionskapital. Antagandena i det pessimistiska scenariot innebär att avgiftsinkomsterna växer långsamt i förhållande till den eftersträfvade snittinkomstindexeringen. Det pessimistiska scenariot beskriver de risker som hanteras av balanseringen och hur pensionerna påverkas av en långvarig negativ utveckling.

Buffertfonden

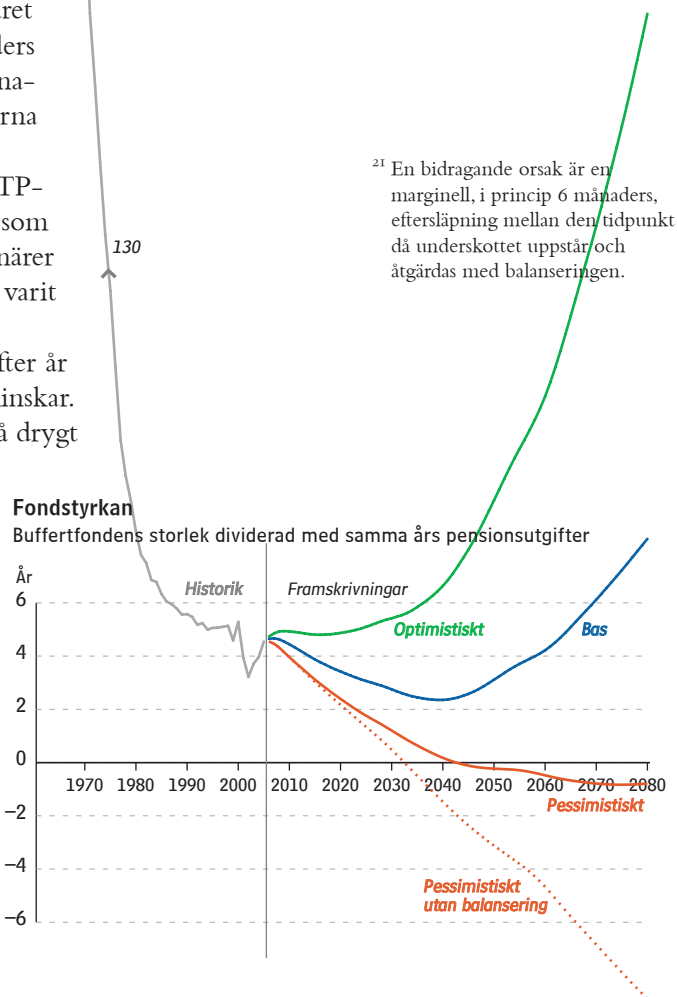
Buffertfondens storlek kan uttryckas i termer av fondstyrka, dvs. fondkapitalet dividerat med årets pensionsutbetalningar. Fondstyrkan visar hur många års pensionsutbetalningar fonden, utan avgiftstillskott eller avkastning, kan finansiera. Vid utgången av år 2005 var fondstyrkan 4,5. Således skulle fonden kunna finansiera fyra och ett halvt års pensionsutbetalningar om dessa var av samma omfattning som under år 2005. Jämfört med året innan har fondstyrkan stärkts med motsvarande sex månaders utbetalningar. Att buffertfonden utvecklas olika i de tre scenarierna beror både på skillnaderna i avgiftsnetto och skillnaderna i antagen fondavkastning.

Historiskt är fondstyrkan hög eftersom införandet av ATP-systemet 1960 innebar att det år 1960 inflöt avgifter samtidigt som pensionsutbetalningarna var små. Varefter antalet ATP-pensionärer ökat har fondstyrkan minskat. I genomsnitt har fondstyrkan varit knappt fem år sedan 1990.

I **basscenarioet** växer fondstyrkan inledningsvis, men efter år 2007 medför avgiftsunderskottet att fondstyrkan långsamt minskar. Fondstyrkan är som lägst omkring år 2040 och motsvarar då drygt två års utbetalningar.

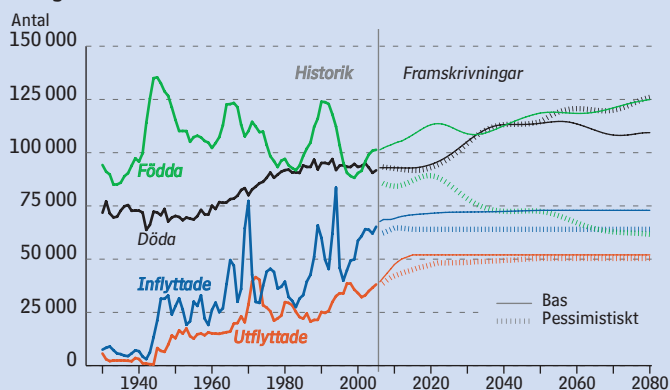
I **det optimistiska scenariot** växer fondstyrkan kraftigt. Detta förklaras av det begränsade avgiftsunderskottet och av att fondavkastningen är hög i förhållande till genomsnittsinkomstens utveckling. År 2050 motsvarar fondens storlek nästan tio års pensionsutbetalningar.

I **det pessimistiska scenariot** töms buffertfonden år 2043 och är därefter svagt negativ. Trots att balanseringen aktiverats redan år 2011 töms således fonden och blir negativ. Detta beror huvudsakligen²¹ på att beräkningen av omsättningstiden underförstått innebär ett antagande om att befolkningens mängden är konstant. Vid en trendmässig minskning av befolkningen i yrkesaktiva åldrar innebär detta antagande att omsättningstiden överskattas något. Att balans-

Beskrivning av antagandena i scenarierna

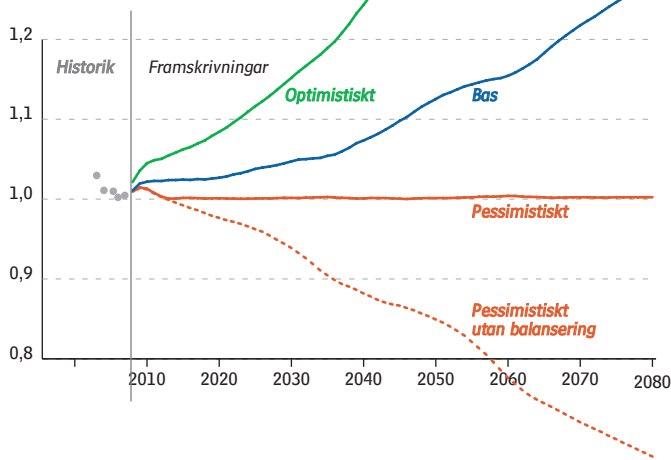
Födda, döda, invandring och utvandring. 1930–2005 och antaganden till 2080

Diagrammet visar befolkningsutvecklingen 75 år bakåt i tiden och antagandena 75 år framåt i tiden. För antalet födda ser man de stora födelsekullarna på 1940-, 1960- och 1990-talet. Antalet döda ökar varje år, inte pga. att dödligheten ökar utan för att befolkningen är större. Topparna på invandringen är under 1960–1970-talet då vi hade arbetskraftsinvandring framför allt från Finland och i början av 1990-talet då det kom många flyktingar från före detta Jugoslavien. De demografiska förutsättningarna är desamma i bas- och det optimistiska scenariot.

²² Balanstalet 2007 avser ställningen 31 december 2005.

Inkomstpensionens finansiella ställning uttryckt i balanstal
(Avgiftstillgång + Buffertfond) / Pensionsskuld

eringen utformats på ett sätt som inte eliminerar risken för att buffertfonden kan tömmas är ett medvetet val. Denna risk har hanterats genom att fonderna givits en lånerätt. Eventuell upplåning ska ske via Riksgäldskontoret.

När den antagna befolkningsminskningen upphör styrs buffertfonden mot en fondstyrka som lägst är noll. Under de år fonden är negativ betalas ränta på lånen. I diagrammet har låneräntan antagits vara lika med den i scenariot antagna avkastningen, dvs. 1 procent.

Att balanseringen inleds så tidigt innebär att den årliga minskningen av pensionsnivån relativt snittinkomstutvecklingen till en början blir mycket liten men ökar något med tiden. För yngre årskullar blir balanseringseffekten cirka 3 procentenheter, se avsnittet Pensionsnivåns utveckling för olika årskullar.

Inkomstpensionens finansiella ställning

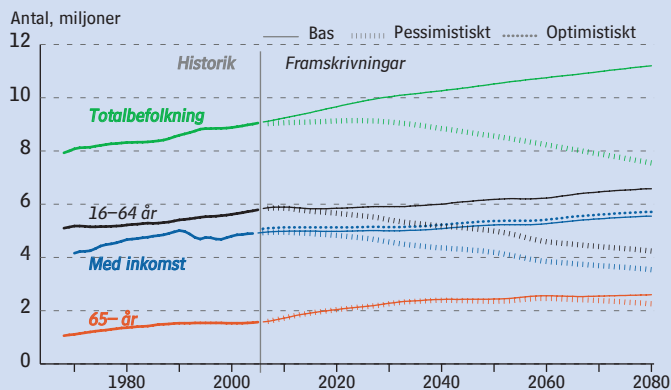
Inkomstpensionens finansiella ställning uttrycks som ett balanstal. I utgångsläget, år 2005, är systemets tillgångar något större än den sammanlagda pensionsskulden – balanstalet²² med fyra decimaler beräknas till 1,0044. Då balanstalet faller under ett är skulderna större än tillgångarna och balanseringen aktiveras. Ett balanstal på 2,0, dvs. tillgångarna är dubbelt så stora som skulderna, innebär i princip att systemet är fullfonderat. Balanstalet är fastställt för åren 2003–2007.

I basscenariot är balanstalet aldrig under ett och ställningen stärks för varje år. Efter år 2044 är balanstalet på en nivå över 1,1.

I det optimistiska scenariot växer systemets ”konsolideringsgrad” under i stort sett hela perioden. År 2050 är systemets tillgångar drygt 30 procent större än pensionskulden.

I det pessimistiska scenariot faller balanstalet under 1,0 år 2011, med följderna att balanseringen aktiveras. Balanseringen medför att systemets skuld förräntas i samma takt som systemets tillgångar växer. Balanstalet stabiliseras därför vid nivån 1,0.

Befolkningens storlek, m.m.

Antalet personer över 65 år förändras inte nämnvärt i scenarierna eftersom antagandena om dödlighet är desamma i alla scenarierna. Antalet personer med inkomst avser de med inkomst över ett inkomstbasbelopp. De historiska uppgifterna är skattade.

Antagandet om andelen med inkomst är desamma i bas- och det pessimistiska scenariot och är högre i det optimistiska scenariot.

Pensionsnivåns utveckling för olika årskullar

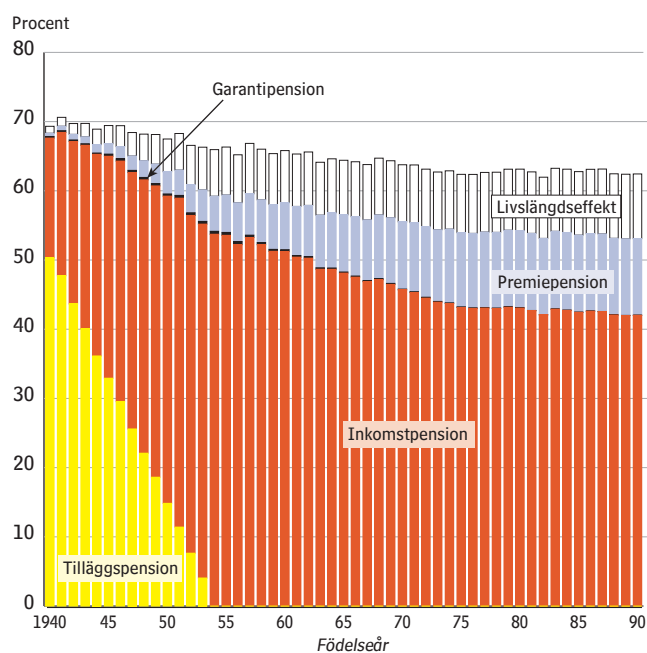
Pensionsnivån definieras här som genomsnittlig allmän pension vid 65 års ålder i förhållande till genomsnittlig pensionsgrundande inkomst för personer med pensionsgrundande inkomst i åldrarna 16–64 år. För att denna nivå ska vara konstant krävs bl.a. att förhållandet mellan yrkesaktiv tid och tid som pensionär är konstant. Om detta villkor ska uppfyllas samtidigt som medellivslängden stiger måste pensionsåldern öka, alternativt måste inträdesåldern i yrkesverksamhet sjunka. För att pensionernas värde i förhållande till inkomsterna ska vara konstant krävs dessutom att balanseringen inte är aktiverad.

Scenariernas genomsnittliga pension vid 65 års ålder i procent av genomsnittsinkomsten beskrivs i följande stapeldiagram, ett för varje scenario.

I **basscenariot** sjunker den genomsnittliga pensionsnivån vid 65-årsåret, från 70 procent för årskullen född 1940 till 54 procent för årskullen född 1990. 8,5 procentenheter av denna minskning beror på den förväntade ökningen i medellivslängd. Resterande del av minskningen förklaras bl.a. av att beräkningarna utgörs av personer med 30 eller fler yrkesverksamma år i Sverige. ATP-systemet är i förhållande till det nya systemet särskilt generöst mot personer som arbetat endast 30 år. Om förvärvslivet förlängs så att livslängdsökningens effekt på pensionsnivån neutraliseras, stabiliseras pensionsnivån på drygt 60 procent av snittinkomsten. Ett förlängt arbetsliv ger också högre kompensationsgrad från arvsvinster och den pensionsrätt som tjänas in under dessa extra år. I livslängdseffekten, som beskrivs med en vit rektangel, i diagrammen är denna effekt inte med, men de är medräknade i tabellen på sidan 50.

I basscenariot överstiger premiepensionssystemets avkastning på 3,25 procent den antagna tillväxten i snittinkomst som är 1,8 procent. Det leder till att premiepensionens andel av den allmänna pensionen blir större än vad som motsvaras av dess avgifter.²³ För de yngsta årskullarna uppgår premiepensionen till drygt 11 procent av snittinkomsten och inkomstpensionen till omkring 43 procent. Garanti-

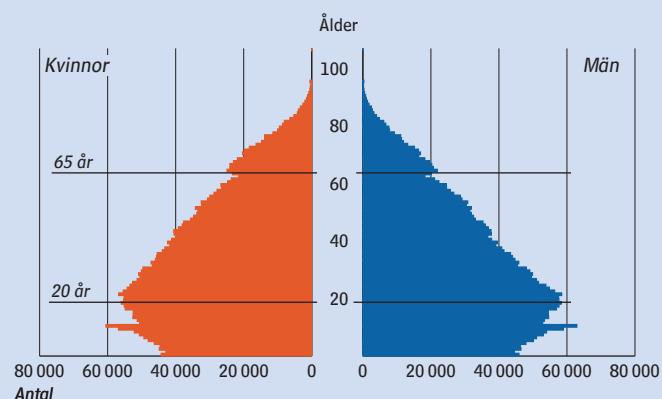
Genomsnittspension vid 65 år i procent av genomsnittsinkomst, basscenariot

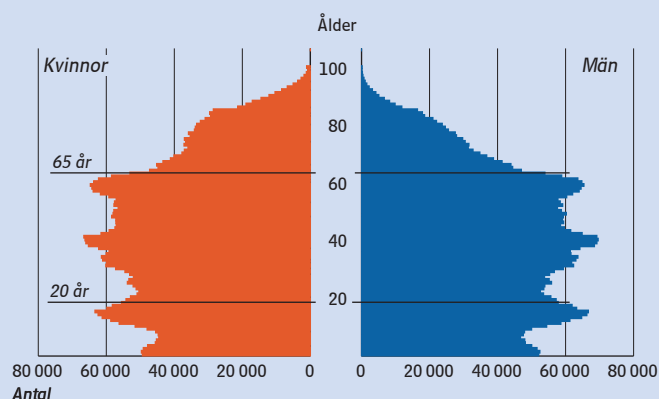
²³ Ett annat skäl till att premiepensionen är förhållandevis större är att den tillgodoräknade räntan i delningsåret är högre för premiepensionen än för inkomstpensionen, se avsnittet Så fungerar den allmänna pensionen och bilaga A Beräkningsfaktorer

Befolkningen för 75 år sedan, nu och om 75 år i de två demografiska scenarierna

1930

2005

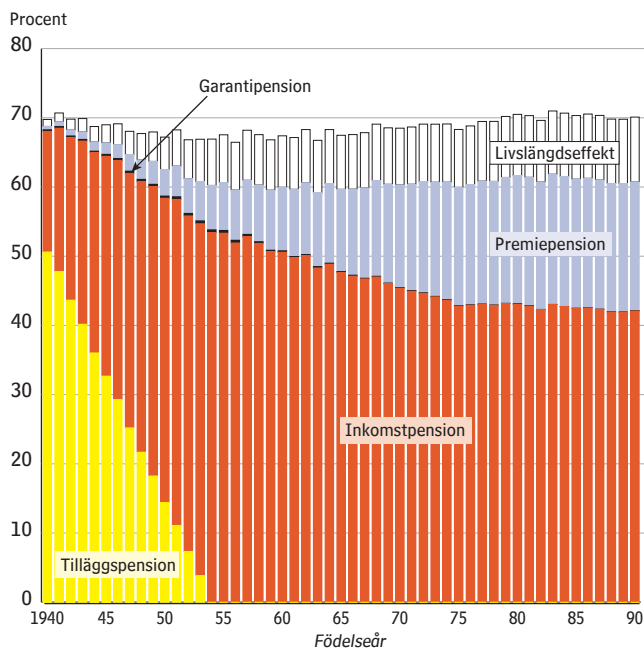
Genomsnittsinkomst och -pension i basscenariot*

Kronor

Födelse- år	Pension vid 65 år	Genomsnitts- inkomst	Kompensa- tionsgrad, %
1940	10 100	15 000	66
1965	13 200	23 300	57
1990	19 300	36 300	53

* En genomsnittlig månadsinkomst för en heltidsarbetande är cirka 24 000 kronor. Att genomsnittlig inkomst här är lägre än denna siffra beror på att i beräkningen av genomsnittlig inkomst ingår alla personer i åldern 16–64 år – oavsett om de har någon inkomst eller inte det aktuella året. Det enda krav som ställs för att ingå i beräkningarna är att man vid 65 års ålder har haft minst 30 år med pensionsgrundande inkomst. Deltids- och säsongarbete drar ner både snittinkomsten och pensionen. Att inkomster över tak inte ingår i den genomsnittliga inkomsten minskar denna med cirka 10 procent.

Genomsnittspension vid 65 år i procent av genomsnittsinkomst, optimistiskt scenario

pensionen för de som arbetat 30 år eller mer har redan från början endast marginell betydelse i basscenariot. Eftersom garantipensionen antagits vara konstant i fasta priser minskar dess betydelse varje år i takt med att inkomsterna växer. Realismen i antagandet kan dock ifrågasättas.

I de två andra scenarierna är tillväxten i genomsnittsinkomsten lägre respektive högre än i basscenariot. Så länge balanseringen inte aktiveras, förräntas (indexeras) inkomstpensionen med tillväxten i snittinkomsten och växer således i samma takt som denna. Förhållandet mellan pension och snittinkomst påverkas då inte av tillväxten, dvs. pensionen i procent av inkomsten är oförändrad. Däremot blir naturligtvis inkomstpensionen ett lägre belopp uttryckt i kronor vid lägre tillväxt respektive högre vid högre tillväxt.

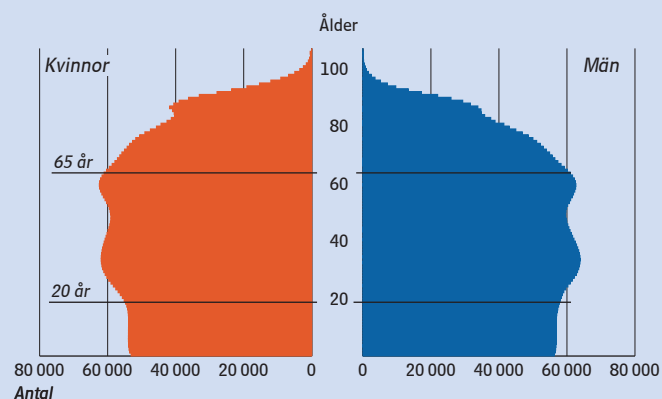
Förhållandet mellan premiepensionssystemets avkastning och tillväxten i snittinkomst påverkar premiepensionens relativa storlek. Ju större den positiva skillnaden är mellan avkastningen och tillväxten, desto större andel kommer premiepensionen att utgöra.

I det optimistiska scenariot är premiepensionsavkastningen 3,5 procentenheter högre än tillväxten i snittinkomst, 5,5 procent jämfört med 2 procent. Den förhållandevis höga premiepensionen som den höga avkastningen leder till kompenserar helt för effekten av livslängdsökningen. Om pensionsåldern skulle stiga i takt med medellivslängden, skulle pensionsnivån ligga konstant på en nivå motsvarande cirka 70 procent.

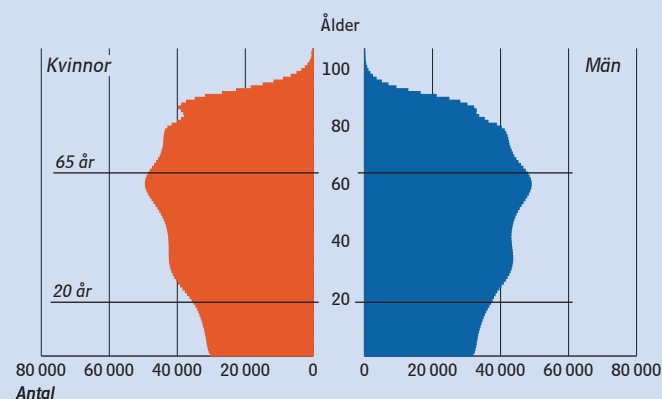
I det pessimistiska scenariot är tillväxten i snittinkomst 0,8 procentenheter lägre än i basscenariot. Avkastningen är också lägre, 1 procent i stället för 3,25 procent. Den lägre avkastningen medför att premiepensionen blir lägre både i kronor och som andel av total pension. De i förhållande till basscenariot lägre inkomstgrundade pensionerna medför att garantipensionen får större betydelse.

Av diagrammet framgår också balanseringens effekt på pensionen. Balanseringen aktiveras år 2011. För de som är födda 1954, den första årskull som inte får någon del av pensionen i form av tillägspension, har pensionsnivån vid 65 års ålder sänkts med 1,3 procentenheter relativt snittinkomsten

2080 basdemografi

2080 pessimistisk demografi

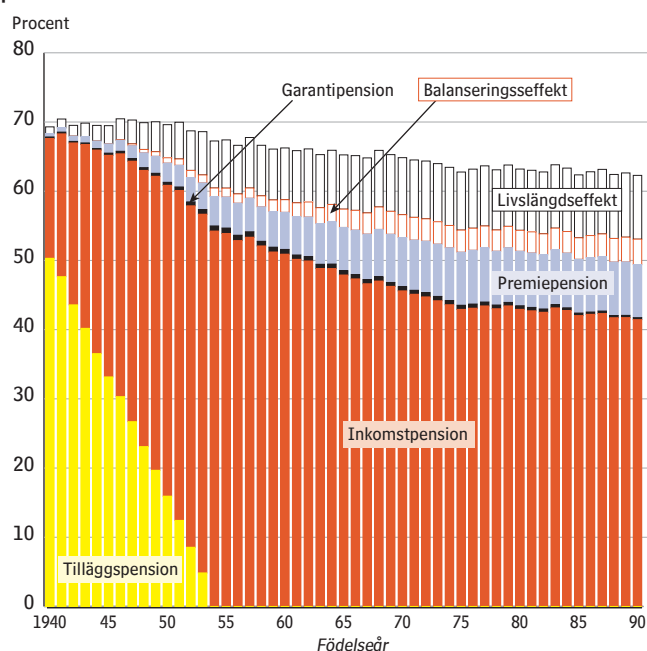
på grund av balanseringen. Samtidigt höjer garantipensionen den totala pensionsnivån, med i genomsnitt cirka 0,8 procentenheter relativt snittinkomsten. För årskullen född 1990 har balanseringen inneburit en minskning av pensionsnivån med 3,7 procentenheter, medan garantipensionen höjer pensionsnivån med 0,3 procentenheter relativt snittinkomsten.

Livslängdseffekt och behövlig pensionsålder

I tidigare årsredovisningar har den s.k. livslängdseffekten för yngre årskullar beskrivits i förhållande till den äldsta årskullen Försäkringskassan gjort en prognos för. Detta förfarande har här ersatts med en jämförelse med den medellivslängd som gällde när pensionsreformen beslutades. I den proposition²⁴ som låg till grund för reformeringen av det allmänna pensionssystemet angavs att de allmänna pensionerna, med den medellivslängd som då gällde, skulle ligga på ungefär samma nivå som i ATP-systemet. I föreliggande beräkning av den s.k. livslängdseffekten används därför medellivslängden för de födda 1930, som var 65 år vid tidpunkten för principbeslutet som jämförelse. Enligt SCB:s antaganden antas medellivslängden öka ganska kraftigt framöver. Det medför att delningstalet vid 65 års ålder ökar från 14,8 för personer födda 1930²⁵ till 18,1 för personer födda 1990. Det högre delningstalet innebär att den månatliga pensionen minskar med 18 procent för årskull 1990 relativt de demografiska förhållanden som gällde då principerna för pensionsreformen fastställdes, förutsatt att 90-talisterna tar ut pension vid 65 års ålder. För att kompensera för den negativa effekten på pensionsnivån som ökningen i medellivslängden medför måste 90-talisterna arbeta 36 månader längre, dvs. pensionera sig vid 68 års ålder. Även med denna högre pensionsålder prognostiseras personer födda 1990 få leva en längre tid som pensionärer än de som är födda 1930, nämligen 19 år och 6 månader jämfört med 17 år och 5 månader.

En av de första årskullarna som hade 65 år som pensionsålder var de som är födda 1911. De fyllde 65 år 1976 och hade då en förväntad tid som pensionär på ungefär 16 år.

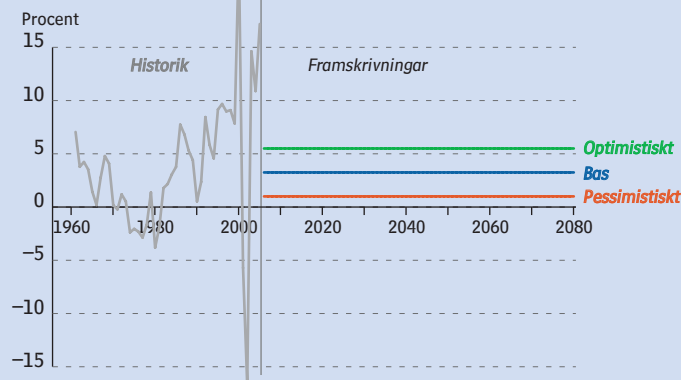
Genomsnittspension vid 65 år i procent av genomsnittsinkomst, pessimistiskt scenario

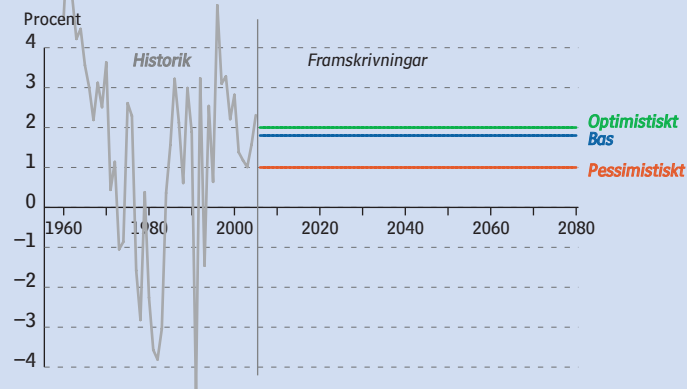
²⁴ Prop. 1993/94:250 Reformering av det allmänna pensionssystemet

²⁵ Inga delningstal har fastställts för årskull 1930 vars ingångspensioner beräknades helt enligt ATP-systemets regler.

Buffertfondens avkastning 1960–2005 och antaganden till 2080

Reallönetillväxt 1960–2005 och antaganden till 2080

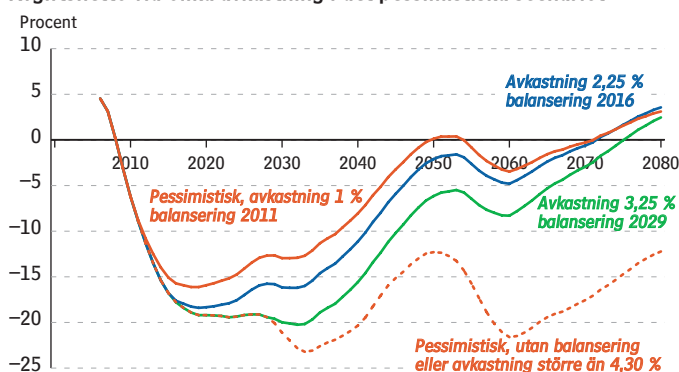
Medellivslängden och pensionsåldern

Årskull född år	...fyller 65 år	Prognostiserat delningstal	Livslängds-effekt vid 65	Behövlig pensionsålder	Tid som pensionär
1930	1995	14,84	0 %	65 år	17 år 5 månader
1938	2003	15,55	-5 %	65 år 7 månader	17 år 11 månader
1940	2005	15,69	-5 %	65 år 9 månader	18 år
1945	2010	16,06	-8 %	66 år 1 månader	18 år 3 månader
1950	2015	16,42	-10 %	66 år 5 månader	18 år 6 månader
1955	2020	16,76	-11 %	66 år 9 månader	18 år 8 månader
1960	2025	17,02	-13 %	67 år	18 år 10 månader
1965	2030	17,27	-14 %	67 år 2 månader	19 år
1970	2035	17,52	-15 %	67 år 5 månader	19 år 1 månader
1975	2040	17,74	-16 %	67 år 8 månader	19 år 2 månader
1980	2045	17,90	-17 %	67 år 10 månader	19 år 3 månader
1985	2050	18,05	-18 %	67 år 11 månader	19 år 4 månader
1990	2055	18,14	-18 %	68 år	19 år 6 månader

Balansering, avkastning och garantipension

En för pensionssystemet negativ demografisk och/eller ekonomisk utveckling kan kompenseras av en hög avkastning på buffertfonden. I det pessimistiska scenariot aktiveras inte balanseringen om buffertfondens avkastning är 4,3 procent eller mer. Denna avkastning kompenserar, vid en tillväxt i snittinkomst på 1 procent, för den påfrestning som systemet utsätts för vid en nativitet om 1,5 barn per kvinna och den ganska kraftiga ökningen i medellivslängd som antas i alla tre scenarierna. Högre avkastning innebär att systemet har råd med större negativa avgiftsnetton.

Avgiftsnetto vid olika avkastning i det pessimistiska scenariot

För att ge en uppfattning om kraften i den påfrestning som det pessimistiska scenariot innebär, varierar avkastningsantagandet i det pessimistiska scenariot. Avkastningen 1,00 procent ersätts då med 2,25 eller 3,25 procent real årlig avkastning. Avkastningen 2,25 procent innebär att förräntningens bidrag till finansieringen av pensionsutgifterna – som i stort bestäms av avkastningens förhållande till snittinkomstillväxten – är detsamma som i basscenariot.

Beräkningen av pensionsnivån

I beräkningen av pensionen ingår endast individer som intjänat pensionsrätt 30 år eller mer. Skälet är att korrigera för de effekter in- och utvandringen får på beräkningarna av den genomsnittliga pensionen. Eftersom inkomstdelar över 8,07 inkomstbasbelopp inte är försäkrade i det allmänna systemet ingår de inte i jämförelseinkomsten. Förvärvsarbetande betalar allmän pensionsavgift på 7 procent av den försäkrade inkomsten, men kompenseras genom skattereduktion för 100 procent av erlagd avgift. Skattereduktionen har minskat kompensationsgraden jämfört med framskrivningarna i tidigare pensionssystemårsredovisningar då skattereduktionen antingen inte fanns eller var mindre än 75 procent. För närvarande är genomsnittsinkomsten för 64-åringar något lägre

än genomsnittsinkomsten för personer som är 16–64 år. Den pensionsnivå som redovisas i stapeldiagrammen ligger därmed några procentenheter under den nivå som skulle ha redovisats om genomsnittspensionen i stället satts i relation till 64-åringarnas inkomster.

Övriga beräkningsförutsättningar

För år 2006 har Konjunkturinstitutets prognos av den ekonomiska utvecklingen använts i beräkningarna. Scenariernas antaganden gäller från 2007, fondavkastningen gäller dock fr.o.m. 1 januari år 2006.

Garantipensionen är prisindexerad, vilket innebär att de med lägst pensioner får allt lägre pension i förhållande till snittinkomsten och att skatteinnehållet i pensionsavgiften för

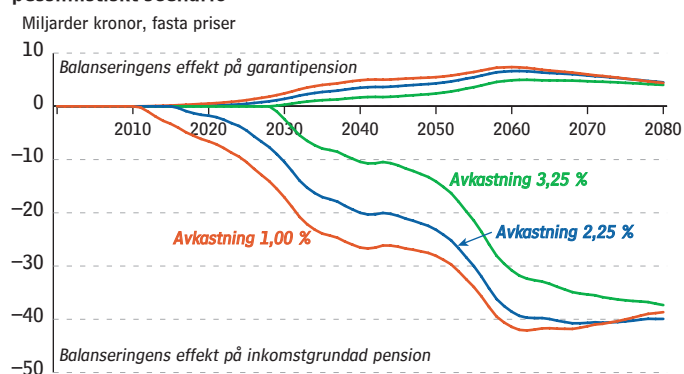
Avkastningen 3,25 procent är lika med avkastningen i basscenariot, men innebär ett större bidrag till finansieringen av pensionerna än i basscenariot, eftersom tillväxten i snittinkomst endast är 1 procent i det pessimistiska scenariot.

Med en avkastning på 3,25 procent per år aktiveras balanseringen år 2029, medan det med 2,25 procent avkastning sker redan år 2016. Med en avkastning om 1 procent aktiveras, som nämnts, balanseringen år 2011. I samtliga fall blir minskningen av inkomstpensionerna som mest cirka 15 procent.

Om balanseringen aktiveras minskas indexeringen och pensionsnivån minskas därmed i förhållande till snittinkomstutvecklingen. Garantipensionens konstruktion medför att pensionärer med en pension om 0–1,26 prisbasbelopp (0–1,14 för gifta) får ett oförändrat utbetalt belopp genom att garantipensionen helt kompenserar för den lägre inkomstpension som balanseringen medför. Individer med en pension på 1,26–3,07 prisbasbelopp (1,14–2,72 för gifta) kommer genom garantipensionen att kompenseras till 48 procent om balanseringen minskar den inkomstgrundade pensionen. Övriga kompenseras inte alls. Kompensationen via garantipensionen innebär att staten finansierar en del av den minskning av inkomstpensionen som orsakas av en negativ utveckling. Vid förlopp som normalt medför krympande samhällsekonomiska resurser ökar därmed det inkomstomfördelande inslaget i det allmänna pensionssystemet.

Den ökade kostnaden för garantipension motsvarar som mest drygt 20 procent av den besparing pensionssystemet gör när det balanseras.

Effekt på inkomst- och garantipension av balanseringen, pessimistiskt scenario

låginkomsttagare minskar. Effekten över 75-årsperioden är mycket kraftig. Med 1,8 procent årlig ökning i snittinkomst är snittinkomsten år 2080 nästan fyra gånger så stor som år 2005. Mot slutet av kalkylperioden är därför garantipensionen av helt marginell omfattning.

I och med att pensionsskulden indexeras med utgångspunkt från snittinkomstens tillväxt kan det förefalla onödigt att variera snittinkomstillväxten i scenarierna. Inkomstpensionssystemet är ju utformat för att anpassa pensionernas värde i förhållande till snittinkomstutvecklingen. Eftersom ATP-skulden till förvärsaktiva indexeras med prisutvecklingen är dock inkomstpensionssystemet inledningsvis inte stabilt i förhållande till tillväxten i snittinkomst. Vidare har förhållandet mellan ökningen i snittinkomst och buffertfondavkast-

ningen betydelse för inkomstpensionens finansiella utveckling. Avkastningens förhållande till snittinkomstillväxten har via premiepensionen också en betydelse för pensionsnivån. Buffertfonden bidrar i de tre scenarierna olika mycket till inkomstpensionens finansiering. I basscenariot överstiger buffertfondens avkastning snittinkomstillväxten med 1,45 procentenheter (3,25–1,8). I det optimistiska scenariot överstiger avkastningen snittinkomstillväxten med 3,5 procentenheter. I det pessimistiska scenariot är avkastningen lika med snittinkomstökningen.

Temaartikel: Vad påverkar balanstalet?

I fem år har nu en årsredovisning för pensionssystemet publicerats. I den beräknas bland annat fördelningsystemets balanstal. Balanstalet visar systemets tillgångars storlek i förhållande till systemets åtagande – pensionskulden. Talet har haft en nedåtgående trend fram till år 2004, men trenden har brutits och årets balanstal är 1,0044. Det talet visar systemets ställning den 31 december 2005 och påverkar indexeringen av pensionsbehållningarna årsskiftet 2006/2007.

Balanseringen är en del av systemets indexeringsmekanism och innebär att systemet aldrig betalar ut mer ränta än det har råd med. Att talet ligger så nära ett kan sägas innebära att systemet har betalat ut i princip all ränta det har råd med. Balanstalets eventuella påverkan på pensionerna via indexeringen kan inte säkert bedömas i förväg. Enligt Försäkringskassans basscenario i den deterministiska framskrivning i årets redovisning är påverkan noll. I föregående års motsvarande framskrivning aktiverades balanseringen några enstaka år, men med en totalt sett obetydlig påverkan på pensionernas storlek. I en mer realistisk framskrivning som beaktar årliga variationer från den antagna genomsnittliga utvecklingen kommer dock balanseringen att aktiveras. I PÅR 2003 avsnittet Kontrollstationen 2004 beskrivs den genomsnittliga påverkan från balanseringen i en relativt enkel stokastisk anpassning av det årets framskrivning. I genomsnitt uppskattades balanseringen medföra en minskning av pensionerna med 0,3 procent. Med rådande antaganden för framtida befolkningsstruktur, förvärvsdeltagande, m.m., är det andra faktorer än balanstalet som bestämmer pensionernas utveckling. För pensionens storlek är individens pensionsbehållning, dvs. intjänandet under hela livet, och delningstalet det år man går i pension av betydligt större vikt än balanstalets utveckling.

Inkomstpensionen är fortfarande en ny skapelse och en rad infasningsförlopp har de gångna åren påverkat systemets resultat och därmed utvecklingen av balanstalet. Vidare har vissa regelförändringar påverkat systemets resultat. Vissa av regelförändringarna har koppling till pensionsreformen, en del har det inte men har likväl påverkat resultatet. I temaartikeln redovisas effekten på systemets resultat dels från infasningsförloppen, dels från regelförändringarna.

Som nämnts är balanstalet kvoten mellan systemets tillgångar och skulder. Ökar systemets skulder i större utsträckning än tillgångarna försvagas pensionssystemets finansiella ställning och vice versa. Både skulderna och tillgångarna har ökat varje år, en naturlig utveckling då Sveriges ekonomi

under perioden växt såväl nominellt som reallt. Pensionsskuldens tillväxttakt har fram till 2004 överskridit tillgångarnas tillväxttakt, endast under det senaste året har tillgångarna ökat snabbare än skulden. Denna positiva utveckling förklaras helt av AP-fondernas höga avkastning år 2005. Utvecklingen sedan 2001 har resulterat i att pensionssystemets överskott minskat från 218 miljarder kronor år 2001 till 28 miljarder kronor år 2005.

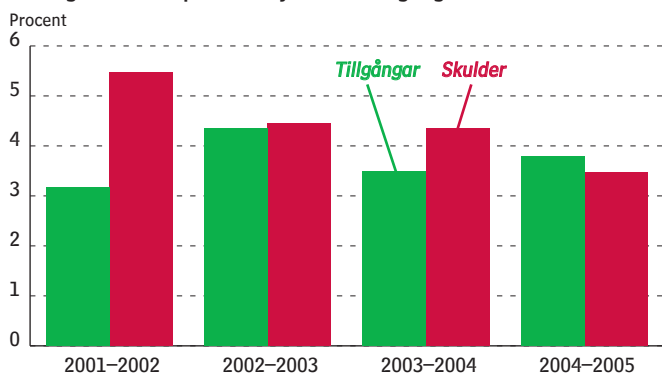
Det är flera olika, sinsemellan oberoende förhållanden som påverkat resultatet negativt under respektive redovisningsår. Således kan man inte hävda att det finns något enskilt förhållande som ligger bakom balanstalets utveckling. I beräkningen av systemets avgiftstillgång och pensionsskuld utjämnas de ingående faktorerna över flera år för att ett en-

Balanstalets utveckling

År	
2003	1,03*
2004	1,0105*
2005	1,0097
2006	1,0014
2007	1,0044

* Försäkringskassan, tidigare Riksförsäkringsverket, beräknar balanstalet som regeringen fastställer. Brister i redovisningen de två första åren medförde att det balanstal som publicerats i PÅR reviderades på hösten av Riksförsäkringsverket. Framgent ska skillnader inte förekomma mellan det balanstal som publiceras i PÅR och det som fastställs.

Ökningstakten av pensionssystemets tillgångar och skulder

staka år med ”ovanligt” resultat inte ska få fullt genomslag på systemets finansiella ställning. De i sak befogade utjämningarna för det negativa med sig att analysen och beskrivningen av utvecklingen kompliceras.

Är det låga balanstalet överraskande?

Det låga balanstalet är en följd av ATP-systemets respektive det reformerade systemets konstruktion, den ekonomiska och demografiska utvecklingen de år systemet verkat, vissa regelförändringar samt den valda storleken på buffertfonden. Buffertfondens initiala storlek bestämdes av riksdagen genom beslutet om hur mycket medel som skulle överföras från fonden för att (del)kompensera för den belastning som reformen beräknades medföra för statsbudgeten. Överföringsbeloppets storlek beräknades genom att i en framskrivning av pensionssystemet analysera hur mycket medel som kunde överföras från fonden utan att balanstalet något enskilt år fram till år 2050 föll under talet ett. Dessa beräkningar har medfört att statsbudgeten ännu inte helt har kompenstrats för den beräknade kostnaden.²⁶ Överföringsbeloppet innehöll inte heller någon marginal. Det belopp som beslutades överföras var nästan exakt det som i prognosen gav ett balanstal som lägst var 1,0000.

Mot denna bakgrund kan det inte sägas vara överraskande att balanstalet är i stort ett. Det är däremot förvånande att utfallet ligger så nära prognosberäkningarna.²⁷

Vad har påverkat balanstalet?

I tabellen nedan sammanfattas de poster som ingår i pensionssystemets resultaträkning.

²⁶ Den totala slutliga överföringen ska maximalt utgöras av ett belopp som motsvarar en engångsöverföring om 350 miljarder kronor. Hittills har överföringar skett med ett belopp som motsvarar 257 miljarder kronor. Riksdagen har inte tagit ställning till hur mellanskillnaden ska hanteras. För mer information i denna fråga se PÅR 2003 sidorna 50–53.

²⁷ I vilken utsträckning det beror på att beräkningsantagandena och modellens specifikation stämt överens med utfall respektive det komplicerade regelverket eller på att olika avvikelser från antagandena tagit ut varandra har inte analyserats.

Sammanfattning av pensionssystemets resultaträkning 2001–2005

Miljarder kronor

		2001	2002	2003	2004	2005
Fondtillgångar	Avgiftsnetto	14	9	10	7	10
	Avkastning	-25	-85	82	65	114
	Administration	-2	-2	-2	-3	-2
Avgiftstillgång	Värdet av förändring i avgiftsinkomst	406	224	160	142	163
	Värdet av förändring i omsättningstid	16	-17	12	0	-49
Pensionsskuld	Nya pensionsrätter	-139	-163	-169	-175	-186
	Prognosjusteringar pensionsrätter	0	0,2	0,8	-0,8	0,4
	Prognosjusteringar ATP	0	-5	-4	-71	-4
	Pensionsutbetalningar	144	152	155	163	169
	Indexering	-116	-276	-228	-162	-162
	Medellivslängd	-19	-6	-11	-18	-37
	Administrationskostnader	1	1	1	2	2
	Övrigt (arvsvinster m.m.)	-0,3	-0,2	-0,5	-0,4	1,6
Årets resultat	279	-167	6	-49	20	

Buffertfondens storlek påverkas bland annat av prisutvecklingen på aktiemarknaden där variationerna som bekant är stora mellan åren. År 2002 hade *buffertfondens* värde minskning en negativ inverkan på tillgångarnas utveckling. Buffertfondens avkastning var det året minus 14 procent, detta innebar att pensionssystemets finanser försvagades med 85 miljarder kro-

²⁸ För att ansluta till de utjämnings som görs av inkomstindex, som påverkar balanstalens nämnare, beräknas den utjämnade avgiftsinkomsten genom att först räkna bort inflationen under treårsperioden varefter inflationen det sista året läggs tillbaka. Bakgrunden till detta förfarande vad gäller inkomstindex är att det ger pensionärerna en snabbare anpassning av sina pensioner vid förändringar av inflationstakten än vad de skulle ha fått med ett vanligt treårigt glidande medelvärde för inkomsternas utveckling.

nor. Under de följande tre redovisningsåren har buffertfondernas resultat i stället stärkt pensionssystemets finanser – med 82, 65 respektive 114 miljarder kronor. Vid minskat överskott i pensionssystemet ökar buffertfondernas relativa betydelse för det beräknade balanstalet. År 2005 utgör buffertfonden tolv procent av systemets tillgångar vilket är två procentenheter mer än året innan.

Avgiftstillgången består av den utjämnade avgiftsinkomsten multiplicerad med omsättningstiden och är den största delen, knappt 90 procent, av tillgångarnas samlade värde. Variationerna i avgiftsinkomstens utveckling och förändringar av omsättningstiden har således den största påverkan på utvecklingen av pensionssystemets tillgångar. *Avgiftstillgångens* ökningstakt har minskat alla år mellan 2001 och 2005.

Avgiftsinkomsten växer med de avgifter som betalas in till systemet,

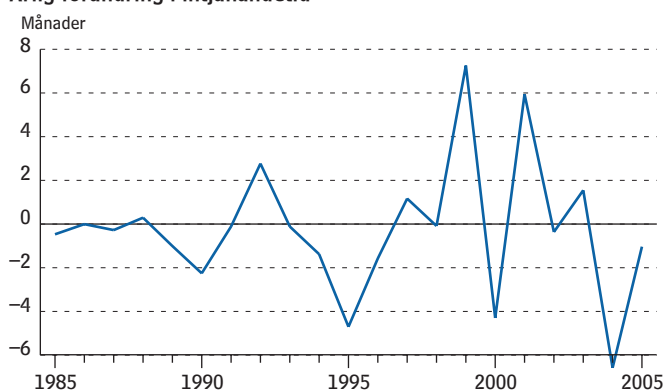
det vill säga avgifter på inkomster och pensionsgrundande belopp upp till intjänandetaket. Vid beräkningen av avgiftstillgången används en s.k. *utjämnad avgiftsinkomst*. Den utjämnade avgiftsinkomsten är medelvärdet för de tre senaste årens avgiftsinkomster.²⁸ År 2005 har avgiftsinkomstens tillväxttakt ökat i jämförelse med föregående år. Denna ökning kommer att återspeglas i beräkningen av de närmaste årens utjämnade avgiftsinkomster.

Omsättningstiden är summan av intjänandetiden och utbetalningstiden och kan sägas vara den tid en krona i genomsnitt förväntas ligga i systemet från det att den tjänas in tills den betalas ut som pension. Vid beräkningen av *omsättningstiden* används medianen av de tre senaste årens omsättningstider. Medianen har i detta fall ansetts ge en mer effektiv utjämnings av omsättningstiden än vad ett vanligt medelvärde skulle medföra. Att medianen av de tre senaste årens omsättningstider används vid beräkningen av avgiftstillgången innebar att samma omsättningstid användes 2003 och 2004 och således var hela ökningen i avgiftstillgången år 2004 betingad av ökningen i avgiftsinkomsten.

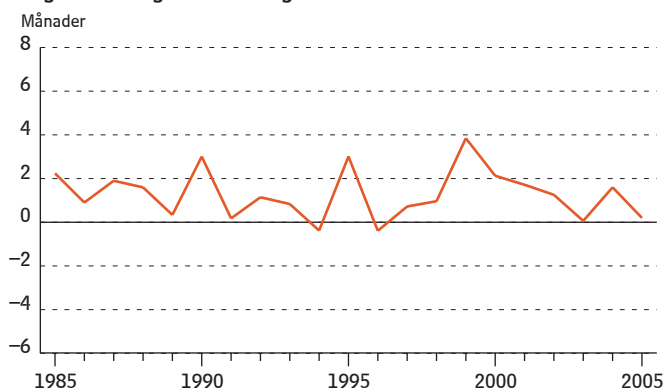
Trenden är att utbetalningstiden ökar, detta som en följd av att medellivslängden ökar. De senaste 20 åren har den i snitt ökat med 1,4 månader per år. Intjänandetiden varierar mer än utbetalningstiden och saknar tydlig trend. De senaste 20 åren har intjänandetiden minskat i snitt med obetydliga 0,1 månader per år. Utvecklingen av intjänandetiden beror dels på förändringen av fördelningen av årskullarnas genomsnittliga pensionsrätt och dels på inflödet av personer som intjänar pensionsrätt för första gången. Under 2004 minskade intjänandetiden med hela 6,5 månader. Det beror framför allt på att intjänandetröskeln höjdes år 2003 från 0,293 prisbasbelopp till 0,423 prisbasbelopp. Utvecklingen förklaras även av att de kohorter som är födda på 60-talet har en högre genomsnittlig pensionsrätt än övriga åldersklasser. När dessa årskullar åldras ett år så blir den genomsnittliga intjänaren äldre och intjänandetiden minskar. I PÅR 2005 har den kortare intjänandetiden 2004 slagit igenom och påverkat resultatet negativt med 49 miljarder kronor.

I och med att taxeringen för bokslutsåret inte är slutförd när årsredovisningen upprättas kan värdet av intjänade pensionsrätter detta år endast skattas. Under posten ”Prognos-

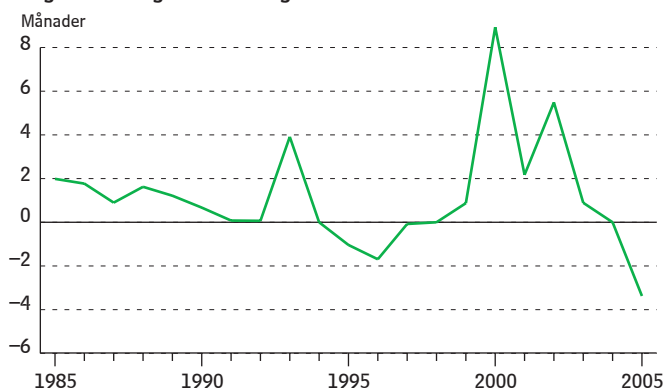
Årlig förändring i intjänandetid

Årlig förändring i utbetalningstid

Årlig förändring i omsättningstid

Intjänandetiderna och utbetalningstiderna 1985–1997 är beräknade från Försäkringskassans register och inte använda i några beräkningar.

justeringar pensionsrätter” redovisas avvikelsen mellan skattningen av och utfallet för förra året. Det framgår av tabellen att avvikelsen mellan skattning och utfall har obetydlig påverkan på det årliga resultatet.

ATP-skulden till aktiva kan inte beräknas enbart med utgångspunkt från historiska data utan kräver en prognos, en framskrivning. Pensionsskuldens höga tillväxttakt år 2004, och den därav följande förlusten, berodde till stor del på en justering av prognosen för pensionsutgifterna. I PÅR 2003 gjordes en minskning av pensionsmodellens skattade tilläggspensionsutgifter för att få överensstämmelse med korttidsprognoser för motsvarande utgifter. Vid en kvalitetsgranskning har denna minskning visat sig felaktig. När korrigeringen togs bort ökade de prognostiserade tilläggspensionsutgifterna, vilket medförde en ökning av pensionskulden till aktiva med 70 miljarder kronor.

Skuldens tillväxttakt beror till övervägande del på intjänandet av nya pensionsrätter, utbetalda pensioner och indexeringen av pensioner och pensionsbehållningar. Denna indexering har varit relativt hög under de första redovisningsåren vilket förklarar skuldernas höga tillväxttakt 2002 och 2003. Den höga indexeringen i PÅR 2002 och PÅR 2003 beror delvis på att Konjunkturinstitutet gjort en relativ stor underskattning av inkomstmaßtet för år 2001 som påverkade indexeringen nästkommande år via de s.k. korrigeringsfaktorerna.

Korrigeringen för prognosavvikelser förklarar cirka 23 miljarder kronor av indexeringskostnader i PÅR 2002 och cirka 4 miljarder kronor i PÅR 2003. Korrigeringarna påverkar i stort sett endast vilket år förändringen redovisas, inte kostnaden i sig.

I det reformerade pensionssystemet tillämpas ett system med s.k. fasta delningstal, beräknade med observerade dödsrisker under den senaste femårsperioden. Detta innebär att ingen justering av utbetalt belopp görs vid ökad medellivslängd. Det innebär att den ökning av systemets pensionskund, som sker på grund av ökningen av medellivslängden, belastar pensionssystemets finansiella ställning. Denna ekonomiska påfrestning för systemet regleras, om det blir finansiellt nödvändigt, via balanseringen. Under utfasningen av ATP medför ökningar i medellivslängden en större belastning på systemet än vad som är fallet i det reformerade systemet.

I tabellen nedan presenteras en uppskattning av effekterna av de regelförändringar och infasningar som påverkat resultatet under respektive redovisningsår. Dessa värden utgör en delmängd av de siffror som redovisades i föregående tabell.

Uppskattning av infasningar och regelförändringars påverkan på pensionssystemets resultat

Miljarder kronor

Infasningseffekt/regelförändring	2002	2003	2004	2005
Höjning av grundavdraget:				
via indexeringen	-16	-29	-32	-30
via intjänandetiden	0	4	0	-42
Engångsjustering av normen	-24	0	0	0
Mellangenerationens pensionsavgift	-6	-6	-7	-7
Infasning av administrationskostnaden	-0,6	-0,9	-0,8	-0,3
Summa	-34	-36	-23	-79

Högre grundavdrag = högre intjänandetröskel

Den nedre inkomstgränsen för att ingå i beräkningarna av inkomstmättet i inkomstindex bestäms av skattereglernas grundavdrag, dvs. gränsen för vilka inkomster som måste deklarerats för. Grundavdraget har successivt höjts de senaste åren. Inkomståret 2000 uppgick det till 0,24 prisbasbelopp, 2001 till 0,27, 2002 till 0,293 prisbasbelopp. Inkomståret 2003 höjdes grundavdragsgränsen till 0,423 prisbasbelopp, och det är denna nivå som fortfarande gäller.

Ett högre grundavdrag innebär att årsinkomster som inte når upp till grundavdraget utesluts från inkomstmättet. När grundavdraget höjs mellan två på varandra följande år så kommer färre personer att ingå i beräkningen av genomsnittsinkomsten, allt annat lika. De personer som faller bort har en låg inkomst. Detta resulterar i att inkomstindex höjs. Det påverkar pensionssystemets resultat negativt. Detta beror på att den högre förräntningen av pensionsskulden som den högre ökningen i inkomstindex medför inte motsvaras av ett högre avgiftsflöde. Räntan på pensionsskulden blir lite större än tillväxten i avgiftstillgång. Detta har påverkat pensionssystemet negativt med 16, 29, 32 respektive 30 miljarder kronor åren 2002–2005.

De flesta individer med låga inkomster finns bland de unga. Vid högre intjänandetröskel blir medelinkomsten högre för dessa åldersgrupper. Detta innebär både att inkomstfördelningen över åldrar förändras och att inflödet av nya individer med pensionsrätt förändras. Båda förändringarna har påverkat intjänandetiden.

För tabellen på föregående sida har beräkningar gjorts som om tröskeln inte förändrats under dessa år, dvs. varit opåverkad sedan 2000 (0,24 prisbasbelopp). Konstanthållandet av grundavdraget ger en annan intjänandetid än den som använts i redovisningen²⁹ och därmed en annan omsättningstid. Vid ett konstanthållande av grundavdraget på den nivå som gällde år 2000 skulle, allt annat lika, pensionssystemets resultat varit 4 miljarder kronor lägre år 2004 och 42 miljarder kronor högre år 2005 än det resultat som redovisats dessa år. Att resultatpåverkan går åt olika håll beror på att det är medianen av omsättningstiden som används i beräkningarna.

Slutsatsen är att den sammanlagda effekten av ändringen av intjänandetröskeln är en försämring av resultaten åren 2002–2005 med 16, 25, 32 respektive 72 miljarder kronor. År 2006 kommer grundavdragets höjning också ha en negativ resultatpåverkan. Denna kommer sig av utjämningarna i beräkningar av inkomstindex och påverkar år 2006 endast indexeringen av skulden till pensionärer. Efter år 2006 har effekten av grundavdragshöjningen 2003 ebbat ut.

De här beskrivna effekterna belyser hur betydelsefulla pensionssystemets regler är för systemets finansiella ställning. Ändras regler som påverkar hur många, i vilka åldrar och hur mycket pensionsrätt som intjänas, så påverkar det också pensionssystemets finansiella ställning. Påverkan är naturlig men det har inte i alla delar varit lätt att bestämma storleken på effekterna. Grundavdragshöjningarnas betydelse för intjänandetiden har Försäkringskassan inte tidigare varit medveten om.

Engångsjustering av normen

Från och med 1999 ingår inte den allmänna pensionsavgiften i pensionsunderlaget. Förändringen medförde att inkomstindex minskade med den allmänna pensionsavgiftens storlek om sju procent, fördelat över en treårs-

²⁹ Det påverkar även avgiftsinkomsten men så marginellt att vi inte tagit med detta i beräkningarna.

period. Eftersom förändringen inte hade någon inkomstpåverkan för de förvärvsaktiva ansåg lagstiftaren att denna förändring inte skulle påverka dåvarande pensionärens standard negativt. För att undvika en negativ effekt på pensionerna via det lägre inkomstindexet var normen det första året följksamhetsindexeringen användes – år 2001 – inte 1,016 utan 0,996. Det innebär att i stället för att dra av 1,6 procentenheter från inkomstindexets förändring så lades 0,4 procentenheter till denna förändring. Det ökade pensionskulden till pensionärer med 24 miljarder kronor, eller 1,6 procent år 2002.

Mellangenerationens högre pensionsavgift till fördelningssystemet

Utvecklingen av avgiftsinkomsten påverkas av övergångsreglerna för mellangenerationen. Årskullarna 1938–1953 betalar t.o.m. sitt 64:e år lägre avgift än 2,5 procent till premiepensionssystemet. Det innebär att deras avgift till fördelningssystemet är högre än 16 procent. Genomsnittsavgiften var år 2001 16,4 procent och den sjunker med ungefär 0,02 procentenheter varje år fram till år 2018. Om avgiften varit densamma redovisningsåret som året innan hade värdet av förändringen av avgiftsinkomsten varit 6 miljarder kronor bättre för år 2002 respektive 2003, och 7 miljarder kronor bättre för år 2004. Resultatpåverkan av denna infasningseffekt minskar varje år fram till 2018 då resultatpåverkan helt upphör. Ett annat sätt att beskriva förhållandet är att beräkningsreglerna i kombination med infasningen av avgiften medför en viss överskattning av avgiftstillgången och att denna överskattning varje år minskar och minskningen belastar varje års resultat.

Infasning av administrationskostnaden

Ett marginellt bidrag till negativ tendens i balanstalet är att hela administrationskostnaden belastar buffertfonden, samtidigt som inte hela kostnaden dras av från pensionsbehållning (dvs. minskar skulden). För att inte belasta yngre årskullar med en oproportionerligt stor kostnad under den tid ATP fasas ut införs kostnadsavdraget successivt. År 2005 finansierades 68 procent av administrationskostnaden med avdrag från pensionsbehållningarna. Andelen av kostnaderna som ska finansieras med administrationskostnadsavdrag ökar varje år med två procentenheter. Först år 2021 motsvarar avdraget 100 procent av administrationskostnaden. Om administrationskostnaden inte hade fasats in hade resultatet varit knappt 1 miljard högre under varje hittillsvarande redovisningsår. Resultatpåverkan minskar för varje år.

Pensionsrätt för personer under 16 år

Från och med intjänandeåret 2004 kan personer under 16 år tjäna in pensionsrätt. Detta är en marginell försämring för systemet, tidigare erhöll systemet deras avgifter utan att de motsvarades av en pensionsrätt.

I följande tabell visas pensionssystemets resultat dels såsom det redovisas i årsredovisningarna, dels såsom det hade blivit utan de infasningseffekter/regelförändringar som kommenterats ovan.

Sammanställning av resultaten

Miljarder kronor

		2002	2003	2004	2005
I PÅR	Balanserat över/underskott	218	52	58	9
	Årets resultat	-167	6	-49	20
	Summa över/underskott	52	58	9	28
Utan infasningseffekter/ regelförändringar	Balanserat över/underskott	218	85	127	101
	Årets resultat	-133	42	-26	99
	Summa över/underskott	85	127	101	200

Alla år hade pensionssystemets resultat stärkts om dessa infasningseffekter och regelförändringar inte funnits. I beräkningarna ovan har ett flertal förenklingar gjorts. Bland annat har ingen hänsyn tagits till att även pensionsskulden och tillgångarna förändras av infasningseffekterna och regelförändringar. Detta gör att ett balanstal som bortser från infasningseffekter och regelförändringar inte har kunnat beräknas.

Hur påverkas balanstalet?

Balanstalet beräknas som förhållandet mellan pensionssystemets tillgångar och skulder. Tillgångarna är buffertfonden och avgiftstillgången. Skulderna är pensionsskulden till aktiva och till pensionärer.

De förlopp som bestämmer resultaträkningens poster påverkar både systemets tillgångar och skulder. Buffertfondens avkastning är den enda faktor som har entydig effekt för systemet – positiv avkastning stärker systemet, negativ försvagar det.

De belopp och tider som används för att beräkna balanstalet utjämnas, till exempel beräknas avgiftsinkomsten som medelvärdet för de tre senaste åren. Därmed dröjer det några år innan en större flerårig förändring i en viss faktor har fått full effekt på balanstalet, och en tillfällig förändring får ett mindre genomslag i tre år. Eftersom omsättningstiden beräknas som medianen av tre års omsättningstider medför det att en tillfällig förändring aldrig slår igenom i beräkningen av omsättningstiden. Effekten kan också vara olika i ett kort respektive längre tidsperspektiv. Ett exempel: en enstaka födelseårgång, som har en högre genomsnittlig pensionsrätt än övriga åldersklasser, ger en ökad avgiftstillgång då den träder in i arbetslivet i unga år – den ger både större inkomster och längre intjänandetid. Vartefter kohorten åldras kommer intjänandetiden successivt att minska, vilket medför en minskad avgiftstillgång. Slutligen bidrar kohorten inte alls till tillgångssidan med sin, i förhållande till andra kohorter, extra stor avgiftsbetalning, utan enbart till skuldsidan med en extra stor pensions-skuld. Denna extra stora pensionsskuld balanseras av den fonduppbyggnad som den stora årskullen bidragit till.

Börjar fler att arbeta och de som är nya i arbetslivet har samma medelinkomst som de som redan tidigare hade arbete så ökar buffertfonden och avgiftsinkomsten, samtidigt som pensionsskulden till aktiva ökar med de intjänade pensionsrätterna. Eftersom avgiftsinkomsten multipliceras med omsättningstiden så ökar tillgångssidan snabbare än skuldsidan och balanstalet förstärks. I procents ökning av inkomsterna ger omkring 0,9 procents förstärkning av balanstalet. Om de som är nya i förvärvslivet främst är yngre så ökar intjänandetiden och balanstalet förstärks lite mer.

Om de som är äldre arbetar i stället för att ta ut sin pension så förblir omsättningstiden i stort oförändrad, eftersom intjänandetiden ökar

i princip lika mycket som utbetalningstiden minskar. Om fler personer väljer att arbeta efter sin 64-årsdag så påverkas inte inkomstindex av det, men avgifterna till systemet ökar. Eftersom avgifterna multipliceras med omsättningstiden, cirka 32 år, så ökar tillgångarna mycket mer än den extra pensionsskuld/-tillgång som intjänas genom ett förlängt arbetsliv. Balanstalet stärks således.

När inkomsterna ökar och det fortfarande är samma antal personer som har ett pensionsunderlag, till exempel om de som i dag är arbetslösa eller har sjukersättning återgår i arbete och får en högre inkomst än tidigare så ökar både tillgångssidan och skuldsidan. På tillgångssidan ökar både buffertfonden och avgiftstillgången med de nya avgiftsinkomsterna. På skuldsidan ökar pensionsskulden till aktiva med intjänade pensionsrätter samtidigt ökar hela skulden, eftersom den indexeras med inkomstindex. Hur mycket tillgångssidan ökar i förhållande till skuldsidan beror på hur avgiftsinkomsten ökar i förhållande till inkomstindex. När hela inkomstökningen är på inkomster under taket så ökar inkomstindex i samma takt som avgiftsinkomsten. Med de förhållanden som råder i dag, där 12 procent av tillgångarna utgörs av buffertfonden, så leder detta till en marginell försämring av balanstalet. Om hela ökningen av inkomsterna avser inkomster över taket så förändras inte tillgångssidan medan inkomstindex ökar och balanstalet försvagas. 1 procents ökning av inkomstindex som helt och hållet hänförs till inkomster över taket ger en försvagning av balanstalet med 1 procent.

Buffertfondens avkastning är en tredje faktor som påverkar resultatet, och denna faktor påverkar bara tillgångssidan. En avkastning som leder till 1 procents ökning av fondens storlek ger en ökning av balanstalet med cirka 0,1 procent.

De demografiska delningstalen bestämmer den månatliga pensionen och förändras med medellivslängdsförändringen. Inkomstpensionen har dock för varje årskull fasta delningstal, vilket innebär att pensionsutbetalningarna inte räknas om efter 65 års ålder. Vidare är delningstalen är könsneutrala. Pensionsskulden till pensionärer beräknas med de ekonomiska delningstalen och dessa förändras både med livslängdsutvecklingen och pensionsutbetalningarnas storlek.

För varje kohort som pensioneras nu så har kvinnorna högre arbetskraftsdeltagande än kohorten före och det leder till att de får en högre genomsnittlig pension. Vartefter löneskillnaderna mellan könen utjämnas i samhället kommer kvinnornas genomsnittspension att närma sig männens. När kvinnorna får högre pension påverkar det de ekonomiska delningstalen. Om kvinnornas pension blir lika stor som männens så kommer på sikt de ekonomiska delningstalen att öka med närmare ett år i genomsnitt. Det leder till en högre pensionsskuld till pensionärer.

Männen har hitintills haft kortare medellivslängd än kvinnorna, men skillnaderna minskar. Om männens medellivslängd skulle motsvarar kvinnornas så kommer de genomsnittliga ekonomiska delningstalen att öka med drygt ett halvt år.

Den negativa effekten på balanstalet som ökad medellivslängd och därmed högre pensionsskuld ger, mildras av ökad avgiftstillgång till följd av längre omsättningstiden som längre livslängd medför.

Ordlista

allmän pensionsavgift

den del av *pensionsavgiften*, 7 procent av inkomsten, som den försäkrade betalar själv. Den allmänna pensionsavgiften dras med preliminärskatten och betalas på inkomster upp till 8,07 *inkomstbasbelopp**.

AP-fonderna, Allmänna Pensionsfonden

juridiskt och administrativt består *fördelningssystemets buffertfond* av fem olika fonder; Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte Allmänna Pensionsfonden. *Pensionsavgifterna* tillfaller Första–Fjärde AP-fonderna i lika delar och de betalar pensionsutgifter i lika delar. Den Sjätte AP-fonden tilldelas inte några avgiftsinkomster och betalar inte pensioner. Ur *fördelningssystemets* perspektiv kan, i vissa avseenden, de fem *buffertfonderna* betraktas som en enda.

arvsvinst

avlidna personers *pensionsbehållning* eller premiepensionskapital som ärvs av övriga försäkrade. Arvsvinster för *inkomstpension* fördelas i form av samma procentuella ökning av pensionsbehållningen för alla i respektive årskull genom s.k. arvsvinstfaktorer*. Arvsvinster för *premiepension* fördelas på motsvarande sätt.

ATP

se tilläggspension.

avgiftsbestämt pensionssystem

pensionssystem där *pensionsrätten* i kronor tillgodoräknas med samma belopp som den *pensionsavgift* som betalats av eller för individen. I ett avgiftsbestämt pensionssystem bärs den finansiella risken, som kommer av att *avkastningen* på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, av den försäkrade. Detta innebär att pensionens värde kan variera.

avgiftstillgång

värdet av avgiftsflödet till *inkomstpensionen*. Beräknas genom att multiplicera den årliga avgiftsinkomsten med *omsättningstiden*.

avgiftsunderlag

de inkomster och belopp som det ska betalas *pensionsavgift* för. Huvudsakligen förvärvsinkomster, men också socialförsäkringsersättningar som exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning samt *pensionsgrundande belopp* för sjuk- eller aktivitetsersättning, barnår, studier och pliktjänst.

avkastning

här används begreppet för den direktavkastning och värdestegring som *buffertfonden* samt premiepensionsfonderna erhåller.

* Belopp och värden finns under *Press/Aktuella belopp* på www.forsakringskassan.se

balansering

metod för att via *indexeringen* av *pensionsskulden* avseende *inkomstpension* (*pensionsbehållning* och utgående pensioner) säkra att försäkringens utgifter på lång sikt inte överstiger dess inkomster. Balanseringen aktiveras om *balanstalet* faller under 1, dvs. då *pensionsskulden* är större än systemets tillgångar. Förräntningen av *pensionsskulden* sker då med ett närmevärde för systemets *internränta*.

balansindex

när *balanseringen* aktiveras, indexeras *pensionsbehållningar* och pensioner med förändringen i ett balansindex i stället för *inkomstindex**. Förändringar i balansindex är beroende av förändringen i inkomstindex och *balanstalets* storlek.

balanstal

fördelningssystemets tillgångar, dvs. *avgiftstillgång* och *buffertfond*, dividerat med systemets *pensionsskuld*. Balanstalet kan betraktas som ett *fördelningssystem*s motsvarighet till ett *fonderat system*s konsolideringsgrad. Till skillnad från vad som gäller för måttet konsolideringsgrad ger dock inte balanstalet någon information om de fonderade tillgångarnas storlek i förhållande till *pensionsskulden*.

buffertfond

hanterar periodiska skillnader mellan *pensionsavgifter* och pensionsutgifter i ett *fördelningssystem*. En buffertfonds främsta syfte är att stabilisera pensionsnivån och/eller pensionsavgiften i förhållande till ekonomiska och demografiska variationer. Buffertfonden i *den allmänna pensionen* består av fem olika fonder: Första–Fjärde och Sjätte *AP-fonderna*

delningstal

tal som speglar den beräknade återstående livslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta som tillgodoräknas pensionen. Det finns tre typer av delningstal*: delningstal för *inkomstpension*, delningstal för *premiepension* samt ekonomiska delningstal.

Vid beräkningen av den årliga inkomst- respektive premiepensionen divideras individens *pensionsbehållning* respektive premiepensionskapital vid pensioneringstillfället med ett delningstal.

Ekonomiska delningstal används vid beräkning av *pensionsskulden*.

den allmänna pensionen

Sveriges allmänna pensionssystem. Den allmänna pensionen består av *inkomstpension*, *premiepension* och *garantipension*. Inkomstpension kan även innefatta *tilläggs pension*.

fonderat system

pensionssystem där inbetalda premier avsätts och sparas till dess pension aktualiseras. Premiepensionssystemet är ett exempel på ett fonderat system.

* Belopp och värden finns under *Press/Aktuella belopp* på www.forsakringskassan.se

fondstyrka

buffertfondens storlek i kronor vid utgången av ett år dividerad med samma års pensionsutbetalningar. Ett mått på *buffertfondens* storlek i förhållande till betalningsströmmen.

följsamhetsindexering

omräkningen av pensioner med förändring i *inkomstindex** varvid indexförändringen reduceras med den ränta om 1,6 procent som tillgodoräknats i *delningstalet**. Observera att det inte finns något *följsamhetsindex*, utan endast *följsamhetsindexering**. Om *inkomstindex* för år t betecknas med $I(t)$ beräknas *följsamhetsindexeringen* enligt:

$$\text{Följsamhetsindexering (vid årsskiftet } t-1/t) = \frac{I(t) / I(t-1)}{1,016}$$

fördelningssystem

system där krav saknas på att *pensionsskulden* ska motsvaras av fonderade tillgångar av en viss storlek. Ofta beskrivs *fördelningssystem* som system där avgiftsinkomsterna direkt används för att finansiera pensionsutgifterna. Denna beskrivning är inte helt korrekt i *fördelningssystem* med *buffertfond*.

förmånsbestämt pensionssystem

pensionssystem där den finansiella risken, som kommer av att avkastningen på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, bärs av försäkringsgivaren. I ett nationellt *pensionssystem* är försäkringsgivaren lika med skattebetalarna, vilket innebär att avgiften/skatten till systemet kan komma att variera. Pensionen är i förväg bestämd till ett visst belopp eller till en viss nivå av exempelvis slutlön eller medelinkomst.

förräntning

här används ordet synonymt med *indexering*.

förvaltningskostnadsfaktor

administrationskostnaderna för inkomst- och tilläggs pension minskar *pensionsbehållningarna*. Kostnadsavdraget görs som ett procentuellt avdrag från *pensionsbehållningen* med en *förvaltningskostnadsfaktor**.

garantipension

ett grundskydd för den som haft låg eller ingen inkomst. *Garantipensionen* beräknas som en utfyllnad till den *inkomstgrundade pensionen*.

garantiregel/garantitillägg

regel som garanterar de som är födda mellan 1938 och 1953 en pension lägst motsvarande vad de tjänat in till och med 1994 i *ATP-systemet*.

indexering

omräkningen av *pensionsbehållningar* med förändringen i *inkomstindex**, eller *balansindex*, respektive omräkningen av pensioner genom *följsamhetsindexering**.

* Belopp och värden finns under *Press/Aktuella belopp* på www.forsakringskassan.se

inkomstbasbelopp

basbelopp som räknas om varje år med förändringen i *inkomstindex**. Inkomstbasbeloppet* används främst för att beräkna den högsta inkomsten för vilket det tillgodoräknas *pensionsrätt*. Före avdrag för *allmän pensionsavgift* är denna inkomst 8,07 inkomstbasbelopp. Efter avdrag för allmän pensionsavgift är den 7,5 inkomstbasbelopp.

inkomstgrundad ålderspension

inkomst- och tilläggspension samt *premiepension*.

inkomstindex

förändringen i *inkomstindex** visar genomsnittsinkomstens utveckling. Inkomstindex som används vid beräkning av *inkomstindex* utgörs av *pensionsgrundande inkomster*, inklusive inkomster som ligger ovanför intjänandetaket*, minus *allmän pensionsavgift* för personer 16–64 år dividerat med antalet personer som intjänat nämnda inkomster.

Indexförändringen beräknas som den genomsnittliga reala inkomstförändringen för den senaste treårsperioden med tillägg för inflationen för den senaste tolv månadersperioden fram till juni. Inkomstindex baseras delvis på en prognos. Korrigering för prognosfel görs i senare års index.

inkomstpension

del av den *inkomstgrundade ålderspensionen* som grundar sig på 16 procent av *pensionsunderlaget*. Beskrivningsmässigt innefattar inkomstpension ibland också *tilläggspension*.

Här används ordet också som benämning på det delsystem som inkomstpensionen utgör inom *den allmänna pensionen*.

internränta

här, den *förräntning* av *pensionsskulden* som medför att skulden växer i takt med systemets tillgångar. Internräntan bestäms av förändring i systemets avgiftsinkomster och förändring i dessa avgifters förmåga att finansiera pensionsskulden, dvs. förändringar i *omsättningstid*, och *buffertfondens avkastning* samt kostnaden (vinsten) av förändringar i medellivslängd. Om *balanseringen* är aktiverad sker förräntningen av pensionsskulden med ett närmevärde för fördelningssystemets internränta.

intjänandetak

se *pensionsgrundande inkomst*.

intjänandetid

skillnaden i år mellan förväntad genomsnittlig intjänandeålder och genomsnittlig pensionsålder.

* Belopp och värden finns under *Press/Aktuella belopp* på www.forsakringskassan.se

omsättningstid

den förväntade tiden från det att *pensionsrätt* tjänas in till det att den betalas ut som *inkomstpension*. Omsättningstiden beräknas som summan av *intjänandetiden* och *utbetalningstiden*. Omsättningstiden beräknas årligen och används för att värdera avgiftsflödet. Beräkningen följer samma princip och beräkningsmetod som beräkningen av medellivslängd, dvs. i beräkningen antas observerade relevanta åldersbetingade förhållanden vara konstanta framöver. Omsättningstiden bestäms av reglerna för intjänande och utbetalning av pension och av varje åldersgrupps förvärvs- och dödlighetsmönster.

pensionsavgift

se allmän pensionsavgift, ålderspensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift.

pensionsbehållning

summan av fastställda *pensionsrätter* för *inkomstpension* som årligen omräknats med hänsyn till *inkomstindex** (eller *balansindex*), *arvsvinster* och *förvaltningskostnadsfaktor**.

pensionsgrundande belopp

underlag för tillgodoräkning av *pensionsrätt* som inte bygger på någon faktisk inkomst. Pensionsgrundande belopp kan tillgodoräknas för sjuk- eller aktivitetsersättning, vård av små barn (barnår), studier och plikttjänst.

pensionsgrundande inkomst

den inkomst som, tillsammans med *pensionsgrundande belopp*, används för att räkna ut den försäkrades *pensionsrätt*. I princip årsinkomsten (förvärvsinkomst, sjukpenning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning m.m.) minskad med den *allmänna pensionsavgiften*. För att vara pensionsgrundande måste årsinkomsten från och med 2003 överstiga 42,3 procent av ett *prisbasbelopp**. Den högsta pensionsgrundande inkomsten, det s.k. *intjänandetaket**, är 7,5 *inkomstbasbelopp**.

pensionsnivå

här, genomsnittlig pension i förhållande till genomsnittlig *pensionsgrundande inkomst* för personer 16–64 år.

pensionspoäng

används för beräkning av *tilläggspension*. Pensionspoäng kan tjänas in till och med 64 års ålder av personer födda före 1954. Poängen beräknas enligt:

$$\text{Pensionspoäng} = \frac{\text{PGI} - \text{HPBB}}{\text{HPBB}}$$

där

PGI = pensionsgrundande inkomst

HPBB = det förhöjda prisbasbeloppet*

* Belopp och värden finns under *Press/Aktuella belopp* på www.forsakringskassan.se

pensionsrätt

pensionsrätten är 18,5 procent av *pensionsunderlaget*, lika stor som den sammanlagda *pensionsavgiften*. Pensionsrätten för *inkomstpension* är 16 procent och pensionsrätten för *premiepension* 2,5 procent av pensionsunderlaget för personer födda 1954 eller senare. Pensionsrätten ökar *pensionsbehållningen* respektive premiepensionskapitalet.

pensionsskuld

här, pensionsåtagandet vid utgången av varje år. Pensionsskulden till förvärvsaktiva beräknas som summan av alla individers *pensionsbehållningar*. Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera pensionsbeloppet för varje årskull med årskullens ekonomiska *delningstal*. Fram till år 2018 tillkommer också en beräkning av pensionsskulden till förvärvsaktiva avseende *tillägspension*.

pensionsunderlag

summan av *pensionsgrundande inkomster* och *pensionsgrundande belopp*, dock högst 7,5 *inkomstbasbelopp** per år.

premiepension

del av den *inkomstgrundade ålderspensionen* som är utformad som ett *fonderat system*. Pensionsrätten för premiepension är 2,5 procent av *pensionsunderlaget* och placeras i värdepappersfonder efter individens egna val. Premiepension kan tas ut i form av fondförsäkring eller i form av traditionell försäkring med ett garanterat månadsbelopp.

prisbasbelopp

ett belopp som i den *allmänna pensionen* bland annat används för att beräkna *garantipension* och skattereglernas grundavdrag som för närvarande motsvarar 42,3 procent av det för intjänandeåret gällande prisbasbeloppet*. Prisbasbeloppet räknas varje år om med förändringen i konsumentprisindex (juniindex). Det finns även ett förhöjt prisbasbelopp*. Det används för att beräkna *pensionspoäng* och följer också förändringen i konsumentprisindex.

statlig ålderspensionsavgift

pensionsavgift som betalas av staten. Avgiften är 10,21 procent på pensionsgrundande socialförsäkringsersättningar, utom sjuk- och aktivitetsersättning. För sjuk- och aktivitetsersättning och så kallade *pensionsgrundande belopp* är avgiften 18,5 procent.

tillväxt

här, årlig procentuell förändring i genomsnittsinkomst.

* Belopp och värden finns under *Press/Aktuella belopp* på www.forsakringskassan.se

tilläggspension

motsvarar tidigare *ATP* plus folkpension och utbetalas till personer födda före 1938. För personer födda 1938–1953 betalas ett visst antal tjugondelar av den *inkomstgrundade pensionen* ut i form av tilläggspension och resterande antal tjugondelar i form av *inkomstpension* och *premiepension*. Antalet tjugondelar bestäms av födelseåret. Tilläggspensionens *ATP*-del motsvarar 60 procent av genomsnittet av de 15 högsta *pensionspoängen*, folkpensionsdelen motsvarar 96 procent av ett *prisbasbelopp** för ogifta och 78,5 procent för gifta pensionärer. Om en person har färre än 30 år med pensionspoäng reduceras tilläggspensionen.

utbetalningstid

skillnaden i år mellan genomsnittlig pensionsålder och förväntad genomsnittlig utbetalningsålder.

ålderspensionsavgift

betalas av arbetsgivaren via arbetsgivaravgiften och av egenföretagare via egenavgiften. Ålderspensionsavgiften är 10,21 procent. Den tas ut på hela inkomsten, men den del av avgiften som belöper på inkomstdelar över 8,07 *inkomstbasbelopp** tillfaller inte pensionssystemet utan staten.

* Belopp och värden finns under *Press/Aktuella belopp* på www.forsakringskassan.se

Bilaga A. Beräkningsfaktorer³⁰

³⁰ Belopp och värden finns under Press/Årsredovisning på www.forsakringskassan.se

Enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP) ska Försäkringskassan beräkna inkomstindex. Försäkringskassan ska också beräkna inkomstbasbeloppet och redovisa resultatet senast den 31 oktober året före det år som basbeloppet avser. Hur beräkningarna ska göras framgår av 1 kap. 5 och 6 §§ LIP. Enligt 6–8 § förordningen (1998:1340) om inkomstgrundad ålderspension ska Försäkringskassan för varje år även beräkna och fastställa arvsvinstfaktorer, förvaltningskostnadsfaktor samt delningstal enligt 5 kap. 5, 8 respektive 12 §§ LIP.

Enligt 7 kap. 2 § LIP ska PPM:s verksamhet bedrivas enligt försäkringsmässiga principer. Det är PPM:s tolkning av försäkringsmässiga principer som styr beräkningen av återbäringsränta, arvsvinst och delningstal för premiepension. Enligt 11 § förordningen (2000:585) om instruktion för Premiépensionsmyndigheten ska PPM:s verksamhet finansieras genom avgifter från varje pensions sparare.

Inkomstindex

Förändringen i inkomstindex visar genomsnittsinkomstens utveckling. Med inkomst avses i det här fallet pensionsgrundande inkomster utan takbegränsning, men efter avdrag för allmän pensionsavgift.

$$Inkomstindex(t) = \left(\frac{u(t-1)}{u(t-4)} \times \frac{KPI(t-4)}{KPI(t-1)} \right)^{1/3} \times \frac{KPI(t-1)}{KPI(t-2)} \times k \times Inkomstindex(t-1)$$

$$u(t) = \frac{I(t)}{N(t)}$$

där

t = kalenderår

$KPI(t)$ = konsumentprisindex för juni månad år t

k = korrigeringsfaktor för skattningsfel i $u(t-2)$ och $u(t-3)$

$I(t)$ = summa pensionsgrundande inkomster utan takbegränsning för personer 16–64 år år t , efter avdrag för allmän pensionsavgift

$N(t)$ = antal personer 16–64 år som har pensionsgrundande inkomst år t

Indexförändringen består av två delar. Dessa är dels genomsnittlig årlig förändring i medelinkomst under den senaste treårsperioden, inflationen frånräknad, dels inflationen under den senaste tolv månadersperioden fram till juni månad. Inflationen mäts med juni-KPI. Pensionsgrundande inkomster är kända först efter taxeringen, dvs. i december året efter inkomståret. Det innebär att de två senaste årens inkomst baseras på en skattning. Korrigering för skattningsfel görs i senare års index. Anledningen till att inflationen under treårsperioden räknas bort och att det senaste årets inflation läggs tillbaka är att en snabb anpassning av pensionerna till förändringar i inflationstakten ska säkerställas.

Från och med 2003 har förtidspension ersatts av sjuk- och aktivitetsersättning, som är en pensionsgrundande inkomst. Detta medförde att definitionen av inkomstmättet, u , ändrades. För att få jämförbarhet mellan åren används en särskild justeringskvot vid beräkning av inkomstindex för åren 2004–2006. Justeringskvoten, som utgörs av inkomstmättet, år 2003 (214 208 kronor) dividerat med inkomstmättet år 2003 exklusive sjuk- och aktivitetsersättning (217 390 kronor), har beräknats till 0,9853634.

Förändringen i inkomstindex mellan år $t-1$ och år t påverkar pensionsskulden för pensionerade år t via följksamhetsindexeringen av utbetald inkomst- och tilläggspension

(se not 8 och not 14 tabell C). Förändringen i inkomstindex mellan år t och $t+1$ påverkar inkomstpensionsskulden för aktiva år t via inkomstindexeringen av pensionsbehållningar (se not 8 och not 14 tabell A).

Återbäringsränta

Väljer man att ta ut premiepensionen i form av traditionell försäkring beräknas ett livsvarigt garanterat nominellt månadsbelopp. Det utbetalda beloppet räknas om varje år och kan bli högre än det garanterade beloppet om den traditionella livförsäkringsrörelsen ger bättre resultat än vad som antagits vid beräkningen av det nominella beloppet. Resultatet i den traditionella rörelsen återspeglas i återbäringsräntan som används för att skriva upp de traditionella försäkringarnas värden.

Återbäringsräntan påverkar inte pensionsskulden eftersom pensionsskulden beräknas utifrån garanterade belopp.

Arvsvinstfaktorer för inkomstpension

Avlidna personers pensionsbehållningar tillgodoräknas de kvarlevande i samma åldersgrupp i form av arvsvinster. För förvärvsaktiva sker det genom att de kvarlevandes pensionsbehållningar vid en årlig omräkning multipliceras med en arvsvinstfaktor för inkomstpension.

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = 1 + \frac{\sum_{i=2}^{i=17} PBd_{i-1}(t-1)}{\sum_{i=2}^{i=17} PB_{i-1}(t-1)} \quad \text{för } i = 2, 3, \dots, 17$$

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = 1 + \frac{PBd_{i-1}(t-1)}{PB_{i-1}(t-1)} \quad \text{för } i = 18, 19, \dots, 60$$

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = \frac{L_i^*(t)}{L_i(t)} \quad \text{för } i = 60, 61, \dots, r$$

där

i = ålder vid utgången av år t

$PBd_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för avlidna år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$

$PB_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för kvarlevande år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$

r = den äldsta åldersgrupp där $L_i > 0$

$L_i(t)$ = antal kvarlevande personer i åldersgruppen i av 100 000 födda vid utgången av år t enligt SCB:s livslängdsstatistik för den femårsperiod som närmast har föregått det år då den försäkrade uppnådde 60 års ålder för $i = 60-64$ respektive 64 års ålder för $i = 65$ år eller äldre

$L_i^*(t)$ = antal kvarlevande personer i åldersgruppen i av 100 000 födda vid ingången av år t enligt SCB:s livslängdsstatistik för den femårsperiod som närmast har föregått det år då den försäkrade uppnådde 60 års ålder för $i = 60-64$ respektive 64 års ålder för $i = 65$ år eller äldre

För gruppen 2–17-åringar beräknas en gemensam arvsvinstfaktor. På grund av viss fördröjning i informationen om vilka personer som avlidit under året görs

arvsvinstfördelningen till personer 60 år eller yngre med ett års eftersläpning. Arvsvinsttilldelningen till äldre personer görs dödsfallsåret.

Arvsvinster som uppkommer efter pensioneringen inkluderas i delningstalet. För att arvsvinsttilldelningen ska ske efter samma princip för både förvärvsaktiva och pensionerade inom samma födelseårgång byts fördelningsmetoden därför från och med 60 års ålder. Genom att metodväxlingen sker redan det år individen fyller 60 år undviks eftersläpningen i fördelningen av arvsvinster avseende året före pensionsuttaget för personer som tar ut pension från 61 år. Under det år en försäkrad fyller 60 år får hon eller han dubbla arvsvinster på grund av de olika tillvägagångssätten.

Arvsvinsternas påverkan på pensionsskulden är begränsad eftersom innebörden är en omfördelning av avlidnas pensionsbehållningar till de kvarlevande. En effekt på inkomstpensionsskulden till aktiva uppstår dock på grund av skillnaden mellan uppkomna och fördelade arvsvinster, som redovisas i not 10. För gruppen avlidna före det 60:e levnadsåret förklaras skillnaden av taxeringsändringar mellan det att arvsvinstfaktorerna beräknades och tillfället då fördelningen sker samt sent inkomna uppgifter om avlidna. För gruppen avlidna 60:e levnadsåret eller senare är orsaken skillnader i uppskattad och faktisk dödlighet samt att dödligheten kan variera beroende på den försäkrades inkomstnivå.

Arvsvinstfaktorer för premiepension

I premiepensionssystemet beräknas arvsvinster som en procentsats på det premiepensionskapital de kvarlevande har. Procentsatsen motsvarar den ettåriga dödsrisken, det vill säga sannolikheten att avlida inom ett år. Arvsvinst för premiepension delas för närvarande ut en gång om året. Om den försäkrade väljer efterlevandeskydd blir arvsvinsten betydligt lägre eftersom den då baseras på sannolikheten att både först- och medförsäkrad avlider inom ett år.

Dödsrisken år t beräknas med hjälp av Makehams formel som bestäms av kapitalet från pensionssparare som avlidit år $t-1$ i förhållande till levande pensionssparares kapital samma år, räknat per åldersklass. Pensionskapitalet som används för att bestämma arvsvinsten år t motsvarar behållningen på premiepensionskontot den sista december år $t-1$. Arvsvinstbeloppen justeras med en faktor för att det totala belopp som fördelas år t ska motsvara kapitalet från pensionssparare som avlidit år $t-1$.

Arvsvinsterna för premiepension påverkar inte pensionsskulden över tiden eftersom uppsamlat dödsfallskapital balanseras av tilldelad arvsvinst.

Förvaltningskostnadsfaktor för inkomstpension

Kostnaden för förvaltningen av inkomstpensionssystemet minskar de förvärvsaktivas pensionsbehållningar. Avdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor för inkomstpension.

$$\text{Förvaltningskostnadsfaktor}(t) = 1 - \left[(B(t) \times A(t) - C(t-1) + F(t-1) \times A(t-1)) / PB(t-1) \right]$$

där

$B(t)$ = budgeterade förvaltningskostnader år t

$A(t)$ = andel som belastar pensionsbehållningarna år t

$C(t-1)$ = det belopp som pensionsbehållningarna minskades med år $t-1$

$F(t-1)$ = faktiska förvaltningskostnader år $t-1$

$PB(t-1)$ = summan av pensionsbehållningar år $t-1$

Fram till år 2021 är andelen som belastar pensionsbehållningarna, A, mindre än 100 procent (se not 11). Vid beräkningen av förvaltningskostnadsfaktorn år t sker en justering avseende förvaltningskostnaden år $t-1$. Justeringsbeloppet uppgår till skillnaden mellan faktiska förvaltningskostnader år $t-1$ och det avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna samma år. Avdraget gjordes med hjälp av förvaltningskostnadsfaktorn år $t-1$, vilken beräknades utifrån budgeterade kostnader för år $t-1$ och summa pensionsbehållningar år $t-2$.

Förvaltningskostnadsfaktorn påverkar inkomstpensionsskulden till aktiva genom avdraget från pensionsbehållningarna (se not 14 tabell A). Skillnaden mellan de totala administrationskostnaderna (se not 4) och avdraget på pensionsbehållningarna innebär en påfrestning på balanstalet.

Förvaltningskostnadsavdrag för premiepension

Kostnaden för förvaltningen av premiepensionssystemet får motsvara högst 0,3 procent av de sammanlagda tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton. Avgiften, som dras från pensionsspararnas premiepensionskonton, ska täcka PPM:s totala driftskostnader inklusive räntor och andra finansiella kostnader.

Förvaltningskostnaden påverkar kapitalet i premiepensionssystemet och samtidigt, genom avdraget på pensionsbehållningarna, även premiepensionsskulden med samma belopp (se not 17 och not 23).

Delningstal för inkomstpension

Delningstalen för inkomstpension används för omräkningen av pensionsbehållningen till årsutbetalning och är ett mått på den beräknade återstående medellivslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta om 1,6 procent (normen) som tillgodoräknas pensionen.

$$Delningstal_i = \frac{1}{12L_i} \sum_{k=i}^r \sum_{X=0}^{11} \left(L_k + (L_{k+1} - L_k) \frac{X}{12} \right) (1,016)^{-(k-i)} (1,016)^{-X/12} \text{ för } i = 61, 62, \dots, r$$

där

$k-i$ = antal år som pensionär ($k=i, i+1, i+2$ etc.)

X = månader (0, 1, ... 11)

L_i = antal kvarlevande personer i åldersgrupp i av 100 000 födda enligt SCB:s livslängdsstatistik. Statistiken avser den femårsperiod som närmast föregick det år den försäkrade uppnådde 60 års ålder vid pensionsuttag före 65-årsåret respektive 64 års ålder vid senare pensionsuttag

För personer som tagit ut sin ålderspension före 65-årsåret sker en omräkning av utbalt belopp vid årsskiftet det år de fyller 65 med anledning av omräknade delningstal. Omräkningen sker på grund av byte av statistikunderlag till den senaste livslängdstatistik som är tillgänglig vid individens 65:e år. Den kontinuerliga ökningen av medellivslängden leder till att de omräknade delningstalen oftast är högre än de tidigare, vilket i sin tur innebär en sänkning av framtida månadsbelopp. Det resulterar i en marginell sänkning av inkomstpensionsskulden till pensionärer och är en delmängd av "Ändring av utbetalade belopp" i not 14 tabell C.

Efter 65 års ålder sker inte någon ytterligare omräkning av delningstalen. Den ökning av systemets pensionsskuld som de fasta delningstalen ger upphov till när medellivslängden ökar innebär en påfrestning för balanstalet.

Ett uttag av ålderspension innebär en överföring av pensionsskulden från aktiva till pensionerade. Själva omräkningen av pensionsbehållningen till årsutbetalning resulterar i en marginell förändring av pensionsskulden. Förändringen uppstår på grund av skillnaden mellan delningstalen och vad vi här kallar de ekonomiska delningstalen. För beskrivning av ekonomiska delningstal, se bilaga B avsnitt 4. De ekonomiska delningstalen används för att beräkna pensionsskulden till pensionerade.

Delningstal för premiepension

För att beräkna den årliga premiepensionen divideras värdet av premiepensionskontot med ett delningstal för premiepension. Till skillnad från inkomstpensionen bygger premiepensionens delningstal på prognostiserade framtida livslängder.

$$\text{Delningstal}_x = \int_0^{\infty} e^{-\delta t} \frac{l(x+t)}{l(x)} dt$$

$$l(x) = e^{-\int_0^x \mu(t) dt}$$

$$\mu(x) = a + be^{cx}$$

där

x = exakt ålder vid pensioneringstidpunkten

Delningstalen beräknas i kontinuerlig tid och med exakt ålder vid pensionering men överensstämmer i princip med formeln för delningstalet för inkomstpensionen.³¹ Överlevnadsfunktionen, $l(x)$, kan sägas motsvara de tal L som används vid beräkning av inkomstpensionen. Dödlighetsfunktionen, $\mu(x)$, är den så kallade Makehams formel som används för att beräkna den ettåriga dödsrisken. Värdena på a , b och c motsvarar Statistiska centralbyråns prognos för återstående livslängder åren 2003–2050 för individer födda 1940 i alternativet med låg dödlighet.³²

Den tillgodoräknade räntan, δ , är för närvarande 3 procent före kostnadsavdrag och 2,69 procent efter kostnadsavdrag. Kostnadsavdraget görs för att täcka PPM:s kostnader. Tar man ut premiepension i form av traditionell försäkring beräknas även ett livsvarigt garanterat nominellt månadsbelopp. Det garanterade beloppet beräknas med en antagen nominell avkastning om, för närvarande, 2,44 procent efter kostnadsavdrag (motsvarande 2,75 procent före kostnadsavdrag). Ovanstående ränteantaganden har även använts vid beräkning av de försäkrings-tekniska avsättningarna (FTA).

För premiepension i form av fondförsäkring är pensionsskulden per definition lika med värdet av tillgångarna som i sin tur motsvarar det samlade värdet av alla fondandelar. För fondförsäkring ger därför en ändring av delningstalen ingen effekt på pensionsskulden. När det gäller traditionell försäkring är pensionsskulden lika med de försäkringstekniska avsättningarna (FTA). Den räknas ut genom att varje garanterat belopp multipliceras med ett delningstal. Delningstalet räknas ut på samma sätt som vid bestämning av pensionsbelopp. Vid beräkning av FTA används dock olika dödlighetsantaganden för kvinnor och män. En sänkning av dödlighets- eller ränteantagandet ökar FTA.

³¹ Formeln avser ett-livs-försäkring, det vill säga utan efterlevandeskydd.

³² Födda 1940 motsvarar den årskull som är närmast 65 år vid den senaste bestämningen av prognosräntan. Aktuella värden: $a=0,0025$, $b=0,0000075$, $c=0,105$, $\delta=2,6559$ procent vilket motsvarar en årlig räntefot på 2,6915 procent. För $x>97$ ansluter $\mu(x)$ till en rät linje med lutning 0,001.

* Vissa redigeringar har gjorts för att förenkla framställningen.

Bilaga B. Matematisk beskrivning av balanstalet

Utdrag ur förordning (2002:780) om beräkning av balanstal*

Försäkringskassan skall för varje år beräkna balanstalet enligt 1 kap. 5 a och 5 b §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension i enlighet med följande formel.

1. Balanstalet, BT ,

$$BT(t+2) = \frac{AT(t) + BF(t)}{S(t)} \quad (1.0)$$

$$AT(t) = \bar{A}(t) \times \overline{OT}(t) \quad (1.1)$$

$$\bar{A}(t) = \frac{A(t) + A(t-1) + A(t-2)}{3} \times \left(\frac{A(t)}{A(t-3)} \times \frac{KPI(t-3)}{KPI(t)} \right)^{\frac{1}{3}} \times \left(\frac{KPI(t)}{KPI(t-1)} \right) \quad (1.2)$$

$$\overline{OT}(t) = \text{median} [OT(t), OT(t-1), OT(t-2)] \quad (1.3)$$

där

t = kalenderår om variabeln avser flöden, utgången av kalenderåret om variabeln avser stockar, fastställelseår (intjänandeår +1)

$AT(t)$ = avgiftstillgång år t

$BF(t)$ = buffertfond, det samlade marknadsvärdet av tillgångarna hos Första-Fjärde och Sjätte AP-fonden år t . Med marknadsvärde avses det värde som, enligt 6 kap. 3 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder och 4 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden, skall upptas i fondernas årsredovisningar

$S(t)$ = pensionsskulden år t

$\bar{A}(t)$ = utjämnat värde för avgiftsinkomsten till fördelningssystemet år t

$\overline{OT}(t)$ = utjämnat värde för omsättningstiden år t

$A(t)$ = avgiftsinkomst till fördelningssystemet år t

$OT(t)$ = omsättningstid år t

$KPI(t)$ = konsumentprisindex för juni månad år t

2. Genomsnittlig pensionsålder, $\bar{R}$,

$$\bar{R}(t) = \frac{\sum_{i=61}^{R^*(t)} U_i^*(t) \times D_i(t) \times i}{\sum_{i=61}^{R^*(t)} U_i^*(t) \times D_i(t)}, \bar{R} \text{ avrundas till närmaste heltal} \quad (2.0)$$

där

i = ålder vid utgången av år t

$R^*(t)$ = den äldsta åldersgrupp som det under år t nybeviljats pension för

$U_i^*(t)$ = summan av nybeviljat månatligt pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i år t

$D_i(t)$ = delningstal år t vid ålder i

3. Omsättningstiden, OT,

$$OT(t) = IT(t) + UT(t) \quad (3.0)$$

3.1 Intjänandetiden, IT,

$$IT(t) = \frac{\sum_{i=17}^{\bar{R}(t)} \overline{PR}_i(t) \times L_i(t) \times (\bar{R}(t) - i - 0,5)}{\sum_{i=17}^{\bar{R}(t)} \overline{PR}_i(t) \times L_i(t)} \quad (3.1.1)$$

$$\overline{PR}_i(t) = \frac{\frac{PR_i(t)}{N_i(t)} + \frac{PR_{i+1}(t)}{N_{i+1}(t)}}{2} \text{ för } i = 17, 18, \dots, \bar{R}(t)-1 \quad (3.1.2)$$

$$\overline{PR}_{\bar{R}(t)}(t) = \frac{PR_{\bar{R}(t)}(t)}{N_{\bar{R}(t)}(t)} \quad (3.1.3)$$

$$L_i(t) = L_{i-1}(t) \times h_i(t) \text{ för } i = 18, 19, \dots, \bar{R}(t) \text{ där } L_{17}(t) = 1 \quad (3.1.4)$$

$$h_i(t) = \frac{N_i(t)}{N_{i-1}(t-1)} \text{ för } i = 18, 19, \dots, \bar{R}(t) \quad (3.1.5)$$

där

$PR_i(t)$ = summan av 16 % av pensionsgrundande inkomster beräknade enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och 16 % av pensionsgrundande belopp beräknade enligt 3 kap. samma lag intjänandeår $t-1$, dvs. fastställelseår t , för åldersgruppen i för individer som inte registrerats som avlidna $t-1$

$N_i(t)$ = antalet individer i åldersgruppen i som någon gång fram t.o.m. intjänandeår $t-1$, dvs. fastställelseår t , tillgodoräknats pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp och som inte registrerats som avlidna $t-1$

$L_i(t)$ = andel kvarlevande i åldersgrupp i år t

$h_i(t)$ = utveckling av andel kvarlevande i åldersgrupp i år t

3.2 Utbetalningstiden, UT ,

$$UT(t) = \frac{\sum_{i=\bar{R}(t)}^{R(t)} 1,016^{-(i-\bar{R}(t)+0,5)} \times L_i^*(t) \times (i-\bar{R}(t)+0,5)}{\sum_{i=\bar{R}(t)}^{R(t)} 1,016^{-(i-\bar{R}(t)+0,5)} \times L_i^*(t)} \quad (3.2.1)$$

$$L_i^*(t) = L_{i-1}^*(t) \times he_i(t), L_{60}^*(t) = 1 \quad (3.2.2)$$

$$he_i(t) = \frac{U_i(t)}{U_i(t) + Ud_i(t) + 2 \times Ud_i^*(t)} \quad \text{för } i = 61, 62, \dots, R(t) \quad (3.2.3)$$

där

$R(t)$ = den äldsta åldersgrupp som uppburit pension år t

$U_i(t)$ = summan av pensionsutbetalningar i december år t till åldersgruppen i

$Ud_i(t)$ = summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick pension utbetald i december år $t-1$ men inte i december år t

$Ud_i^*(t)$ = summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick sin pension beviljad under år t och som inte fick pension utbetald i december år t

$L_i^*(t)$ = andel kvarstående utbetalningar till åldersgrupp i år t

$he_i(t)$ = pensionsutbetalningarnas utveckling pga. dödsfall år t , åldersgrupp i

4. Pensionsskulden, S ,

$$S(t) = SA(t) + SP(t) \quad (4.0)$$

$$SA(t) = PB(t) + IPR(t) + TP(t) \quad (4.1)$$

$$SP(t) = \sum_{i=61}^{R(t)} U_i(t) \times 12 \times \left(\frac{De_i(t) + De_i(t-1) + De_i(t-2)}{3} \right) \quad (4.2)$$

$$De_i(t) = \frac{\sum_{j=i}^{R(t)} \frac{1}{2} \times (L_j^*(t) + L_{j-1}^*(t)) \times 1,016^{i-j-1}}{L_i^*(t)} \quad \text{för } i = 61, 62, \dots, R(t) \quad (4.3)$$

där

$SA(t)$ = pensionsskuld år t avseende pensionsåtagande som inte börjat utbetalas (pensionsskulden till "förvärsaktiva")

$SP(t)$ = pensionsskuld år t till pensionerade i fördelningssystemet avseende pensioner som utbetalas

$PB(t)$ = summan av pensionsbehållningar år t enligt 5 kap. 2 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

$IPR(t)$ = skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad under år t enligt 4 kap. 2-6 §§ samma lag

$TP(t)$ = skattat värde för tilläggspension år t till personer som inte börjat att lyfta sin tilläggspension

$De_i(t)$ = ekonomiskt delningstal för åldersgrupp i år t .

BESLUT

2005-12-05

Snitt Svensson
Vägen 1
123 45 Sverige

Dina pensionsrätter för 2004

Dina pensionsrätter motsvarar de avgifter du, din arbetsgivare och i vissa fall staten betalat in till pensionssystemet. Utifrån din pensionsgrundande inkomst (din årsinkomst upp till 3 17 250 kr efter avdrag för allmän pensionsavgift) och pensionsgrundande belopp har Försäkringskassan fastställt:

Pensionsrätt för
inkomstpension 2004

28 900 kr

Pensionsrätt för
premiepension 2004

4 516 kr

Dina nya pensionsrätter läggs ihop med vad du redan tjänat in och redovisas på dina pensionskonton. Hur mycket pengar det är idag ser du på sidan 2.

Skatteverket har fastställt din *pensionsgrundande inkomst* för 2004:

Inkomst av anställning	166 705 kr
Inkomst av annat förvärvsarbete	4 775 kr

Försäkringskassan har fastställt dina *pensionsgrundande belopp* för 2004:

Sjuk- eller aktivitetsersättning	3 124 kr
Plikttjänst	191 kr
Studier	2 110 kr
Barnår	3 717 kr

Det ger dig ett pensionsunderlag på	180 622 kr
-------------------------------------	------------

Bestämmelserna som ligger till grund för detta beslut finns i 2-4 kapitlet lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Vill du att beslutet ska omprövas, skriv till Försäkringskassan. Ange vilket beslut som ska omprövas, hur du vill att det ändras och varför. Skriv också ditt namn, personnummer, adress och telefonnummer. Tänk på att underteckna brevet. Om du anlitar ombud kan istället ombudet underteckna. I så fall ska fullmakt skickas med. Försäkringskassan måste få brevet senast den 31 december 2006 eller, om du inte fått kännedom om beslutet före den 1 november 2006, inom två månader från den dag som du har tagit del av beslutet. Adressen är: Försäkringskassan, Box 9999, 123 45 Landsorten.

Pensionssystemets årsredovisning 2005

Det allmänna pensionssystemet är statens största enskilda ekonomiska åtagande. Utöver de drygt en och en halv miljon svenskar som redan uppbär pension har cirka sex miljoner personer i förvärsaktiva åldrar ett tillgodohavande i systemet. Vid 65 års ålder har den genomsnittlige försäkrade en pensionsfordran på omkring två miljoner kronor. År 2005 motsvarar summan av pensionssystemets åtagande 6,7 biljoner kronor – lika mycket som värdet av allt som produceras i Sverige under en period av två och ett halvt år.

I pensionssystemets årsredovisning redovisas systemets tillgångar och skulder med tillämpning av den dubbla bokföringens principer. I denna nya användning av den klassiska bokföringsmetoden tydliggörs de ekonomiska och demografiska samband och förlopp som styr samhällets förmåga att tillhandahålla en ekonomiskt och socialt uthållig pensionsförsäkring. Redovisningen är därför givande läsning för alla samhällsekonomiskt intresserade.